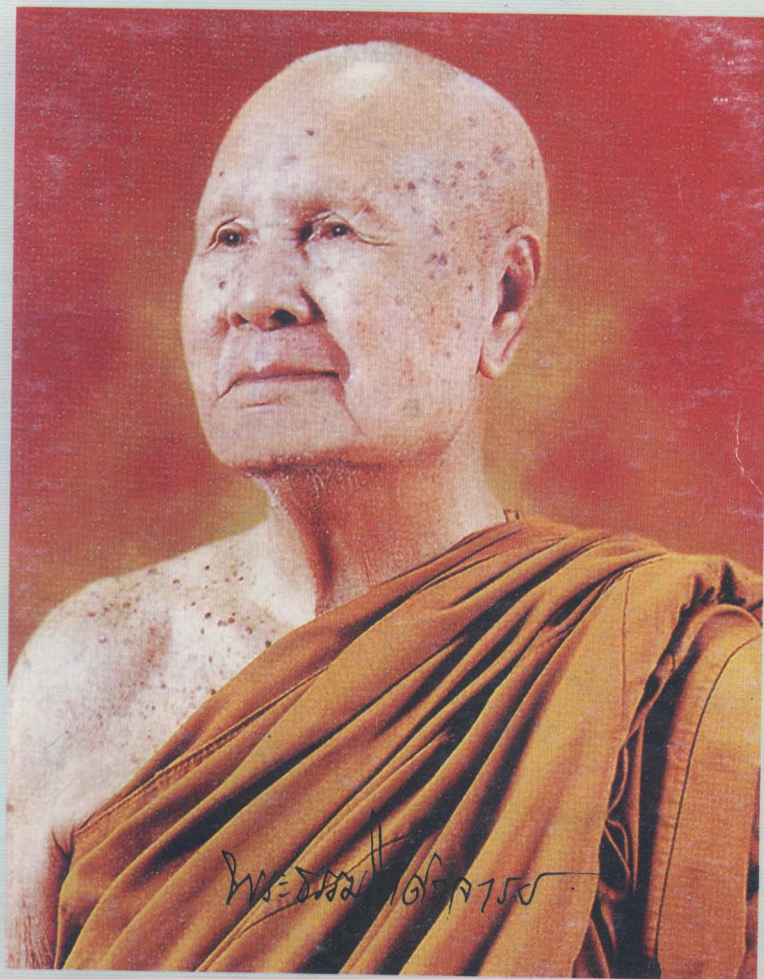

สติ

ธรรมะที่ใช้แก้ปญหาของชีวิต

ธรรมะที่ใช้แก้ปัญหาของชีวิต

หลวงพ่อบุญญานันทะ

จัดพิมพ์เผยแพร่

สืบทอดพระธรรมคำสอนอันประเสริฐ

ที่ถ่ายทอดโดยพระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อบุญญานันทะ

เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรมและความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

อันจักทำให้พุทธศาสนิกชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุขแก่ตนเองและมนุษยโลก

• คำนำในการจัดพิมพ์

อดีต นานุโสจนติ นปฺปชฺชนฺติ นาคตํ
ปัจจุปฺปนฺเนน ยาเปนฺติ เตน วณฺโณ ปสฺสิตติ
บุคคลไม่เศร้าโศกถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว
ไม่ไฝหาถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง
ยังชีวิตให้เป็นไปด้วยสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า
เพราะเหตุนั้น...ผิวพรรณย่อมผ่องใส

พุทธศาสนสุภาษิตข้างต้น มาจากพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๗ ยกขึ้นมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการใช้ ‘สติ’ ในการดำรงชีวิต มีสติในการกระทำต่างๆ ไม่ดีใจจนเกินไปเมื่อได้ในสิ่งที่ตนปรารถนา และไม่เสียใจจนเกินไป เมื่อต้องพลัดพรากจากสิ่งที่ตนรักตนชอบใจ พระพุทธองค์ท่านจึงสอนให้เราใช้ ‘สติ’ ในการดำเนินชีวิต คิดถึงแต่ปัจจุบัน เพราะเมื่อมีสติอยู่กับตัวของเราแล้ว ย่อมแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและดีงามในทุกๆกรณี ซึ่งยังผลทำให้เรามีจิตใจที่สดชื่น และเบิกบาน สามารถดำเนินชีวิตให้สงบสุขสมปรารถนา

•

หนังสือชุด ‘ธรรมบารมี’ เล่มนี้ ได้รวบรวมจาก
ปาฐกถาธรรม ของ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณหลวง
พ่อปัญญานันทะ ที่ได้เมตตาแสดงแก่ท่านสาธุชน ณ วัด
ชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

ธรรมสภาจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ เพื่อเป็นธรรม
สัการะ และแสดงกตเวทิตาแด่หลวงพ่อปัญญานันทะ
ในวโรกาสที่มีชนมายุครบ ๘๘ ปี ใน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๓
และเพื่อเป็นการบูชาพระคุณแด่หลวงพ่อ ธรรมสภาขอ
ปวารณาถวายแก่ห้องสมุดของวัด หรือสถานปฏิบัติธรรม
ที่แจ้งความจำนงขอรับเป็นธรรมทานไปที่ธรรมสภา

บุญกุศลอันจักพึงมีพึงได้จากการจัดพิมพ์ครั้งนี้
ขอน้อมถวายแด่หลวงพ่อปัญญานันทะ องค์แสดงปาฐกถา
ที่ได้ถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าให้แพร่หลายไปทั่วทุกอณูแห่งจักรวาล

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

สารบัญเรื่องในเล่ม

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๑. สติ ธรรมะที่ใช้แก้ปัญหา

๑

ความทุกข์ ปัญหาในชีวิตประจำวัน ๔

เครื่องประกอบในการแก้ปัญหาวิต ๖

สภาพของจิตใจหลังการปฏิบัติธรรม ๙

โพชฌงค์ ๗ ประการ ๑๑

สติ : ความระลึกได้ ๑๒

รู้เหตุ รู้ผล รู้สีกตัว ๑๔

การฝึกสติ ๑๘

ผู้ขาดสติย่อมผิดพลาดได้ง่าย ๒๐

ธัมมวิจยยะ : ๒๔

ความสวดส้องและพิจารณาในธรรม

แก้ความหลงด้วยปัญญา ๓๖

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๒. หน้าที่เป็นสิ่งสำคัญของชีวิต	๔๕
หน้าที่เป็นสิ่งสำคัญของชีวิต	๔๓
การมีชีวิตที่มีความหมาย	๔๕
ค่าของคนอยู่ที่การทำหน้าที่ให้ถูกต้อง	๔๖
หน้าที่ของมนุษย์	๔๗
ทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์	๔๘
มนุษยธรรม : หลักในการทำตนให้เป็นมนุษย์	๖๐
มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์	๖๒
ไม่เหยียดหยามผู้อื่น	๖๓
เคารพสิทธิของผู้อื่น	๘๔
ไม่ประพฤติดุคในทางกามารมณ์	๘๕
ธรรมปฏิบัติสำหรับเป็นมนุษย์	๙๑

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๓. หลักเตือนใจในการดำรงชีวิต	๕๓
กฎแห่งความจริง	๙๕
เวลามีอิทธิพลอยู่เหนือสรรพสิ่งทั้งปวง	๙๗
ทุกสรรพสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา	๙๘
เวลาเป็นสิ่งมีค่าสำหรับชีวิต	๑๐๑
การสร้างคุณค่าให้กับชีวิต	๑๐๒
ปฏิบัติตนให้พ้นจากอำนาจฝ่ายต่ำ	๑๑๓
ชีวิตที่ประเสริฐ	๑๑๔
ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน	๑๒๐
วิธีแก้ปัญหาชีวิต	๑๒๔
ฐานสำคัญที่ใช้แก้ปัญหาชีวิต	๑๓๔
หลักเตือนใจในการดำรงชีวิต	๑๔๑

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๔. ศีลห้าเป็นฐานในการดำเนินชีวิต ๑๔๕

ศีลห้าเป็นฐานในการดำเนินชีวิต ๑๔๗

ความต้องการโดยทั่วไปของมนุษย์ ๑๔๙

สิ่งเสพติด : สิ่งบั่นทอนและทำลายชีวิต ๑๕๑

หลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติด ๑๕๓

จิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม ๑๖๗

โทษของสิ่งเสพติด ๑๗๑

เสียทรัพย์...ไม่ได้ประโยชน์คุ้มค่า ๑๗๒

เสื่อมเสียในหน้าที่การงาน ๑๗๕

บั่นทอนและทำลายสุขภาพของร่างกาย ๑๗๖

สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น ๑๗๘

เลิกสิ่งเสพติดชีวิตผ่องใส ๑๘๖

สติ ธรรมะที่ใช้แก้ปัญห

สติ ธรรมะที่ใช้แก้ปัญหา

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

วันนี้อากาศแจ่มใสในตอนเช้า ญาติโยมคงสบายใจเพราะจะได้เดินทางมาวัดสะดวกสบาย แม้การจราจรจะติดขัดเราอย่าไปติดขัดกับเขาด้วย ให้นึกว่า “ธรรมดามันเป็นอย่างนั้น” เพราะว่ารถติดมากมันก็ติดบ้างเป็นธรรมดา ถ้าวรถไม่มี ก็จะไม่ติดเลย แต่เรื่องรถไม่มีนั้นมันเป็นไปไม่ได้เพราะรถมันมากแล้ว คนก็นิยม

การใช้รถเพื่อความสะดวกในการไปการมา เมื่อออก
พร้อมๆกัน จำนวนรถเป็นหมื่นเป็นแสนคันมันก็ติดบ้าง
เป็นธรรมดา

ความทุกข์ ปัญหาในชีวิตประจำวัน

เราอย่าหงุดหงิดงุ่นง่านในขณะที่รถติด แต่ให้นึก
ว่า...เป็นเรื่องธรรมดา ถ้ามีวิทยุฟังเทปได้ ก็เอาเทปธรรมะ
ไปด้วย เวลานั้นในรถก็เปิดฟังเพลินๆไป รถติดก็เปิด
เทปฟัง จิตใจจะได้ไม่ต้องยุ่ง...ไม่วุ่นวาย เอาธรรมะเป็น
เครื่องปลอบใจ ดีกว่าเพลงที่เขาร้องให้เราฟัง ฟังเทป
ธรรมะ ก็จะได้สะกิดใจให้เกิดความนึกคิดในแง่ธรรมะ
ฉะนั้นเอาเทปติดรถไปด้วย พอรถติดก็เปิดฟังกัน ฟังกัน
ไปเรื่อยๆ นั่งรถไปก็ฟังไป แต่ตาก็ต้องดู หูก็ฟัง ใช้คน
ละที่ ตาดูรถ หูฟังเสียง มันก็พอจะไปกันได้ ช่วยให้เรา
ผ่อนคลายจากความทุกข์ความเดือดร้อนได้

“ความทุกข์” เป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน ย่อมมีอยู่ด้วยกันทั้งนั้น เด็กน้อยก็เป็นทุกข์ตามประสาเด็ก เด็กวัยรุ่นก็เป็นทุกข์ตามประสาวัยรุ่น ผู้ใหญ่ก็ทุกข์ตามประสาผู้ใหญ่ คนจนก็เป็นทุกข์ตามแบบคนจน คนมั่งมีก็เป็นทุกข์เหมือนกัน..ทุกข์ตามแบบคนมั่งมี ไม่ว่าใครจะเป็นอะไรก็ทุกข์ทั้งนั้น ถ้าไม่รู้จักแบ่งเบาความทุกข์ให้หมดไปจากจิตใจไม่ประพฤติธรรม ไม่เอาธรรมะเป็นเครื่องแก้ปัญหาชีวิต เราก็ต้องมีความทุกข์อยู่เรื่อยไป

ธรรมะของพระพุทธเจ้า เป็นเครื่องประกอบกับชีวิตที่เราจะต้องใช้อยู่ตลอดเวลา ใช้ตั้งแต่เป็นเด็กจนกระทั่งเป็นคนเฒ่าคนแก่ ถ้าเราใช้ธรรมะจนชินเราก็มีความสุขใจสุขกาย แต่ถ้าเราไม่ได้ใช้ธรรมะ เราก็มีปัญหา มีความทุกข์ มีความเดือดร้อน เพราะฉะนั้นการศึกษาธรรมะก็เพื่อเอามาไว้ใช้เป็นเครื่องมือประกอบ... เพื่อแก้ปัญหาให้เราพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน

เครื่องประกอบในการแก้ปัญหาวีร

อันธรรมะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านสอนไว้นั้นมีมากมายหลายเรื่องด้วยกัน เราต้องรู้จักพิจารณาว่าเราควรจะใช้ธรรมะอะไร

มีธรรมะอยู่หมวดหนึ่งว่าโพชฌงค์ ๗ ประการ แปลว่า องค์ธรรมเป็นเครื่องประกอบการตรัสรู้ ถ้าปฏิบัติในโพชฌงค์ ๗ ประการนี้ จะทำให้เราได้เข้าถึงธรรมะมากขึ้น มีความสว่างมากขึ้น มีความรู้แจ้งเห็นจริง ในสรรพสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น เราจึงควรศึกษาเพื่อเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันของเราต่อไป

กรมพระยาชัยนาทนเรนทร เมื่อสมัยไปอยู่ในคุกบางขวาง ท่านเป็นเจ้านาย ไม่เคยติดคุกติดตะราง เวลาท่านไปติดคุก ท่านก็อยู่อย่างสบายใจ ภายหลังจากออกจากคุกแล้ว มีคนถามท่านว่า “ฝ่าบาทอยู่ในคุกนะ...ทำใจอย่างไร?”

ท่านบอกว่า “ฉันเจริญโพชฌงค์ ๗ ตลอดเวลา ธรรมะข้อนี้ช่วยให้ฉันสบายใจ เลยไม่มีความทุกข์ทางใจ ทุกข์ทางกายก็หายโรคไป” ก่อนท่านเป็นหืดหอบ อยู่ในวัง...เป็นโรคหอบ เมื่ออยู่ในคุก โรคหายไป มันก็ดีเหมือนกัน แต่ว่าคดีอยู่ที่ว่า ท่านใช้โพชฌงค์ ๗ เป็นเครื่องประกอบในการแก้ไขปัญหาชีวิต

ปฏิบัติธรรมะรักษาโรคทางใจ

คนเราเวลามีความทุกข์มีความเดือดร้อนใจ ถ้าไม่มีธรรมะอะไรเป็นเครื่องแก้ เราก็จะทุกข์มากขึ้น กลุ้มใจมากขึ้น กลุ้มใจจนไม่รู้จะทำอะไร เทียวเดินไปเดินมาอยู่อย่างนั้น นั่นเป็นโทษเกิดขึ้นจากเราไม่ศึกษาธรรมะ เป็นคนป่วยที่ไม่รู้จักยา เลยใช้ยาไม่เป็น เมื่อใช้ไม่เป็น โรคมันก็หนักขึ้น

โรคทางกาย นี่พอจะไปหาหมอได้ มีหมอเปิด

คลินิกรักษาโรคมากมาย แต่ว่าโรคทางใจ หรือว่าทางวิญญาณที่เป็นความทุกข์ เป็นตัวปัญหาแก่ชีวิตของเรา เราจะไปหาหมอไหนให้แก้ ไม่มีหมอไหนจะแก้ได้ ต้องหันเข้าหาพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าท่านนิพพานไปแล้ว ท่านมีสิ่งแทนตัวท่านอยู่ สิ่งนั้นคือธรรมะอันเป็นคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ธรรมะที่พระองค์สอนไว้แทนองค์ท่านนั้นแหละ เมื่อเรามีความทุกข์ มีความเดือดร้อนใจ เราก็ต้องเข้าหาพระธรรม

แต่การเข้าหาพระธรรมนั้น บางทีก็ลำบาก เพราะเราไม่รู้จะเข้าหาธรรมะอย่างไร เราก็ควรไปหาพระสงฆ์ที่เป็นผู้สอนธรรมะ ช่วยแก้ปัญหามาให้แกเรา เราไปเล่าปัญหาให้ท่านฟัง ท่านก็จะชี้แนะแนวทางให้ว่า เราควรจะทำอย่างไร ควรพูดอย่างไร ควรทำอย่างไร ควรแก้ปัญหาทางธรรมะนั้นในรูปใด พระท่านจะช่วยบอกให้แก่เรา แต่พระก็เป็นแต่เพียงผู้บอกให้ ส่วนการกระทำนั้นเป็นหน้าที่ของเราเอง เราต้องเอาไปพิจารณา

ศึกษาให้ละเอียด แล้วเราก็ปฏิบัติ

เมื่อเราปฏิบัติ เราก็จะได้ผลด้วยตัวเราเอง ผลการปฏิบัติธรรมะนั้นเป็น “สันติภูมิจิโก” หมายความว่า ประจักษ์แก่ใจของเราเอง เมื่อเราปฏิบัติ เราก็จะประจักษ์แก่ใจของเรา เรารู้ด้วยตัวเราเองว่า เรามีความรู้สึกอย่างไร สงบหรือ เรำร้อนหรือ วุ่นวายหรือ สะอาดหรือสกปรกอย่างไร เรารู้ได้เอง ไม่ต้องให้ใครบอกและไม่ต้องไปถามใคร

เหมือนเรากินเกลือไม่ต้องถามว่าเค็มอย่างไร เพราะรู้อยู่แล้วว่ามันเป็นอย่างไรที่ลิ้นของเรา กินบอระเพ็ดก็จะรู้แล้วว่ามันขมขนาดไหนหรือกินอะไร เราก็รู้กันอยู่ นั่นแหละเป็น “สันติภูมิจิโก”

สภาพของจิตใจหลังการปฏิบัติธรรม

ในเรื่องพระธรรมนี้ก็เหมือนกัน เมื่อเราเอาไป

ปฏิบัติเราก็จะเห็นผลด้วยตัวเราเอง ว่าสภาพจิตใจของเราเปลี่ยนไป เปลี่ยนจากความทุกข์กลายเป็นความสงบขึ้นมา เปลี่ยนจากความกลุ้มมาเป็นความไม่กลุ้ม เปลี่ยนจากความร้อน เป็นความไม่ร้อน เปลี่ยนจากความมืดเป็นความสว่าง มันเปลี่ยนไปเองโดยธรรมชาติ เมื่อเราใช้ธรรมะ ธรรมะก็จะช่วยเรา โดยเราช่วยธรรมะ เราจึงต้องไปหาพระที่สอนธรรมะให้แก่เรา ไปปรึกษาเรื่องปัญหาชีวิต

อย่าไปหาพระหมอดู เพราะหมอดูช่วยอะไรไม่ได้ นอกจากช่วยให้เราโง่หนักลงไปเท่านั้นเอง สอนให้ทำอะไรแบบโง่ๆ ต่างๆ ตามแบบของหมอ ซึ่งมันไม่ค่อยจะได้สาระในทางแก้ทุกข์ อาจจะได้แต่ในความสบายใจนิดหน่อย ว่าได้ทำแล้วแต่ว่า “รากเหง้า” ของความทุกข์มันยังอยู่ เราไม่ได้ตัดรากเหง้านี้ด้วยปัญญา เราก็ไม่หลุดพ้นจากความทุกข์ เรายังเป็นทุกข์ต่อไป นี่... หลักการมันเป็นอย่างนี้

ฉะนั้น การศึกษาธรรมะเป็นเครื่องช่วยให้เรา
ได้มีเครื่องมือสำหรับแก้ปัญหาชีวิต แต่ว่าบางทีเราใช้
ไม่เป็นก็ต้องไปปรึกษากับพระ เพื่อจะใช้ธรรมะนั้นให้
เป็นการถูกต้อง

โพชฌงค์ ๗ ประการ

ธรรมะหมวดที่เรียกว่า โพชฌงค์ ๗ ประการ
นี้เป็นธรรมะอยู่ในพวกโพธิปักขิยธรรม แปลว่า ธรรม
เป็นฝักฝ่ายแห่งการตรัสรู้มีทั้งหมด ๓๗ ประการ มี
โพชฌงค์ ๗ นี้อยู่ด้วย วันนี้จะกล่าวถึงเรื่องนี้ให้
ญาติโยมทั้งหลายได้ฟังกัน ว่ามันมีความหมายอย่างไร?
โพชฌงค์ ๗ นั้นมีอะไรบ้าง ?

ข้อแรก สติ ...ความระลึกได้

ข้อสอง ฌัมมวิจยะ ...ความสอดส่องในธรรมะ,

พิจารณาธรรมะ

ข้อสาม วิริยะ	...ความเพียร
ข้อสี่ ปิติ	...ความอิ่มใจ
ข้อห้า ปัสสัทธิ	...ความสงบใจและอารมณ์
ข้อหก สมาธิ	...ความตั้งใจมั่น
ข้อเจ็ด อุเบกขา	...ความวางเฉย

รวมเป็น ๗ ประการด้วยกัน ธรรมทั้ง ๗
ประการนี้ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เราเกิดความพ้นทุกข์ได้

สติ : ความระลึกได้

ข้อแรกเรียกว่าสติ... สติ แปลว่า ความรู้สึกตัว
ได้ทันทั่วทั้งที่ รู้สึกตัวว่าเรากำลังเป็นอะไร เรากำลังมี อะไร
อยู่ในใจของเรา...นี่เป็นตัวสติที่จะรู้ ปกติคนเรา
ไม่ค่อยรู้...ไม่ “รู้” ด้วยสติ คือไม่เข้าใจสิ่งนั้นถูกต้อง
ไม่รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร เกิดขึ้นอย่างไร เป็นมาอย่างไร เรา
ไม่เข้าใจ แต่ตัวสติเกิดความรู้สึกขึ้นว่า ฉันกำลังเป็นอะไร

ฉันกำลังมีอะไรอยู่ ในจิตใจของฉัน

เช่น ฉันกำลังร้อนใจ ก็รู้ว่าร้อนใจ ฉันกำลังเป็นทุกข์ ก็รู้ว่ามีความทุกข์เกิดขึ้นในใจของเรา รู้ว่ามีความทุกข์เกิดขึ้น หรือว่าฉันมีความวิตกกังวลในเรื่องอะไร เราก็รู้ในเรื่องนั้น อันนี้จะช่วยให้เราเกิดการแก้ไข

เหมือนเรารู้ว่าไฟจะไหม้บ้าน เราก็ต้องรีบเอายาดับไปพ่นใส่ ไฟนั้นก็ดับไป หรือรู้ข่าวว่าโจรจะเข้าบ้าน เราก็ต้องทำประตูหน้าต่างให้มันแข็งแรง ติดสัญญาณกันขโมยแจ้งไปที่โรงพัก หรือบอกเพื่อนบ้านให้รู้ว่าฉันตื่นขึ้น บอกลสัญญาณ...เปิดหวูด เปิดหวออะไร ก็ให้รู้ว่าอันตรายจะเกิดขึ้นแก่บ้านนี้ ให้มาช่วยกัน อันนี้เรียกว่าเกิดการได้รู้ มันก็จะไม่เกิดภัย แต่ถ้าเราไม่รู้ มันก็เกิดเป็นทุกข์เรื่อยไป ทำให้เราเป็นอยู่อย่างนั้นนานๆ เพราะเราไม่รู้ว่าเราเป็นอะไร เราไม่รู้สีกัดว่าเรากำลังเป็นอะไรกำลังมีอะไรอยู่ในใจของเรา เราก็มีสิ่งนั้นอยู่เรื่อยไป “มี” โดยไม่รู้ว่ามันเป็นพิษมันเป็นภัยแก่เรา มัน

กััดเราเจ็บเราไม่รู้เราไม่เข้าใจ

บางทีเราก็อใจมันเสียด้วย พอใจในสิ่งที่มันกััด
เราให้เจ็บ แล้วเราสำคัญว่า การถูกกััดนั้นเป็นความอรร้อย
เป็นความสนุกสนานพลิตพลินของเรา อย่างนี้เรา
เรียกว่าไม่มีสติรู้ทันในเรื่องอย่างนั้นเราก็ลำบาก เราก็มี
ปัญหา แต่ถ้าเรามีสติกำหนดรู้ อะไรเกิดขึ้นปั๊บเราก็รู้ปั๊บ
ทันที แล้วเราก็แก้ได้ทันที เพราะเราเข้าใจวิธีการของมัน

รู้เหตุ รู้ผล รู้สีกตัว

เรื่องอย่างนี้เราศึกษาว่าอะไรมันเกิดมาจากอะไร
ถ้าเราศึกษาด้วยหลักการของพระพุทธเจ้า พระองค์ได้
สอนให้เราเข้าใจว่าสิ่งทั้งหลายเกิดจาก “เหตุ” ไม่มี “เหตุ”
“ผล” จะปรากฏไม่ได้ และ “เหตุ” นั้นไม่ได้เกิดจาก
สิ่งภายนอก ไม่ได้อยู่ที่บุคคลอื่น ไม่ได้อยู่ที่เหตุอื่น แต่
มันอยู่ที่ตัวของเรา คืออยู่ที่ความคิด อยู่ที่การพูด การ

กระทำ การคบหาสมาคม การไปไหนมาไหนของเราเอง
นั้นแหละ...เป็นตัวเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดขึ้น

แต่ว่าคนเราโดยปกตินั้น มักจะไม่ยอมรับว่า
“เหตุ” เกิดจากตัว คือไม่รับว่าตัวผิคนั้นเอง ถ้าเราไม่รับ
ว่าตัวเราผิด เราจะแก้ความผิดได้อย่างไร เมื่อเราไม่รู้ว่า
บ้านช่องสกปรกของเราเราจะกวาดไปทำไม ไม่รู้ว่าตัวเรา
ไม่สะอาด เราก็ไม่คิดจะชำระสะสางเพราะไม่รู้ ฉะนั้น
ต้องรู้สึกตัว

กำหนดรู้

การจะรู้สึกตัวนี้ก็ต้องมองดูตัวเองในแง่ธรรมะ
ไว้บ่อยๆ มองดูว่าเรามีอะไร มีธรรมะประเภทใดอยู่
ในใจของเรา ธรรมที่เป็น “กุศล” หรือว่าธรรมที่เป็น
“อกุศล” มันเกิดมันมีอยู่ในใจของเรา ถ้าเป็นอกุศลก็เป็น
ไปเพื่อทุกข์เพื่อโทษ ไม่เกิดประโยชน์อะไรแก่ผู้มีสิ่งนั้น

แต่ถ้าเป็นกุศล ก็เป็นไปเพื่อความสุข เพื่อความสบายใจ
เราก็ควรคอยกำหนดรู้ คอยศึกษา

ขั้นแรกเราศึกษาจากตำหรับตำรา เรียนทฤษฎี
แล้วต่อมา ก็เอาความรู้ด้านทฤษฎีนั้นมาเพ่งมามอง
ด้วยตัวของเรา เช่น เรารู้ว่าความโลภ...ไม่ดี ความโกรธ
...ไม่ดี ความหลง...ไม่ดี...ไม่ดีอย่างไร เรายังไม่เข้าใจ เรา
ก็เอามาเพ่งดู มารู้อย่างไรว่านี่ความโลภ เมื่อความโลภ
เกิดขึ้น นี่ใจร้อนหรือใจเย็น ความโกรธเกิดขึ้น..ใจเราร้อน
หรือใจเราเย็น ความหลงเกิดขึ้น..ใจเราร้อนหรือใจเราเย็น
ความริษยาเกิดขึ้นในใจ ใจเราร้อนหรือเย็น ใจเราสงบ
หรือใจวุ่นวาย ความพยาบาทเกิดขึ้น...เราก็ต้องรู้สภาพ
จิตใจของเราเป็นอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้นในใจของเรา

นี่...คอยกำหนดรู้...รู้ไว้บ่อยๆ รู้หน้าตาของกิเลส
รู้ทางเกิดของกิเลส แล้วรู้ว่าผลที่มันเกิดขึ้นในใจของเรา
นั้นทำให้ใจของเราเป็นอย่างไร เมื่อเรารู้อย่างนี้เราก็คอย
กำหนดรู้ พอสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น เราก็รู้ทันที...ไฉนตัวโลภ

ไอ้เป็นตัวโกรธ อันนี้ตัวหลง อันนี้ตัวริษยา อันนี้คือตัวบาป
อันนี้คือการแข่งดี อันนี้คือการถือตัว อันนี้คือการลบหลู่
บุญคุณท่าน อันนี้คืออะไรเราจะรู้ รู้ว่ามันเกิดขึ้น... เรารู้
ทันที

พอรู้ทันทีมันหยุดแล้วนะ อะไรที่มันเกิดในใจ
เรา พอเรารู้ปั๊บ มันก็หยุด เพราะอะไร? เพราะใจเรา
คิดได้ทีละอย่าง เมื่อคิดอย่างหนึ่ง ไอ้สิ่งอื่นมันก็หายไป
ขณะที่เราโกรธพอเรารู้ตัวว่าเราโกรธ ความโกรธก็จะจาง
หายไป พอเราโลภเรารู้ว่า เรามีความโลภ ความโลภ
มันก็จะหายไป แต่มันอาจกลับมาอีกถ้าสติเราไม่ติดต่อ
ไม่รู้ติดต่อ เพราะเมื่อรู้แล้วไม่สร้างสติให้มันติดต่อไป

ในโพชฌงค์ ๗ นี้หมายความว่าต้องสร้างสติให้
ติดต่อกันไปด้วย..คอยรู้สึกตัวติดต่อกันไปไม่ให้ขาดสาย
จนกิเลสตัวนั้นไม่อาจเกิดขึ้นรบกวนเราได้ มันไม่เกิดขึ้น
เพราะสติมันติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา คอยกำหนดรู้อยู่
ตลอดเวลา

การฝึกสติ

การปฏิบัติกรรมฐานภาวนา หรือที่เราเรียกว่า เจริญวิปัสสนา ความจริงมันไม่ใช่ เราเรียกให้มันถูกต้องตามศัพท์ธรรมะว่า ภาวนา หรือ สมาธิภาวนา “ภาวนา” แปลว่า ทำให้บ่อย ทำให้มาก ในเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเรา การทำสติให้เกิดขึ้นบ่อยๆ ก็เรียกว่าอยู่ในขั้น “ภาวนา” การภาวนา ก็เป็นการฝึกสติของเรานั่นเอง

เช่น กำหนดลมหายใจเข้า...ออกก็ฝึกสตินะ ฝึกให้มีสติอยู่ทุกลมหายใจเข้า...ออก เวลาหายใจเข้าก็มีสติกำหนดรู้ หายใจออกก็มีสติกำหนดรู้ เราจะยกมือขึ้นก็กำหนดรู้ เอามือลงก็กำหนดรู้ จะเดิน..เท้าขวา...เดินเท้าซ้าย...เดิน เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา เราทำอะไร...เราก็คอยกำหนดรู้

คนที่มีสติ...คอยกำหนดรู้ในการกระทำของตัว

การเคลื่อนไหวมีจังหวะจะโคน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นผู้ดีทุกกระเบียดนิ้ว ความเป็นผู้ดีนั้นมันอยู่ตรงนี้ ไม่ใช่อยู่ที่เกิดในสกุลนั้นเกิดในสกุลนี้ แต่อยู่ที่ความมีสติคอยกำหนดสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในร่างกายจิตใจของเรา

พระสารีบุตรเห็นพระอัสสชิแล้วก็รู้สึกชอบใจ เลื่อมใส...เพราะอะไร? เพราะพระอัสสชิท่านเดินด้วยความมีสติ ก้าวเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย ถอยหลัง เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา มีสติกำหนด...ไปอย่างช้าๆ ไม่ผลุนผลัน พลันแล่น

คนที่เดินด้วยความผลุนผลันคนนั้นไม่มีสติ ประเดี๋ยวเตะกระโถน ประเดี๋ยวโดนชนน้ำ ประเดี๋ยวทำนั้นทำนี่หกกราดไปหมด ดึงดึงไผ่ผาง นั่นคือความไม่มีสติ แต่พอเรามีสติมันก็เดินช้าลง ทำอะไรช้าๆ...ช้าลง จะยืน แขนออกไปก็ยืนด้วยความมีสติ จับอะไรก็รู้ ดึงเข้ามา ก็รู้ วางตรงไหนก็รู้ แล้ววางค่อยๆ ไม่โครมคราม ไม่ดึงดึง คนที่ทำดังดังนั้นไม่มีสติควบคุม หยิบอะไรฉวย

อะไรก็ตึงตัง โฟงผาง...เหมือนอะไรดี...อย่างนั้น เพราะ
ไม่มีสติ เมื่อไม่มีสติก็ผิดง่าย พลาดง่าย

การพูดก็เหมือนกัน ถ้าเราพูดด้วยความมีสติ...
ไม่ผิดพลาด แต่ถ้าพูดด้วยความขาดสติ เดียวก็พูด
กระทบคนนั้นกระทบคนนี้ โดยไม่รู้ตัวว่าเราพูดอะไร
ทำอะไรถ้าไม่มีสติกำกับ ก็จะทำให้เกิดการผิดพลาด เกิดการ
เสียหาย ถ้าเราทำด้วยความมีสติ จะไม่พลาด

คนใดมีสติอยู่ประจำเนื้อประจำตัว คนนั้นเดิน
จะไม่สะดุดอะไร จะไม่เจ็บตรงนั้น จะไม่เจ็บตรงนี้ เพราะ
จะเคลื่อนไหวเท้าเคลื่อนไหวมือ ลำตัวเคลื่อนไหว เขา
มีสติคอยกำหนดอยู่ ทำอะไรก็เลยไม่พลาด ไม่ประมาท
ไม่มีการผิดพลาด จากการกระทำนั้น

ผู้ขาดสติย่อมผิดพลาดได้ง่าย

ผู้ที่ขาดสติ ย่อมผิดพลาดได้ง่าย หันผัดกลับไป

หั่นนิ้วชี้ของตนเข้าให้ หรือว่าตำน้ำพริก...พริกกระเด็นเข้าตาเอาบ้าง ก็เพราะทำด้วยความไม่มีสติ จะลุกขึ้น จะนั่งลงก็ตึงตัง โผงผาง ไม่มีกิริยาที่เรียบร้อย แสดงออกในตัวเองว่า เราขาดสติหรือว่าเรานั่งอยู่ จะลุกขึ้น มันมีอะไรอยู่เหนือศีรษะของเรา ลุกขึ้นชนบังเข้าให้ ตกใจกระโดด หลบลงไปในชั้นน้ำ ลงไปในอะไรต่ออะไร อย่างนี้เป็น การขาดสติทั้งนั้น

เราหัดเด็กให้เดินด้วยความมีสติ หัดให้เดิน ให้เจริญสติปัฏฐาน ตามหลักการของพระพุทธเจ้า เด็กก็จะมีมารยาทดีขึ้น จะมีความสุข มีความเรียบร้อย จะหยิบจะฉวยอะไรก็ไม่ผิดพลาดไม่เสียหาย เพราะเราฝึกเขาให้มีสติอย่างนั้น

สติเป็นสิ่งที่ต้องใช้ทุกเมื่อ คำบาลีจึงกล่าวไว้ว่า สติ สัพพัตถะ ปัตถิยา แปลว่า สติ...เป็นสิ่งที่ต้องใช้ทุกเมื่อ อันนี้แปลให้ฟังง่าย ถ้าแปลให้ตรงตัว ก็ว่าสติ... เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาทุกเมื่อ... พึงยากหน่อย แต่ถ้าเรา

แปลความว่า สติเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องใช้ทุกเมื่อ... ขาดไม่ได้ ขาดสติไม่ได้ ขับรถขาดสติไม่ได้ เดินบนถนนขาดสติไม่ได้ ข้ามถนนก็ขาดสติไม่ได้ ไปติดต่อเจรจาเรื่องอะไรกับใครๆ ก็ทำด้วยสติ ไม่ทำด้วยการมีสติก็ไปทำไม่ได้ อันนี้เป็นหลักจำเป็นประการหนึ่ง เรียกว่ามีสติอยู่

สติ...ปัญญา

เมื่อมี “สติ” แล้วก็ต้องมี “ปัญญา” คู่กัน มันมักจะมาคู่กัน สติกับปัญญา นี่เป็นธรรมฝาแฝด ไปไหนไปด้วยกันเหมือนคนกับเงา คนไปไหน...เงาก็ไปด้วย ถ้ามีแสง แต่ถ้าไม่มีแสงเราก็จะไม่เห็นเงา แต่ถ้ามีแสงก็จะเห็นว่าคนกับเงาอยู่ด้วยกัน ดันไม้กับเงาอยู่ด้วยกัน อะไรกับเงามันอยู่ด้วยกัน “สติ” กับ “ปัญญา” ก็เป็นสิ่งที่มาด้วยกัน ไปด้วยกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดสิ่งนั้นสิ่งนี้ คนที่ใช้สติปัญญาจึงไม่เสียหาย

นักเรียนที่เรียนหนังสือ ถ้าเรียนด้วยสติปัญญา การเรียนก็จะดีขึ้น อ่านหนังสือเที่ยวเดียวก็จะจำได้หมด เพราะในขณะที่อ่าน “สติ” อยู่กับหนังสือ “ปัญญา” ก็กำกับอยู่กับการอ่าน อ่านจบ...รู้เรื่อง บางคนอ่านจบไปแล้ว เอ๊ะ อ่านเรื่องอะไร ไม่รู้เรื่อง เพราะเราอ่านด้วยความไม่มีสติ ไม่มีปัญญา แต่ถ้าเราอ่านไป...ใจจดใจจ่ออยู่ในเรื่องนั้น คอยกำหนดข้อความที่เราอ่าน เราก็จะเข้าใจ

การอ่านหนังสือด้วยสติปัญญา ต้องอ่านด้วยความรู้สึกตัวอยู่ในขณะที่อ่านนั้น เมื่ออ่านจบแล้ว ปิดหนังสือซะ ลองทบทวน ว่าเราได้อ่านอะไร เรื่องที่เราอ่านมีข้อความว่าอย่างไร มันมีความหมายว่าอย่างไร เอามาทบทวนพิจารณา แล้วจะเกิดความจำได้ หมายรู้ ในเรื่องที่เราอ่านนั้นถูกต้อง เวลาใดต้องการใช้ก็จะนำมาใช้ได้ทันทั่วทั้งที เพราะเรามีสติมีปัญญาในการอ่าน

คนบางคนอ่านหนังสือจบแล้ว..ถามว่า “อ่านอะไร?”...“ไม่รู้” ฟังอะไร...ไม่รู้ เช่นฟังพระเทศน์ก็ฟังไป

แต่สติไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ไปโน่น...ไปที่ไหนก็ไม่รู้ นึก
 ฟุ้งซ่านไป นึกฟุ้งซ่านไปก็ไม่ว่าเราฟุ้งซ่าน พอไม่รู้ก็ฟุ้ง
 ต่อไป แต่พอเรารู้ตัวว่า “เฮ้อ! ไปกันใหญ่แล้ว ไม่อยู่ที่
 เสียงหลวงพ่อก็ดูแลไปไหน?” มันจะกลับมาทันที พอรู้
 บิ๊บนั่นก็กลับมา เตียวมันก็ไปอีก มันเคยอย่างนั้น มันเคย
 วิ่งไปวิ่งมา เพราะเราไม่เคยหักห้ามใจ ไม่เคยฝึกสมาธิ

การฝึกสมาธิเพียง ๕ นาทีต่อวัน ก็เป็นเชื่อให้
 เรา มีความสามารถทางใจได้ ทำให้ใจเราดีขึ้น ให้รู้ทัน
 รู้เท่าต่อสิ่งทั้งหลาย ตามสภาพที่เป็นจริงขึ้น จึงเป็น
 เรื่องที่ควรฝึกอบรมบ่อยๆ นี่เป็นข้อหนึ่ง

ชั้นมวิจยะ : ความสอดคล้องและพิจารณาในธรรม

ข้อที่ ๒ เรียกว่าธรรมวิจยัย หมายความว่า เลือก
 เพ้นเอาธรรมะมาปฏิบัติให้เหมาะแก่เรื่อง เหมาะแก่
 เวลา เหมาะแก่บุคคล เหมาะแก่สิ่งที่เกิดขึ้น เรื่อง

อย่างนี้มันต้องศึกษาไว้ให้เข้าใจ เรียกว่าเข้าใจแล้วทำให้
แคล้วคล่อง ว่องไว ภาษาพระเรียกว่ามี “วสี” (วะสี)
คือความชำนาญ ในเรื่องนั้น เรียนเรื่องใดให้มันฝึกฝน
หมั่นอบรม หมั่นคิด หมั่นตรองก็เกิดเป็น “วสี” คือ
ว่องไว นึกปั๊บมาทันที...ใช้ได้ทันทั่วทั้งที่ เราจึงต้องศึกษา
ข้อธรรมะเอาไว้ จำความหมายให้ได้ว่ามันคืออะไร แล้ว
เราจะใช้เวลาไหนเอาไปใช้ โดยมากเรียนแล้วไม่ค่อย
ได้ใช้

พระเถระก็เรียนหนังสือ เรียน “นวโกวาท” เรียน
ธรรมะปริเฉท ๒ เรียนอะไรต่ออะไรไป เวลามาอยู่วัดนี้
หลวงพ่อลองสอบดู สอบถามดู “ได้นักธรรมชั้นไหนแล้ว?”
บอกว่าได้นักธรรมชั้นเอก ไปถามเรื่องนักธรรมชั้นตรี...
ตอบไม่ถูก จำไม่ได้ แล้วก็ตอบไม่ถูก

ถามเรื่องวินัย ว่าควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อคนนั้น
คนนี้...ไม่รู้ เช่นว่าปฏิบัติต่ออุปัชฌาย์อย่างไร? ต่ออาจารย์
อย่างไร...ไม่รู้ เพราะไม่เคยเอาไปใช้ เรียนเอาคะแนน

สอบ สอบได้แล้วก็ไม่เคยปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
นั้นๆ ไปไหนก็ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ

พระพุทธเจ้าท่านตั้งระเบียบไว้ทุกอย่าง ถ้าเรา
ปฏิบัติตามระเบียบที่พระองค์ทรงตั้งไว้ เราจะเป็นคนที่
เก่งที่สุดในโลกก็ว่าได้ เพราะเราทำอะไรถูกต้อง ไม่มี
การผิดพลาดเสียหาย เราอยู่กับใคร... เช่น เราอยู่กับ
พระอุปัชฌาย์อาจารย์ เราควรทำตนอย่างไรต่อท่าน ถ้า
ไม่เคยปฏิบัติก็จะจำไม่ได้ ไม่รู้เรื่องแล้วไม่เข้าใจ ไม่ค่อย
เห็นหน้าค่าตากัน อย่างนี้มันก็ไม่ได้เรื่อง

ความจริงมันต้องเข้าใจ ไปปฏิบัติวัตรธำ
ช่วยกวาดขยะ ช่วยเทกระโถน ถ้าพระอาจารย์ชอบ
กินหมาก ชอบสูบบุหรี่ แต่อาจารย์ที่ไม่กินหมาก ไม่สูบ
บุหรี่ ก็ไม่ต้องเทกระโถน แต่มากวาดกุฏิบ้าง อะไรบ้าง
เขาเรียกว่า ปฏิบัติอุปัชฌาย์อาจารย์ ลูกก็เหมือนกัน
ต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ ช่วยทำกิจให้ท่านช่วยทำให้ท่านได้
สบายใจ

การใช้ธรรมะอย่างพิจารณา

ธรรมะเหล่านี้เราเรียนรู้ไว้ แล้วเอามาใช้ในชีวิตของเรา ก็จะเกิดประโยชน์ แต่เวลาจะใช้ก็ต้องเลือกเหมือนกัน เหมือนกับยาอะไรที่เหมาะสมแก่โรคที่เราเป็น หยิบให้มันถูกต้อง อย่าเอาทิงเจอร์ไปล้างตาเป็นอันขาด เพราะทิงเจอร์มันแสบ ขึ้นล้างตามันก็จะเสียหายหรือ กินเข้าไปไม่ได้ หยิบทิงเจอร์นี้กว่ายาธาตุ ตักใส่ปากกลืนเข้าไป มันก็แสบท้องตายเหมือนกับกินยาพิษเข้าไป นี่เรียกว่าใช้ยาผิด

ธรรมะก็เหมือนกัน ถ้าเราใช้ไม่ถูก...ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร เมื่อไม่เกิดประโยชน์จะไปโทษธรรมะก็ไม่ได้ เพราะว่าใช้ธรรมะผิด เหมือนเราหยิบยาผิด จะไปโทษยากี่ไม่ได้ แต่เราต้องโทษตัวเราเองว่า หยิบยาไม่ถูก มันไม่ได้แก่โรคอย่างนั้น แต่เราไปหยิบเข้ามัน จึงช่วยเราไม่ได้ มันอยู่ที่เรา ไม่ได้อยู่ที่ยา มันไม่ได้อยู่ที่

ธรรมะ มันอยู่ที่เราผู้ใช้ธรรมะ ว่าควรจะใช้อะไร มีเรื่อง
อะไรเกิดขึ้น เราควรจะใช้ธรรมะอะไร

อดทน

เช่นว่า ไปเจอคนๆหนึ่ง พอเจอกันแกก็ฟัน
ไล่เลย...ด่าว่าอย่างนั้นอย่างนี้ เราควรจะใช้ธรรมะอะไร
อย่างนี้ต้องใช้เป็น เกิดเรื่องเช่นนี้มันต้องใช้ความอดทน
ไว้ก่อน สติมาก่อน

เอาสติมาใช้ก่อน มีสติรู้สึกว่าคุณนั้นกำลังพูดคำ
ที่ไม่เหมาะสมไม่ควร เขากำลังด่า เขาด่ามาที่เรา เราควร
รับหรือไม่...เราไม่ควรรับ สติปัญญาว่าไม่ควรรับคำ
ด่าเพราะว่ารับไปแล้วมันก็จะเดือดร้อนเปล่าๆ เมื่อไม่รับ
แต่คนนั้น ด่าเอาๆ เหมือนกับไก่จิกตา...งูตายแล้ว ไก่
จิกเอาๆ..มันไม่เป็นไร เขาด่าเอาๆ เราก็ดึงอะไร?...
ต้องใช้ความอดทน ต่อไปเราต้องใช้ความอดทนว่า...

“ทนเอา ค่าไปเถอะ ไม่เป็นไร”

แล้วใช้ “ปัญญา” พิจารณาว่า เขาค่านี้มันเจ็บขนาดไหน ผิวหนังเจ็บไหม ร้อนไหม มีอะไรเจ็บปวดที่ตรงไหนบ้าง...ไม่มี มันเจ็บอยู่ที่ใจ ทำไมจึงเจ็บที่ใจ? เพราะใจเข้าไปยึดถือ ยึดถือว่ามันค่ากู...มันค่าฉัน เราไปยึดเข้า

การยึดนั้นมันถูกหรือผิด... ถ้ามีสติมาก็ถามว่า “ถูกหรือผิด” เอ้า!มันผิด...ผิดแล้วไปยึดไว้ทำไม..ไปเจ็บทำไม...ไปเดือดร้อนทำไม ไ้คนนั้นมันชั่วแล้ว เราจะชั่วตามคนนั้นไปอีกทำไม

เมตตา...ปรานี

พระพุทธเจ้าสอนไม่ให้เพิ่มความชั่ว ไม่ให้เพิ่มคนชั่วขึ้นอีกในโลกนี้ เมื่อคนหนึ่งมันชั่ว พูดคำหยาบกับเราแล้วเราก็ส่งคำหยาบตอบไป เกลือจิ้มเกลือ ฟันต่อฟัน

ตาต่อตา ตามแบบโบราณนั้นมันใช้ไม่ได้ เพราะว่ามัน
เสียหายทั้งคู่

เราควรจะทำอย่างไร?... ไม่ให้เสียหาย เรา
อดได้ ทนได้ คุมจิตใจของตนเองไว้ ไม่ให้โกรธ แต่ให้
สงสาร ใช้ธรรมะข้อ “เมตตา ปราณี” ต่อคนนั้น ว่าคนๆ
นี้น่าสงสาร น่าเห็นใจ เพราะเขาเกิดในครอบครัวที่ไม่ได้
รับการอบรมบ่มนิสัยในทางที่ถูกที่ชอบ ไม่มีความรู้สึก
ผิดชอบชั่วดี คงไม่เคยเข้าวัด ไม่ได้ฟังธรรมจากพระ จึง
ทำเช่นนั้น ถ้าเราจะไปโกรธกับคนเช่นนี้ มันก็ไม่เข้าเรื่อง

คนโบราณเขาพูดว่า “อย่าถือคนบ้า อย่าว่าคน
เมา” คนบ้าที่เราไปถือไม่ได้ ถ้าคนบ้าเขาพูดอะไรกับเรา
ในเรื่องไม่เหมาะสมไม่ควร เราจะไปโกรธเขาไม่ได้ โกรธ
คนบ้ามันไม่ได้เรื่องอะไร แล้วไปโกรธคนเมาก็ไม่ได้เรื่อง
อะไร เพราะมันเมา มันบ้าเหมือนกัน คนเมานั้นก็คือ
คนบ้าเหมือนกัน คนบ้านั้นมันบ้าเพราะว่าเกิดโรคจิต โรค
วิญญานเสีย แต่คนเมานั้นจิตวิญญานมันไม่ได้เสีย

แต่ที่มันทำให้เสีย เพราะตี๋มของมีนเมาเข้าไป แล้วขาดสติ ขาดปัญญา มันก็เป็นบ้าประเภทหนึ่งเหมือนกัน ที่เราไม่ควรจะถือ

เราจะไปทะเลาะกับคนบ้ามันก็ไม่สมควร เราไม่ควรทะเลาะกับคนเหล่านั้ เราก็เย็นเฉยๆ ควบคุมจิตใจไว้ให้ได้ ภาวนาไว้ว่าเราไม่โกรธ เราไม่เกลียดคนๆนี้ มันด่าๆมันก็เหนื่อยใจ เหนื่อยใจมันก็หยุดไปเอง เราไม่เสียหายอะไร แต่ถ้าเราด่าตอบ เพิ่มความชั่ว เพิ่มคนชั่วขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมไม่ควรด้วยประการทั้งปวง เราจึงไม่ได้ทำอย่างนั้น นี่เขาเรียกว่าหยาบธรรมะมาใช้ เป็นเครื่องแก้ปัญหาชีวิต

ละจากความหลง

อันนี้ก็เลสบางประเภทเกิดขึ้น เช่นว่า เกิดความรักในวัตถุบางอย่าง เกิดความชังในวัตถุบางอย่าง

เราควรจะทำอย่างไร ควรจะคิดอย่างไร? เกิดความรัก...เรา ต้องตั้งปัญหาถามตัวเองว่า เรารักอะไร เราชอบอะไร เราชอบคนๆนั้น ทำไมจึงชอบ ชอบอะไร ชอบเนื้อชอบหนัง หรือชอบคุณธรรมความงามความดีของเขา ต้องศึกษาไต่ถาม

แล้วเวลาเรามีความรัก ถ้าเป็นทุกข์นะมันรักไม่ถูกต้อง รักถ้าเป็นทุกข์นี้ไม่ใช่รักที่ถูกต้อง ความรักที่ถูกต้องต้องไม่เป็นทุกข์ ความรักที่ถูกต้อง...ไม่เป็นทุกข์นะมันรักอย่างไร? คือไม่รักด้วยความเห็นแก่ตัว ความรักประเภทเห็นแก่ตัวนั้น เป็นความรักที่เป็นทุกข์ เป็นความรักที่ไม่ถูกต้อง

ชายหนุ่มรักหญิงสาว ต้องการเอามาเป็นของตัวเองให้อยู่กับตัว อันนี้มันเป็นความเห็นแก่ตัว ที่จะดึงเอามา...เป็นความเห็นแก่ตัว หญิงสาวรักชายหนุ่ม แล้วก็อยากไว้ใกล้ตัว มันก็เป็นความรักที่เห็นแก่ตัว ความรักอย่างนั้นเป็นทุกข์

ที่พระพุทธเจ้าว่า...ความทุกข์เกิดจากความรัก
 ความโศกเกิดจากความรัก... มีคนเคยเขียนตอบว่า..
 ไม่ถูก ความรักมันไม่เป็นทุกข์...คนคิดไม่ละเอียด คิด
 ไม่เป็นจึงพูดอย่างนั้น แต่ความจริงนั้นเราลองสังเกต
 ตัวเราเองว่า ในเวลาเรารักใคร ชอบใคร เรามีความ
 สุขใจดีอยู่รึ มันมีความสุขใจเมื่ออยู่ใกล้แต่พอเราจะ
 จากไปก็เป็นทุกข์แล้ว “เสียดาย แหม!ทำไมนั่งคุยกัน
 น้อยเกินไป ควรจะนั่งนานกว่านี้” อยากพบปะอยาก
 สันทนด้วยนานๆ

นั่นแหละ...มันเป็นทุกข์ตรงที่ไม่ได้ตั้งใจ เพราะ
 เราไปรักสิ่งนั้นเข้า ไปชอบสิ่งนั้นเข้า แล้วเราก็เกิดปัญหา
 คือความทุกข์ ทุกข์เพราะความรัก รักคนก็เป็นทุกข์ รัก
 ของก็เป็นทุกข์ รักอะไรเป็นทุกข์ทั้งนั้น ถ้ารักไม่เป็น
 แล้วก็เป็นทุกข์ รักชาติก็เป็นทุกข์ถ้ารักไม่เป็น รักชาติจน
 หลงชาติ แล้วก็ทำความผิดเพราะเรื่องหลงชาตินี้ก็มี
 อย่างนี้มันก็เป็นทุกข์ รักเจ้า รักนาย รักเป็นทุกข์ก็มี ถือ

เอาว่าเป็นนายของฉัน ถ้านายไม่ได้อะไรก็เที่ยวบ่น
เที่ยวว่า ไปเกลียดคนนั้น ไปเกลียดคนนี้ ว่านายไม่ได้
อะไร

วันก่อนไปที่ทหารเรือ นายทหารเรือคนหนึ่งก็
บอกว่า ผมเสียใจมาก นายผมไม่ได้เลื่อน นีร์ักนายมาก
เกินไป ว่านายไม่ได้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง มีคนบอกว่า
อย่าไปโกรธไปเคืองท่านผู้ใหญ่ เขาวางแผนไว้แล้ว ว่า
คนนั้นควรขึ้นไปขั้นนี้ คนนั้นควรขึ้นไปขั้นนั้น วางแผน
ดูอายุอานามของคน ว่าเมื่อไปถึงอายุปานนั้น จะได้เป็น
ผู้บัญชาการ แล้วเป็นผู้บัญชาการไม่ใช่เป็นปีเดียวแล้ว
ออก เป็นสักสองสามปี ทำงานได้นานหน่อย ก่อนนี้
ไม่ได้วางแผนอย่างนั้น ขึ้นไปตามลำดับ แล้วก็สร้าง
คนให้เป็นฐานขึ้นไป ท่านผู้บัญชาการคนใหม่นี้ท่าน
วางแผน ให้คนนั้นขึ้นสำรองคนนั้นต่อไป เมื่อขึ้นไป
สู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือจะได้อยู่นานหน่อย ปี
สองปี สามปี สี่ปีก็ได้ เพราะได้วางแผนไว้แล้ว อันนี้

คนที่อยู่ปลายแถวมันก็ยังไม่ได้เลื่อน แล้วบ่นว่า นายของเราไม่ได้เลื่อนนี้ รักนายมากเกินไปแต่ไม่ดูว่าอะไรมันเป็นอะไร

สามีภรรยารักกันเป็นทุกข์ก็มี รักกันไม่เป็นทุกข์ก็มี ถ้ารักด้วยความยึดถือว่าของฉันมันก็เป็นทุกข์ มีอะไรนิดๆหน่อยๆก็เป็นทุกข์ เพื่อนดูหน่อยก็ไม่ได้ หวงแหน หึงหวง....อย่างนี้มันเป็นทุกข์ไม่รู้จักปลง ไม่รู้จักวางความรักอย่างนั้นมันใช้ไม่ได้ มันเป็นความทุกข์ เราก็ต้องแก้ด้วยวิธีการอะไร ถ้าเราสงสารคนก็ต้องใช้คำว่าสงสาร ไม่ใช่ความรัก ใช้คำว่าเอ็นดู เอ็นดูคนๆนั้นที่มีความประพฤติไม่เรียบร้อยไม่รู้เรื่องของธรรมะ ไม่เข้าใจแก้ปัญหาชีวิต แล้วเมื่อเราเอ็นดูเขา เราควรจะช่วยเขาอย่างไร เราควรจะช่วยสอน ช่วยแนะ ช่วยชักชวนจูง ให้เขาได้มาพบพระ ได้มาพบธรรมะเสียบ้างอะไรๆมันก็จะดีขึ้น อันนี้ช่วยได้ เราทำอย่างนั้นเป็นการถูกต้อง แม้กับตัวเราเอง ถ้ามีอะไรเกิดขึ้น แล้ว

เราควรแก้ด้วยอะไร เช่นหลงในรูปควรแก้ด้วยอะไร
 หลงรูปหลงรส หลงกลิ่นหลงสัมผัส เขาเรียกว่ากามคุณ
 กามคุณแปลว่าสิ่งน่าใคร่ น่าพอใจ มี ๕ อย่าง คือ มีรูป
 เสียง กลิ่น รส มีสิ่งที่ถูกต้องด้วยกายประสาท เราไป
 หลงไหลชอบพอสักนั้น หลงจนเป็นทุกข์

แก้ความหลงด้วยปัญญา

อันนี้ถ้าหลงจนเป็นทุกข์ ก็ต้องแก้ด้วยปัญญา
 เอาปัญญามาแก้ ปัญญามาแก้ก็ต้องพิจารณาตามกฎ
 อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ว่าสิ่งทั้งหลายมันไม่เที่ยง มันมี
 การเปลี่ยนแปลง มันไม่อยู่ถาวร ไม่ว่าอะไรที่จะอยู่ถาวร
 ไม่มี วันนี้เป็นอย่างนี้ พรุ่งนี้ไม่แน่ ชั่วโมงนี้เป็นอย่างนี้
 ชั่วโมงหน้ามันก็ไม่แน่ เพราะสิ่งทั้งหลายมันเปลี่ยนแปลง
 อยู่ตลอดเวลา เราจะไปจับไปจ้องให้มันอยู่กับที่ ให้มัน
 ไม่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปได้ เรียกว่ามันฝืนธรรมชาติ

เมื่อเรารู้เรื่องของธรรมชาติ เราก็เอากฎของธรรมชาติมาช่วยแก้ปัญหาชีวิต ปลงได้วางได้ไปในเรื่องอย่างนั้น จะไม่มีปัญหาอะไรหรือว่ามีเรื่องอะไรเกิดขึ้น ความทุกข์จากการพลัดพรากจากของรักของชอบใจ เช่นเราอยู่ในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวถึงแก่กรรม เช่นเป็นผู้ใหญ่ คุณพ่อคุณแม่ถึงแก่กรรม บางคนก็เศร้าโศกเสียใจร้องไห้ร้องห่ม นั่นเป็นเรื่องที่ไม่สมควร ไม่แสดงความฉลาดอะไรแม้แต่น้อย ที่ร้องไห้ร้องห่มอย่างนั้น ทำไมจึงต้องร้องไห้ร้องห่ม? เพราะเราเป็นทุกข์ เป็นทุกข์ว่าคุณพ่อจากไป คุณแม่จากไป เราเป็นทุกข์อย่างนั้น

มองทุกอย่างด้วยความเป็นจริง

เราไม่คิดด้วยบ้างหรือ ว่าอะไรที่ท่านไม่ได้อยู่กับเราตลอดไป คุณพ่อท่านก็แก่แล้ว ท่านก็จากเราไป คุณแม่

ท่านแก่ท่านก็จากเราไป คุณปู่แก่ก็ต้องไป คุณย่าแก่ก็ต้องไป คุณตาคุณยายแก่ก็ต้องไปทั้งนั้นแหละ...ไม่มีใครไม่จากไป

เราเองก็แก่ขึ้นมา เวลาที่เราอายุเท่าไรแล้ว? เวลาที่คุณพ่อตาย...อายุเราเท่าไร คุณแม่ตาย...อายุเราเท่าไร เรามันก็อยู่ในกฎเกณฑ์ชราเหมือนกัน แต่ยังไม่ถึงจุดนั้น ยังอยู่ต่อไป

ถึงเวลาของท่านที่จะจากไป...เราเศร้าโศก แล้วมันจะได้อะไร เราเป็นทุกข์แล้วมันจะได้อะไร นั่งร้องไห้ มันได้อะไรขึ้นมาบ้าง... พิจารณาด้วยปัญญาอย่างนั้น แล้วเอา “ความไม่เที่ยง” มาเป็นเครื่องปลอบโยนจิตใจว่า...สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราจะไปเสียอกเสียใจทำไมหนักหนากับสิ่งเหล่านั้น เราคิดอย่างนั้นมันก็พอเบาบาง เพราะเราใช้ธรรมะเป็นเครื่องแก้

หรือว่าเรามีข้าวมีของ มีแหวนมมีกำไล เตี้ยวนี

คนชอบใช้กำไล ประดับด้วยทับทิม มรกต อะไรกันตาม
เรื่องมีของใช้แล้ว ขโมยมาจ้เอาไปเสีย ถอดเอาไปต่อหน้า
ต่อตาเราเสียอกเสียใจ กินไม่ได้นอนไม่หลับ เพราะนึก
ถึงของนั้นคู่มือที่ไรแล้วมันเศร้าใจมันหาย ความจริงใจก็
ไม่ได้หายไปไหนหรอก แต่รู้สึกเสียใจมากเพราะสิ่งนั้น

แล้วที่เราเสียใจนั้น ถ้าเรามีสติขึ้นมามาว่า เรา
เสียใจเรื่องอะไร ปัญญา ก็บอกว่า เสียใจเรื่องกำไลหาย
แหวนหาย สายสร้อยหาย อะไรหายไป แล้วเราต้อง
สอบสวนทวนถามตัวเองว่า ไอ้ของที่หายนะ เราได้มา
เมื่อไหร่ เราได้มาเพราะอะไร เราได้มาด้วยงาน ด้วยเงิน
ที่เราแสวงหา แล้วเราก็ก็นำไปประดับร่างกาย

ถ้าวันไหนเราจะเจ็บจะตายนี้ ของนั้นไปกับ
เราไหม เราเอาไปด้วยได้ไหม แหวนนั้นเราเอาไปด้วยได้ไหม
กำไลเราเอาไปด้วยได้ไหม ไม่มีใครจะเอาไปได้ เพราะคน
เขาไม่ยอมให้เอาไป หลานๆเหลนๆมานั่งจ้องอยู่...จะ
ถอด ยังไม่ตายเลย เพียงแต่ว่าพอรู้สึกเจ็บเท่านั้นแหละ

คนมันจ้องจะถอดแหวน จ้องจะถอดสายสร้อย อะไรที่ประดับอยู่บนถอดหมด ไม่ให้ใส่เข้าโลงไปหรอก จะใส่ไปให้ก็แต่ร่างกายเท่านั้นแหละ เอาไปไม่ได้ แล้วเพื่อนฝูงมิตรสหายของเราที่ตายๆนะ ใครเอาอะไรไปได้บ้าง เราลองถามตัวเองที่เราเสียใจนะ ใครเอาอะไรไปได้บ้าง นายธนาคารใหญ่มีเงินตั้งแสนล้าน เอาไปได้สักบาทไหม ก็มีบ้างเขาใส่ปากให้ แต่ก็เอาไปทิ้งไว้ที่เชิงตะกอนวัดเทพศิรินฯ นั้นเอง ไม่ได้เอาไปถึงไหนหรอกมันไม่มีอะไรเป็นของเรานี่นา

พระพุทธเจ้าท่านก็บอกไว้ชัดเจนว่า เราต้องพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก เราชอบใจ ไม่มีอะไรที่จะติดตัวเราไปได้สักอย่างเดียว แล้วไปนั่งเศร้าโศก นั่งเสียใจทำไม เราควรจะมาคิดว่าต้องทำงานทำการ สะสมเงินใหม่ แล้วหามาใช้ใหม่ต่อไป ถ้ายังหาได้ แต่ว่าหามาทำไมหายไปแล้วก็แล้วไป ไม่ต้องใส่อีกต่อไปก็ได้ มันเป็นทุกข์เปล่าๆ นี่เราคิดอย่างนั้น เราก็สบายใจ เพราะ

ของหายไม่เป็นทุกข์ เพราะคนบางคนเป็นทุกข์มาก ถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับเพราะของหาย เครื่องเพชรหาย ราคาหลายแสน ราคาเป็นแสนสองแสน มันยกไปทิ้ง กระเป๋าทิ้งหีบเลย ก็เสียใจเป็นธรรมดา แต่ถ้าว่าเรามีธรรมะนึกได้ อ้อ..เสียใจเรื่องอะไร นี่มันต้องมีสติมาก่อน พอสติมาก็เอาอัมมวชิระเข้ามาช่วย ว่าเสียใจเรื่องอะไร ควรใช้ธรรมะข้อไหนแก้ เราเป็นโรคเสียใจ เราจะเอาอะไรมาแก้ ก็ต้องนึกไปถึงว่า เรานั้นมีอะไร แล้วเราเอาอะไรไปบ้าง เมื่อมานี้เรามีอะไรมา แล้วไปนี้เรามีอะไรไป โยมลองคิดดู เมื่อมามีอะไรมา เมื่อไปมีอะไรไป มามีมือเปล่า เวลาไปก็ไปมือเปล่า

เวลาเราไปรดน้ำศพนะ ถ้าศพพูดได้ก็คงพูดเตือนเราว่า คุณมันงะเงอะ ฉันไปมือเปล่า ไม่ได้เอาอะไรไปเลย แບ่ให้ดูด้วยนะ ถ้าเกรงจะไม่เชื่อ แບ่ให้ดูด้วยว่าไม่ได้เอาอะไรไปเลย ถ้าทำไว้อย่างนี้คงจะเ้ม้ไปสักเพื่องสักสิ่ง แต่มันไม่มี เอาไปไม่ได้แล้ว พออาบน้ำศพเสร็จ ลูกหลาน

ก็ใส่ปากอมแก้มดู่เลย เอาไปไหน ไปทิ้งไว้เชิงตะกอน
ที่เชิงตะกอนวัดชลขยยะนา ไม่มีใครเอาวางเคลื่อนไว้
ไม่มีใครเอา เขาเรียกว่าเงินปากผี ไม่มีใครเอา ความจริง
เอาไปขายเป็นเศษโลหะได้ แต่ไม่มีใครอยากได้ กลัวจะ
ถูกตามไปทวง มันเป็นอย่างนั้น มันไม่มีอะไรเป็นของเรา
เราจะไปทุกข์ไปร้อนทำไม ฟังอย่างนี้บ่อยๆ เวลาหายก็
ปลงได้ เฮ้ย ...ช่างหัวมันเถอะ มันไม่ใช่ของเรานี้หว่า เรา
ก็ปลงไปได้

นี่เราใช้ธรรมะเป็นเครื่องพิจารณา เอามาช่วย
แก้ปัญหามากแห่งทุกมุมแหละ ไม่ว่าปัญหาอะไรที่เกิดขึ้น
ในชีวิตของเรา เราต้องนึกว่า เอ...จะใช้ธรรมะอะไร ใช้
ยาอะไร เรียกว่าใช้ธรรมวิจย คือค้นคว้าเอายาที่มันเหมาะ
แก้โรคขึ้นมากิน ธรรมะเหมือนยาแก้โรค เราก็หยิบ
ขึ้นมาใช้ ให้เหมาะแก้โรคนั้นๆ คิดไปนึกไปมันค่อยปลง
ค่อยวาง แต่ว่าคิดเองไม่คอยได้ มันต้องหาผู้รู้ช่วยคิด
ช่วยแนะ

เหมือนกับตอนอยู่เชียงใหม่ แม่มีลูกฝาแฝดสองคน แล้วมันน้ำท่วมเมือง ไปโรงเรียน เลยหนีโรงเรียนไปเล่นน้ำกันที่ริมแม่น้ำปิงนั่นแหละ มันตกบวบไป ในกระแสน้ำที่เชี่ยว จมหายไปเลย ลูกอีกคนหนึ่งก็จะตามพี่ชายไป แต่เพื่อนดึงไว้ ถ้าไม่ดึงไว้ไปทั้งคู่เลย แม่ร้องให้ร้องห่มจนตาบวมเลยไม่เป็นอันหลับอันนอน

วันนั้นเขาก็พุงปีกพาไปที่วัดอุโมงค์ ที่หลวงพ่อยู่ พาไปถึงก็นั่ง บอกว่า เอ้อ...ที่วัดนี้ไม่ใช่ที่สำหรับคนเศร้าโศกเสียใจ เป็นที่ของคนที่เขาสบายใจเบาใจ ไป...พาไปนอนหน่อย ไม่ได้นอนหลายวันแล้วนี่ ไปนอนเสีย ให้ไปนอนที่ได้ต้นไม้ ให้เสือไปผืน หมอนด้วย ไปนอนเสีย ให้ไปนอนที่ได้ต้นไม้ ให้เสือไปผืนหมอนด้วย ไปนอนเสีย นอนตื่นหนึ่ง ค่อยฟื้นตัวลุกขึ้นมา พอมาถึงก็ถามว่า ลูกดิฉันตายแล้วไปไหนคะ บอกว่า...ไม่ต้องถามเรื่องลูกมาคุยเรื่องอื่นกันดีกว่า แล้วก็คุยเรื่องธรรมะให้ฟัง แล้วค่อยเบาใจ สบายใจ รุ่งเช้าขึ้นมาอีก ก็ค่อยเบาขึ้น มา

สองวันแล้วก็คลายจากความทุกข์ความเศร้าโศกเสียใจ
ได้รับยา คือรับยาจากพระ กนิยานั้นเข้าไป เลยความ
เศร้าโศกเสียใจก็หายไป

ในครั้งพุทธกาล นางปฐาจารย์นี่เศร้าโศกมาก
ที่สุดเพราะว่าสามีตาย สามีตายเพราะถูกงูกัด งูกัดก็
เพราะว่าขึ้นไปบนจอมปลวก เลยมันกัดเอา งูกัดแล้ว
สามีตายแล้วก็อยู่กับลูกสองคน คิดว่าไปหาพ่อเถอะ เป็น
ลูกเศรษฐี ไม่ใช่คนธรรมดา ไปหาพ่อ ไปอยู่กับพ่อ เลี้ยง
ลูกต่อไป เลยก็ไป ที่วันนั้นฝนตกหนัก พายุใหญ่ เดิน
ไป ที่ฝนตกหนักนานเข้าก็อุ้มเอาลูกมาไว้ได้ตัว ไม่ให้
ถูกฝนแรง เอามากกไว้ เหมือนไก่ ไก่กกลูกอย่างนั้นแหละ

เราเคยเห็นไก่มันอำป๊กกกลูกไว้เวลาฝนตก นาง
ปฐาจารย์ก็ทำอย่างนั้น ทำไปๆ พอฝนหยุด ฝนตกทั้งคืน
ทรมานจนตัวเขียวด้วยความหนาวเหน็บเหลือเกิน พอ
เข้าขึ้นฝนหยุด ลมก็เจียบ...แล้วก็เดินทาง...เดินทางไป ไป
ถึงแม่น้ำจะอุ้มลูกสองคนไปก็ไม่ได้....กระแสน้ำเชี่ยว ก็

อุ้มไปคนหนึ่งแล้วก็ไปวางไว้ที่ตรงโน้น วางไว้แล้วก็มา
เอาคนนี้

ทีนี้เวลาเอาลูกไปวางไว้ฝั่งโน้นนะ เขี้ยวหนักใหญ่
เขี้ยวมันมามันจะฉีกวูลูก นางก็อุ้มลูกคนนี้อยู่ในกระแสน้ำ
ทางโน้นนกจะมาฉีกวูลูก ก็เลยไล่นก ไข่ลูกนึกว่า
แม่เรียกก็เลยลงมาในกระแสน้ำ...จมน้ำหายไป นางวิ่ง
ไปเพื่อจะเอาลูกคนนั้น เทียวดำน้ำหาลูกคนนี้ก็หลุดไป
จากนาง เลยหมดไปทั้งสองคน จมหายไปทั้งสองคน
หมดเลย

นางก็ไปที่บ้าน บ้านก็ไม่มีแล้ว พายุใหญ่เหมือน
พายุเกย์ยังขึ้นแหละ พัดบ้านช่องพังพินาศ บ้านช่องเศรษฐี
สองฝั่งเมื่อกี้หายไป เลยก็เทียวสืบหาคุณพ่อคุณแม่
ไปอยู่ไหน เขาบอกว่าท่านเศรษฐีทั้งสองคน เอาไปเผา
ที่ป่าช้าโน้น เผาพร้อมกันที่เชิงตะกอนเดียวกันแล้ว

นางเสียใจมาก เป็นบ้าเลย เป็นบ้า...ไปเทียวเดิน
สยายผม ตีอกชกตัว...เดินไป จนไปพบพระพุทธรูปเจ้า

พอพบพระพุทธเจ้า...ก็เข้าไป พอได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าเข้า ก็รู้สึกตัวละอายแก่ใจที่แต่งตัวไม่เรียบร้อย ไม่สมควร เลยลุกขึ้นออกไป แล้วก็กลับมาฟังต่อ แล้วก็บรรลุมรรคผล ได้บวชในพระพุทธศาสนา เรียกว่านางปฐาจารา นี่ก็เรียกว่าสูญเสียมาก เศร้าโศกเสียใจ ถ้าไม่ได้รสพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดง ชีวิตแคงจะลำบากมากกว่านี้ แต่พระธรรมะช่วยไว้

เพราะฉะนั้นในชีวิตของเราแต่ละคนนี่ ต้องมีปัญหา ต้องมีความทุกข์ มีความเศร้าโศกมีความเสียใจ ด้วยเรื่องอะไรต่างๆ ถ้ารู้สึกเสียใจมากมาวัดทันที...รีบมา มาวัดทันที อย่าไปไหน อย่าไปหาหมอดู อย่าไปสำนักทรงเจ้าเข้าผี อย่าไปสั่นกระบอกอยู่ที่ศาลหลักเมือง มันแก้ทุกข์ไม่ได้ ต้องรีบมา มาพักที่วัด มาฟังธรรมะ พระท่านจะพูดให้ฟัง แล้วเพื่อนฝูงคอยพูดปลอบโยนให้ค่อยสบายใจ ไม่ให้เป็นทุกข์มากเกินไป อันนี้มันแก้ได้ ธรรมะแก้ได้ถ้าเราหมั่นศึกษาแล้วหยิบธรรมะมาใช้ จิต

จะสบายขึ้น ธัมมวิจยะ โพชฌงค์ ๒ ข้อในวันนี้คือ สติ
กับ ธัมมวิจยะ

ธัมมวิจยะก็เป็นตัวปัญญานั้นเอง ปัญญาคิดค้น
เพื่อหยิบเอาธรรมะมาใช้ ให้เหมาะแก่เรื่อง ให้เหมาะแก่
เหตุการณ์ให้ทันท่วงที เรียกว่าพอนึกได้ปั๊บ...หายไป
ความทุกข์หายไป เป็นมณฑลขลัง ธรรมะนี้เป็นมณฑลขลัง
เอามาใช้แล้วแก้ปัญหาชีวิตได้สะดวกสบาย ไม่ต้องนั่ง
เป็นทุกข์มากเกินไป นี่..ขอให้โยมได้เข้าใจอย่างนี้

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

หน้าทีเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต

หน้าที่เป็นสิ่งสำคัญของชีวิต

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

เมื่อวันศุกร์ได้เดินทางไปเชียงใหม่ เพื่อไปแสดงปาฐกถาที่ชมรมหนุ่มสาวชาวพุทธ แต่ว่าคนที่มาประชุมกันนั้นไม่หนุ่มไม่สาวแล้ว เพราะว่าเวลาผ่านไปหลายแล้ว อายุก็มากขึ้น ชมรมหนุ่มสาวชาวพุทธที่เชียงใหม่มีกันทุกวัด ผู้ที่ก่อตั้งเรื่องนี้เกิดขึ้นได้แก่ พระศรีธรรมนิเทศน์..มหากมล เปரியู ๖ ประโยค ได้ถึงแก่มรณะไปแล้ว แต่

งานของท่านที่ทำไว้อยู่ ถ้าท่านเจ้าคุณพระศรีธรรม
นิเทศน์ยังมีอายุอยู่ ก็ครบ ๖๐ ปี เมื่อวานนี้เอง เมื่อ
วานนี้ถือว่าเป็นวันเกิดของท่านผู้นั้น เลียบอกญาติโยม
ว่าอย่าทำบุญถวายวันตาย ให้ทำบุญวันเกิด โดยมากเรา
มักจะทำบุญวันตายกัน ความจริงควรจะทำบุญวันเกิด
เพราะ “เกิด” มั่นก่อน “ตาย” ถ้าไม่เกิดก็ไม่มีการตาย
จึงควรจะทำบุญวันเกิดให้แก่ใครๆที่เราคิดถึงเป็นที่ระลึก

ทางอินเดียก็ถือ “วันเกิด” เหมือนกัน เช่น ท่าน
มหาत्मคานธี ท่านได้ถึงแก่กรรมไปเป็นเวลาหลายปีแล้ว
แต่ว่าพอถึงวันเกิด เขาก็ทำบุญให้แก่ท่านทุกปี มีการ
ประชุมกันมีการทำอะไรที่เป็นเรื่องช่วยเหลือแก่สังคม
เขาทำในวันเกิดแล้วก็นับว่าวันเกิดที่เท่านั้น คานธีนี้เกิด
เกือบจะครบร้อยปีแล้ว เขาทำกันทุกปี

เราทั้งหลายที่นึกถึงมารดาบิดาปู่ตายาย ถ้า
จำวันเกิดได้ก็ควรทำบุญกันในวันเกิด เพื่อจะได้ระลึกถึง
การเกิดของท่านผู้นั้น แล้วเกิดมามีชีวิตอยู่ในโลก ได้

กระทำสิ่งอันเป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์อย่างมากมาย
หลายอย่าง แล้วก็จากโลกนี้ไปด้วยความตาย...แนะนำ
เขาอย่างนั้น

หน้าที่เป็นสิ่งสำคัญของชีวิต

นี่เป็นรายการที่เขานิมนต์ ก็ต้องไปตามหน้าที่
แต่ที่วัดนี้ก็ต้องมาตามหน้าที่เหมือนกัน เพราะ “หน้าที่”
เป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตของคนเรา

คนเราเกิดมา ควรจะตั้งปัญหาถามตัวเราเอง
ว่า เราเกิดมาทำไม? เรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร? สิ่งที่ดี
ที่สุดที่เราควรทำคืออะไร? แล้วเราได้กระทำสิ่งนั้น
แล้วหรือยัง? อันนี้เป็นปัญหาที่ควรถามตนเองบ่อยๆ
การถามปัญหาตนเองในรูปอย่างนี้ ทำให้เกิดความสำนึก
ในหน้าที่อันตนจะพึงกระทำ แต่ถ้าเราไม่ถามตนเองเลย
เราก็ไม่รู้ว่าจะเกิดมาทำไม อยู่เพื่ออะไร สิ่งที่ดีที่ควรกระทำ

คืออะไรก็ 모르 โดยมากก็ไม่ค่อยรู้ เมื่อมีการถามกันว่า เกิดมาทำไม เขาก็ตอบไม่ค่อยได้ ไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม

บางคนก็ตอบเสียงไปว่า “ผมไม่ได้เกิดเอง คุณพ่อคุณแม่ให้เกิดมา น่าจะไปถามท่านว่าเกิดผมมาทำไม?” เป็นเสียอย่างนั้น คือไม่เคยคิด ไม่เคยคิดว่าเรานี้เกิดมาทำไม เรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร สิ่งที่ดีที่เราควรทำคืออะไร แล้วเราได้กระทำสิ่งนั้นแล้วหรือยัง เราไม่ได้คิดในเรื่องอย่างนั้น

เพราะไม่ได้คิดจึงปล่อยชีวิตไปตามเรื่องตามราว ไปตามกระแสของอารมณ์ที่มากระทบ โดยไม่ได้คิดว่าเราควรจะทำอย่างไรกับตัวเราเอง? เราควรทำอย่างไรกับผู้อื่นในสังคม? กิจที่เราจะต้องทำในชั่วโมงนี้ ในวันนี้ คืออะไร? ก็คิดไม่ค่อยได้ เมื่อคิดไม่ได้หรือไม่คิด ชีวิตก็ไม่มีความหมาย ไม่มีราคาเพราะอยู่ไปตามเรื่อง อยู่ไปเพื่อเล่น เพื่อกิน เพื่อความสนุกสนานเฮฮาไปวันหนึ่งๆ ชีวิตก็ไม่มีความหมายอะไร

การมีชีวิตที่มีความหมาย

ฉะนั้น เพื่อทำชีวิตให้มีความหมาย เราจึงควรจะได้ตั้งปัญหาถามตัวเองบ่อยๆ ตื่นเช้านี้ต้องไปแต่งตัวทุกคน ไปยืนหน้ากระจกเงา เพื่อแต่งตัวแต่งหน้าตามเรื่องตามราว เวลาไปแต่งตัวอย่างนั้นนั่นแหละ ควรจะชี้หน้าถามปัญหาตนเองเสียหน่อย เพราะว่ามี ๒ ตัวอยู่ในตอนนั้น ยืนอยู่ข้างนอกคนหนึ่ง ยืนอยู่ข้างในคนหนึ่ง

เราชี้หน้าถามคนข้างในว่า “นี่...นี่...แกรู้ไหมว่า แกเกิดมาทำไม แกมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร สิ่งที่ดีที่สุดที่ควรทำในวันหนึ่งๆคืออะไร แล้วได้ทำเรื่องนั้นแล้วหรือยัง? เราตั้งปัญหาถามอย่างนั้น

คนข้างในก็ไม่ตอบหรือก ตอบไม่ได้ แต่คนข้างนอกต้องคิดเอง ตอบเอง โดยคิดว่า “เอ้อ!จริงแฮะ เราเกิดมาทำไม อยู่เพื่ออะไร” ยังไม่เคยคิด ยังไม่เคยถามตัวเอง แล้วก็นึกไปบ่อยๆ ไปที่ไหนเมื่อไหร่ก็คิดไปว่า...

เราเกิดมาทำไม เราเกิดมาเพื่อกินรี เพื่อเล่นรี เพื่อความ
 สนุกสนานเพลิดเพลินไปวันหนึ่งจรี ถ้าคิดแต่เพียงเท่านั้น
 ชีวิตไม่วิเศษวิโสอะไร เพราะสัตว์เดรัจฉานมันก็เกิดมา
 เพื่อกินได้ เพื่อเล่น เพื่อสนุกสนานอะไรต่างๆได้
 ตันหมากรากไม้มันเกิดมาก็เจริญเติบโตขึ้น ตามหน้าที่
 ของมัน เพราะไม่มีจิตใจที่จะคิด

ค่าของคนอยู่ที่การทำหน้าที่ให้ถูกต้อง

แต่ว่าคนเรานี้เป็นสัตว์ประเสริฐ...ยิ่งกว่าสัตว์
 เดรัจฉานทั้งหลาย เราพูดกันอย่างนั้นแหละ แต่เรา
 ประเสริฐด้วยอะไร เราทำอะไร จึงได้ชื่อว่าประเสริฐกว่า
 สัตว์เดรัจฉานทั้งหลายเหล่านั้น? มันก็ประเสริฐตรงที่
 เรารู้จักหน้าที่ อันเราจะต้องกระทำว่าเรามีหน้าที่อะไร
 เราควรจะทำอะไรในวันหนึ่งในชีวิตของเรา ถ้าเรา
 ไม่ได้ทำสิ่งที่เป็หน้าทำให้ถูกต้องเรียบร้อย ชีวิตก็ไม่มี

ค่าอะไร ไม่มีราคาอะไร ผ่านไปเสียเปล่าๆโดยไม่ได้ประโยชน์อะไร

“ค่าของคน” หรือ “ราคาของคน” นั้น อยู่ที่อะไร ก็อยู่ที่การทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ถ้าเราสำนึกว่า เรานี้เกิดมาเพื่อหน้าที่ เราอยู่เพื่อหน้าที่ กิจที่จะต้องทำในชีวิตประจำวันก็คือหน้าที่ ทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้ แล้วเราก็ได้รับผลจากหน้าที่เอง โดยธรรมชาติ ไม่ต้องไปคิดว่าเราจะได้อะไร จะมีอะไร จะเป็นอะไร มันเป็นของมันเอง มันได้ของมันเอง ตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อเราได้ทำหน้าที่นั้นๆเรียบร้อยแล้ว

หน้าที่ของมนุษย์

หน้าที่นั้นแหละคือตัวธรรมะ “ธรรมะ” ก็คือ “หน้าที่” คำว่าธรรมะแปลตรงไปตรงมาในเชิงปฏิบัตินั้น แปลว่า หน้าที่นั่นเอง ธรรมะคือหน้าที่ การกระทำหน้าที่

ให้ถูกต้องเรียบร้อย ก็เรียกว่าเราปฏิบัติธรรม ตัวปฏิบัติธรรมอยู่ที่การทำหน้าที่ให้เรียบร้อย ที่นี้ คนเรามีหน้าที่อะไรบ้าง? เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจ เรามีหน้าที่อะไรบ้าง...

ทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

หน้าที่ประการแรก ที่เดียวนั้น เราต้องคิดว่า เราเรียกตัวเราเองว่าอะไร ตามภาษาชาวบ้านก็เรียกว่าเป็น “คน” การเป็นคนนี้ยังไม่ประเสริฐอะไร เพราะใครๆ ก็เป็นได้ พอเกิดมาก็เรียกว่า “คน” แล้วเกิดมามีชีวิต มีลมหายใจเข้าออก เคลื่อนไหวร่างกายได้ ก็เรียกว่าเป็นคนแล้ว แต่ความเป็นคนนั้นจะไม่สมบูรณ์ ถ้าเพียงแต่กินอาหาร หลับนอน เสพเมถุนแล้วก็กลัวภัยอันตราย เพียงเท่านั้นยังไม่เป็นคนที่มีสมบูรณ์ การเป็นคนที่มีสมบูรณ์นั้น ต้องมีการประพฤติธรรม เราต้องเอาธรรมะมาเป็นหลัก

ครองใจ ถ้าเราไม่มีธรรมะครองใจ ความเป็นคนก็ไม่สมบูรณ์

ฉะนั้น หน้าที่ประการแรกที่เราจะต้องทำก็คือ ว่าทำตนให้เป็นคนสมบูรณ์ การเป็นคนสมบูรณ์นั้น ก็เรียกชื่อใหม่ว่าเป็น “มนุษย์” มนุษย์ คือผู้มีใจสูง ใจดี ใจงาม ใจสงบ ใจสะอาด ใจสว่าง จึงจะเรียกว่าเป็นมนุษย์ ถ้าหากว่าใจสกปรกวนวายเร่าร้อน ด้วยกิเลสประเภทต่างๆ ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสบ่อยๆ เราก็ไม่ได้เป็นมนุษย์

พอใจสงบเราก็เป็นมนุษย์ พอใจวนวายเราก็เป็น แต่เพียงคน ใจสะอาดเราก็เป็นมนุษย์ ใจสกปรกเราก็เป็นได้แต่เพียงคน ถ้าใจสว่างอยู่ด้วยปัญญา เราก็เป็นมนุษย์ แต่ถ้าใจมืดบอดเรียกว่าเป็นคนเท่านั้นเอง มันเวียนวายเป็นชีวิตของเรา เวียนวายเป็นสังสารวัฏ

อันนี้ก็เรียกว่าเป็น “สังสาระ” สังสารวัฏ หมายความว่า เวียนวายเป็นคนบ้าง เป็นมนุษย์บ้าง

สลับสับเปลี่ยนกันไป มันขึ้นอยู่กับตัวปัญญา ขึ้นอยู่กับความสำนึกในหน้าที่ที่เราจะพึงกระทำ ถ้าเรามีปัญญามีความสำนึกถูกต้อง ความเป็นคนก็ลดน้อยลงไป ความเป็นมนุษย์ก็เพิ่มขึ้น

หน้าที่ประการแรกที่เราจะต้องทำก็คือว่า ทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือหน้าที่ เราจึงต้องบอกตัวเองว่า “ฉันต้องทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้นมา จึงจะชื่อว่าเป็นผู้ทำหน้าที่ถูกต้อง เพราะเราเกิดมาเพื่อหน้าที่ เราอยู่เพื่อหน้าที่ แล้วเราก็ต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้อง” การทำหน้าที่ให้ถูกต้องประการแรกก็คือ ทำหน้าที่ของความเป็นคนให้ถูกต้อง จึงจะเรียกว่าเป็นมนุษย์ขึ้นมา

มนุษยธรรม : หลักในการทำตนให้เป็นมนุษย์

การทำหน้าที่ของความเป็นคน ให้ถูกต้องนั้น

ควรจะมีธรรมะอะไรมาใช้เป็นหลักบ้าง? ก็มีธรรมะ
เหมือนกัน พระพุทธเจ้าท่านก็แนะนำไว้ว่า... ให้ตั้งอยู่
ใน “กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ”

กุศล แปลว่า ความดี ความเจริญ ความสุข
ความฉลาด

กัมมะ ก็คือ การกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา
ด้วยน้ำใจ

ปะณะ แปลว่า ทาง

กัมมะปะณะ แปลว่า ทางแห่งการกระทำ

ในกุศลกรรมบถนั้น เรียกว่าเป็นมนุษยธรรม
หรือเป็นธรรมสำหรับมนุษย์มีอะไรบ้าง?

เป็นไปในทางกาย ๓ อย่างคือ...

ไม่ฆ่า...

ไม่ลัก...

ไม่ประพฤติดีในเรื่องกามารมณ์

นี่คุณค่าของความเป็นมนุษย์ อยู่ที่ไม่ว่า

มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์

การฆ่านั้นไม่ใช่วิสัยของมนุษย์ เวลาเราคิดจะฆ่าคนอื่น จิตเราก็เป็นคนธรรมดา หรือว่าเป็นสัตว์เดรัจฉานไปก็ได้ ถ้าเราไปฆ่าอะไรเราเป็นสัตว์เดรัจฉาน เพราะการคิดที่จะไปฆ่าคนอื่นนั้นเป็นความโง่ ความโง่นั้นแหละ คือตัวสัตว์เดรัจฉานที่อยู่ในใจของเรา แล้วเราก็ไม่ควบคุม ไม่บังคับตัวเอง เพราะไม่เคยบังคับควบคุมตัวเองในรูปอย่างนั้น เรา...ก็ไปทำการฆ่า เราก็ไม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

คนที่เป็นมนุษย์สมบูรณ์นั้น ต้องมีความรักเพื่อนมนุษย์ เห็นเพื่อนมนุษย์เป็นมนุษย์เหมือนเรา แล้วก็เห็นเป็นมนุษย์เหมือนกันหมด ไม่มีความแตกต่างกันโดยชั้น วรรณะ โดยผิวพรรณหรือโดยอะไรทั้งหมด เราถือว่าเพื่อนมนุษย์เป็นผู้ร่วมเกิด ร่วมแก่ ร่วมเจ็บ ร่วมตายด้วยกัน ไม่จำกัดชาติ ไม่จำกัดภาษา ไม่จำกัด

ศาสนา ไม่จำกัดผิวพรรณอะไรทั้งนั้น

พระพุทธเจ้าของเรา สอนให้รักเพื่อนมนุษย์
อย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะแต่เพื่อนมนุษย์ ยังแผ่ไปจน
ถึงสัตว์เดรัจฉานถือว่าเป็นเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย
ด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นในคำแผ่เมตตาจึงมีคำกว้าง
ซึ่งเราแผ่เมตตาว่า...สัพเพ สัตตา...สัตว์ทั้งหลายที่เป็น
เพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จง
เป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่ามีเวร อย่ามีภัย อย่าเบียดเบียน
แก่กันและกันเลย

ไม่เหยียดหยามผู้อื่น

นี่เป็นคำแผ่เมตตาที่กว้างขวางทั่วไปหมดใน
สากลจักรวาล เป็นคำสอนที่ให้มีเมตตาอย่างกว้างขวาง
มาก ไม่จำกัดอะไรทั้งนั้น ในพุทธศาสนาเราไม่มีการจำกัด
อะไร ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีข้อจำกัดอยู่มาก

ในเรื่องความเป็น “คน” นี้ คือเขาแบ่งคนออกเป็น ๔ พวก ได้แก่ เป็นกษัตริย์...เป็นพราหมณ์...เป็นเวศย์...เป็นศูทร

ในพวกศูทรก็ยังมีศูทรชั้นต่ำลงไปอีก เขาเรียกว่า “อหิสฺสุทร” ภาษาใหม่เรียกว่า อหิสฺสุทร แต่พวกเดียวกัน เขาเรียกว่า อวรรณะ คือไม่มีวรรณะ ไม่รู้จะจัดเข้าวรรณะ ไหน กลายเป็นคนกลางๆไป พวกนี้เกิดจากการผสมพันธุ์ ที่แตกต่างกัน เช่นว่าพวกกษัตริย์ไปผสมพันธุ์กับพวกเวศย์ ก็กลายเป็นศูทรไป...ศูทรนอกวรรณะ

พวกศูทรนอกวรรณะนี้ก็มีจำนวนไม่ใช่น้อย ศูทรรวมกันแล้วมีจำนวนเป็นร้อยล้านในประเทศอินเดีย ถูกเหยียดหยามมาก ถูกเหยียดหยามลงไปเหมือนกับ สัตว์เดรัจฉาน มีความเป็นอยู่อย่างลำบากยากแค้น แต่ไม่มีใครคิดแก้ไขปัญหาของคนเหล่านี้ แม้จะดันรนต่อสู้ เพื่อความเป็นเอกราชอธิปไตยของชาติ แต่ไม่ได้คิดถึง คนที่ตกต่ำเหมือนกับสัตว์เดรัจฉาน จะไปกินน้ำร่วมกับ

ใครก็ได้ จะไปนั่งร่วมกับใครก็ได้ จะไปเรียนหนังสือ
ร่วมกับพวกวรรณะอื่นก็ได้ เขารังเกียจ พวกนี้จึงเป็น
คนไร้การศึกษา ไม่มีปัญญา ไม่มีความคิดก้าวหน้าอะไร
มีความเป็นอยู่เหมือนกับสัตว์เดรัจฉานก็ว่าได้

สมัยรัฐบาลอังกฤษปกครองอินเดียนั้น เขาถือว่า
คนพวกนี้มีกำลังใช้งานได้ เขาก็เอาไปเป็นทหาร ตั้งแต่
อังกฤษมาครองอินเดียแล้วก็ทำสงครามกับฝรั่งเศสที่
เอาพวกศุทรนี้แหละ ไปเป็นทหารรบกันกับพวกฝรั่งเศส
คนวรรณะอื่นเขาไม่เอา เอาแต่พวกนี้ แล้วพวกนี้ก็ได้เป็น
ทหารสืบๆต่อกันมา ตามวงศ์ตามสกุลของเขา ครั้นเมื่อ
ได้เป็นอิสระจากอังกฤษแล้ว รัฐบาลก็ไม่ต้องการให้
พวกนี้เป็นทหารแล้ว พวกนี้ตกต่ำต่อไป

แต่ว่ารัฐบาลในปัจจุบันนี้มีความคิดว่า จะต้อง
พัฒนาคนพวกศุทรในด้านการศึกษา การสาธารณสุข
การอื่นๆให้ดีขึ้น จึงตั้งงบประมาณไว้ว่า ในงบประมาณ
ทั้งหมดนี้ เอามา ๒๗% เพื่อส่งเสริมพวกวรรณะศุทร

ให้ได้เจริญก้าวหน้าต่อไป พวกวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และพวกอื่นนั้น ไม่ตกลง เพราะเขาเคร่งครัดในระบอบวรรณะ ไม่ยอมให้

ผลที่สุดก็มีการสไตรค์ มีการหยุดงาน กันเป็นการใหญ่ หยุดทั่วประเทศเลย เรือบินหยุดบิน รถไฟหยุดเดิน รถบัสหยุด การงานตามโรงงานต่างๆหยุดหมด กลายเป็นเมืองเงียบเมืองหนึ่งไป เป็นเวลา ๒ วัน

เมื่อวันศุกร์นี้ ท่านวิเวกนันทะ ก็จะนำคณะไปอินเดียจำนวน ๑๒ คน เป็นคนกลุ่มน้อย...ไม่มากเท่าใดเลยไปไม่ได้ เพราะเรือบินอินเดียไม่มาเมืองไทย แล้วไปเรือบินอื่นก็ไม่ได้ เพราะเจ้าหน้าที่สนามบินไม่ทำงาน พวกทำงานเกี่ยวกับเรือบินมันหยุดหมด เรือบินก็ลงไม่ได้ ลงไปแล้วก็จอดนิ่งอยู่อย่างนั้น ไม่มีใครมาขนข้าวขนของเลยไม่ไปเสียดีกว่า ก็เลยหยุดอยู่...๒ วัน วันศุกร์วันเสาร์ ก็หยุดงานกันไป

ที่เขาทำอย่างนี้ไม่ได้ทำด้วยมนุษยธรรม แต่ทำ

ด้วยอำนาจความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว
ไม่ให้อำนาจศุภคติขึ้น ให้พวกศุภคติตกต่ำอยู่ต่อไป

แต่ในวรรณะศุภคตินั้นก็มีผู้ที่เรียกว่า พระโพธิสัตว์
มาเกิดเหมือนกัน พระโพธิสัตว์ที่ว่าก็คือ ดร.อัมเบสกา
อัมเบสกาเกิดในครอบครัวของศุภร ในแหล่งสลัมแห่งหนึ่ง
ในเมืองบอมเบย์ พ่อเขาเคยเป็นทหารอังกฤษเป็นคน
รักการศึกษา ฉะนั้นจึงส่งเสริมให้ลูกเรียนหนังสือ แล้ว
เวลาลูกกลับบ้านก็พยายามสอนกวดวิชาให้ ให้เรียน
ภาษาอังกฤษ จะเรียนภาษาสันสกฤต... เขาไม่ให้เรียน
เพราะภาษาสันสกฤตเป็นของสำหรับพวกพราหมณ์ คน
วรรณะศุภตรเรียนไม่ได้ แกก็ไม่ได้เรียนภาษาสันสกฤต
เพื่อเรียนเรื่องศาสนา แต่แกหันไปเรียนภาษาเปอร์เซีย
ภาษาเปอร์เซียก็คือภาษาของอิหร่านนั่นเอง

แต่ก่อนนี้อิหร่านเขาเรียกว่าประเทศเปอร์เซีย
ต่อมาก็เปลี่ยนชื่อเป็นอิหร่าน คนเปอร์เซียในสมัยหนึ่ง
ที่เกิดอิสลามขึ้นในประเทศนั้น อิสลามก็รุกเข้าไปใน

ประเทศเปอร์เซีย คนเปอร์เซียกลุ่มหนึ่งไม่ยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม ก็เลยอพยพหนีมาอยู่ประเทศอินเดีย ชาวอินเดียเรียกพวกนี้ว่า ชาวปาซี

พวก “ปาซี” นี้อยู่มากในเมืองบอมเบย์ เมืองอื่นก็หลายเมืองที่อยู่กัน เขาอยู่กันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ทำมาหากินกัน คนพวกนี้นับถือศาสนาเดิม เรียกว่านับถือดวงอาทิตย์ นับถือธาตุสี่ ดิน น้ำ ไฟ ลม เวลาตายเขาไม่เผา แล้วก็ฝังด้วย เขาเอาศพไปทิ้งไว้ในเรือหลังหนึ่งเป็นเรือสลีเหลี่ยม หลังคาเปิด...ไม่มีหลังคา เอาศพไปทิ้งไว้ในนั้น อีแร้งก็ลงมากินกัน จิกเนื้อกินหมดจนเหลือแต่กระดูก แล้วเขาจึงจะเอากระดูกนั้นไปเผากันต่อไป

ถ้าเราไปที่เมืองบอมเบย์ จะเห็นอีแร้งเกาะอยู่เต็มไปหมดตามต้นไม้แถวนั้น คอยกินศพ เพราะคนตายเขาเอาไปทิ้งทันที เป่ลือ่งเลื้อผ้าออกหมด ให้แร้งได้จิกกินง่ายหน่อย เลยแย่งกินไล่กินดับไต กินจนเนื้อทุกชิ้น

หมด กินเหลือแต่กระดูก เขาถือกันอย่างนั้น พวกปาสินี
 ไม่ใช่พวกยากจนนะ มีฐานะร่ำรวย บริษัทอุตสาหกรรม
 ใหญ่เขาเรียกว่า “ตาต้า” เป็นของปาสี เขาทำรถยนต์
 รถบัสคันใหญ่ๆทำรถยนต์เก๋ง ทำรถเทรลเลอร์ ๓ ขนาด
 ทั้งรุ่นใหญ่ รุ่นกลาง รุ่นเล็ก แล้วก็ทำเรือบินด้วย บริษัท
 เขาใหญ่ร่ำรวย

อัมเบสกาเรียนภาษาเปอร์เซีย เรียนจนจบชั้น
 ประถม พ่ออยากให้ลูกเรียนชั้นมัธยมต่อ ก็เลยเข้าเรียน
 มัธยม เข้าไปเรียนแล้วก็ลำบาก เพราะว่าเวลาหยุดพัก
 ก็ไปนั่งอยู่คนเดียวไม่รู้จะไปไหน เพราะว่าเพื่อนไม่คบ
 ไปกินน้ำกับเพื่อนก็ไม่ได้ ไปกินอาหารกับเพื่อนก็ไม่ได้
 เพื่อนรังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้ เขาถือว่าเข้าใกล้พวกนี้
 เป็นบาป จะไม่ได้ขึ้นสวรรค์ มันเชื่อบ้าๆบอๆอย่างนั้น
 มันถึงยุ่งกันอยู่ แต่แกก็ไม่เล่นกับเพื่อน เมื่อแกไม่เล่นกับ
 เพื่อน แกก็สนใจอ่านหนังสือ...เรียนเก่ง เรียนจนจบชั้น
 มัธยม

เมื่อจบชั้นมัธยมแล้ว พ่อก็คิดว่าต้องเรียนต่อ..
เข้ามหาวิทยาลัย แต่จะไปเข้ามหาวิทยาลัยไหนก็ลำบาก
เหมือนกัน แล้วไม่มีทุนด้วย แก่ก็เที่ยวติดต่อองค์การ
สังคมสงเคราะห์ต่างๆ เพื่อขอเงินให้ลูกได้เข้าเรียน แต่
ว่าผลที่สุดได้ไปติดต่อกับมหाराของค์หนึ่ง ชื่อมหाराชา
แห่งเมืองบาโรด้า ท่านผู้นี้เป็นมหาเศรษฐีใหญ่ของอินเดีย
แกก็ให้ทุนเรียนต่อไปในชั้นมหาวิทยาลัย

สอบปีแรกได้คะแนนดี มหาราชาก็บอกว่า “อย่า
เรียนที่อินเดียเลย มันลำบาก ถูกเหยียดหยามด้วยประการ
ต่างๆ เธออยู่ก็ลำบาก ไปอยู่อเมริกาเถอะ เป็นเมืองที่มี
เสรีภาพ เขาไม่เหยียดชั้นวรรณะกัน” แต่ว่าเขาก็เหยียด
ผิวเหมือนกัน อัมเบสกาแกก็ผิวดำแชนนี แต่ก็ไปเรียน
อเมริกา แกก็เรียนใหญ่ เรียนจนได้เป็นด็อกเตอร์ทาง
เศรษฐศาสตร์ ทุนยังมีอยู่ก็บินกลับมาอังกฤษ มาทำ
เศรษฐศาสตร์ ที่เมืองอังกฤษกับเรียนกฎหมายควบคู่กัน
ไปด้วยในตัว แต่เรียนไม่ทันจบ เขียนหนังสือไม่ทันเสร็จ

เขาเรียกกลับเพราะว่าทุนหมดเสียแล้ว

เมื่อกลับมาเขาบอกว่า ต้องทำงานใช้ทุน ๑๐ ปี
ก็ไปทำงานอยู่ที่เมืองบาโรต้า ต้องไปหาบ้านเช่า...ก็หา
ไม่ได้ เจ้าของบ้านเช่าเป็นพราหมณ์บ้าง เป็นกษัตริย์บ้าง
เป็นพวกวรรณะอื่น เขาไม่ยอมให้เช่า พอรู้ว่าแกเป็น
พวก “อริศูทร” เป็น “คนจันทาล” เขาไม่ยอมให้เช่า
ไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหน แกก็ลำบาก

แกจะไปสอนที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งก็ต้อง
ไปพักในมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้ชายเป็นคนไม่ถือบอก
ว่า “ไปพักบ้านฉันก็ได้”

แต่ว่าแม่บ้านของอาจารย์ผู้ชายพอรู้ว่าคนที่เป็น
จันทาลมาพักด้วย แกก็โวยวาย เต็มแรงเต็มกา
กระทืบเท้าใหญ่ว่า “ไม่ได้ๆ เอาคนอย่างนี้มาพักในบ้าน
ไม่ได้เป็นบาป เป็นโทษ เราจะตกนรกกันทั้งครอบครัว”

แกก็เลยไม่ได้พัก เลยทำงานที่เมืองบาโรต้าไม่ได้
ก็มาบอมเบย์ต่อไป มาหางานทำที่บอมเบย์ต่อไป ได้

เป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย แต่ว่าอาจารย์อื่นๆ ไม่ยุ่งกับแกหรอก เวลาพักแกก็นั่งอยู่คนเดียว แกก็นั่งอ่านหนังสือ คั่นคว่ำตำรับตำรา เพราะมีนิสัยชอบอ่าน

เมื่อตอนไปอเมริกา....เดินทางกลับ ซื้อหนังสือมา ๒,๐๐๐ เล่ม มาอังกฤษ มาถึงอังกฤษก็เรียนต่อ เมื่อไม่เรียนก็ส่งหนังสือกลับ กับบริษัทโทมัสกรุฟ เป็นบริษัทการทองเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลก เวลานั้นเป็นสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เดินทางผ่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อันตราย เลยถูกเรือดำน้ำยิงเรือของโทมัสกรุฟล่มจมไป หนังสือเสียหายหมด แต่แก...มาเรือลำอื่นปลอดภัย ไม่ได้มალำนั้น มาแต่หนังสือ

กลับมาถึงบอมเบย์ บริษัทกรุฟก็จ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายให้ แกก็ได้เงินนั้นเอาไปใช้จ่ายในครอบครัว แล้วก็ไปเป็นอาจารย์ ได้เงินได้ทองมาใช้จ่าย สะสมเก็บหอมรอมริบเพื่อจะไปเรียนต่อ เพราะเรียนกฎหมายยังไม่จบ ปริญญาทางเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัย

ลอนดอนก็ยังไม่จบ...ต้องทำ ๒ ปริญา

กลับไปเรียนต่อที่อังกฤษ ไปอยู่หมู่บ้านแหม่ม เขาเรียกว่าอยู่ในแฟมิลีครอบครัว แหม่มนั้นก็ซีเหี้ยมที่สุดในโลกเลย ตื่นเช้าขึ้นให้กินขนมปังชิ้นเล็กๆ ๒ ชิ้น กับน้ำชาถ้วยเดียว มีมนิดหน่อย พอให้รู้ว่ามันอยู่ในน้ำชาเท่านั้นเองให้น้ำตาลนิดหน่อย แกก็ไม่บ่นไม่ว่าอะไร แกไม่ได้คิดเรื่องการกินอยู่ แกคิดแต่เรื่องเรียนหนังสือ

แกทนอยู่ไป จนกระทั่งสอบวิชากฎหมายได้ แล้วก็สำเร็จวิชาเศรษฐศาสตร์ เขียนหนังสือเสนอให้อาจารย์ทั้งหลายพิจารณารับรองปริญา เลยได้ปริญา ๒ ปริญา แล้วได้ปริญาทางกฎหมาย แล้วแกก็เรียนวิทยาศาสตร์ก็ได้ปริญาอีกเหมือนกัน แกก็กลับอินเดีย เป็นคนที่ต่อสู้ชีวิต

คราวหนึ่งเขาชุดสระน้ำ ให้คนพวกศูทรได้ใช้ แต่พราหมณ์เข้าไปแย่งใช้ ศูทรก็ใช้ไม่ได้ พวกศูทรจะไปกิน พวกพราหมณ์ก็ไล่ตี เหมือนกับวัวเข้าไปกินน้ำเขาก็ไล่ตี

้วยังมีโอกาสได้กินน้ำในสระน้ำ แต่คนยังไม่มีโอกาสได้กิน แก็กพาศุทรเดินขบวนเพื่อไปกินน้ำในสระนั้นไปถึงวัดน้ำขึ้นมากิน เอาน้ำขึ้นมาล้างหน้า ล้างมืออะไรกันใหญ่ พราหมณ์ก็ถือว่าพวกศุทรไปทำให้น้ำสกปรก กินกันไม่ได้ก็ต้องทำพิธี เอาขี้วัวไปทาข้างสระบ้าง ไปสวดมนต์กัน ทำอะไรต่ออะไรกันแบบบ้าๆบวมๆทำพิธีกันเป็นการใหญ่

แก็กต่อสู้เรื่อยมา ต่อสู้เพื่อวรรณะ แล้วแก็กประกาศว่าพวกเราอย่าไปนับถือศาสนาอื่นคู่ต่อไป เพราะศาสนาอื่นเป็นศาสนาที่ไม่เป็นธรรม นับถือไปก็ไม่ได้เรื่องอะไร เป็นคนตกต่ำเรื่อยไปไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น แต่แก็กยังไม่ประกาศว่าจะนับถือศาสนาอะไร

คราวหนึ่ง แก็กเอาคัมภีร์มาโน...ธรรมศาสตร์มาเป็นคัมภีร์ของอินเดียเขา เป็นต้นเท้าของมนุษย์ เพราะมาโนนี่เป็นผู้สร้างมนุษย์ มนุษย์นี้มาจากคำว่ามาโนนั่นเอง แก็กว่าประกาศว่าไม่นับถือต่อไป แต่แก็กยัง

ไม่ประกาศว่าจะนับถือศาสนาอะไร แกเรียนพุทธศาสนา
เรียนมาก อ่านหนังสือทางพุทธศาสนา...ค้นคว้า

พวกศาสนาต่างๆก็มากล่อมเกล่า พวกคริสเตียน
ก็มาชวนให้ไปเป็นคริสต์ พวกอิสลามก็มาชวนให้ไปเป็น
อิสลาม พวกซิกข์ก็มาชวนให้ไปเป็นซิกข์ ชวนกันทุก
ศาสนา แกปฏิเสธทั้งนั้น ไม่ยอมรับ ไม่มีใครนึกเลยว่า
แกจะมาเป็นพุทธ เขานึกว่าแกคงจะไปเป็นคริสเตียน
หรืออิสลาม หรือเป็นซิกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่มีใคร
นึกว่าแกจะมาเป็นพุทธ

ในสมัยนั้นพุทธศาสนายังไม่เป็นที่รับนับถือ
ของชาวอินเดีย คนอินเดียไม่รู้จักพุทธศาสนา เหตุการณ์
นี้เกิดก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย
ราว พ.ศ. ๒๔๗๒-๒๔๗๓ ที่หลังแกก็ประกาศตุ้มออก
ไปว่าแกเป็นผู้นับถือพุทธศาสนา แต่แกยังไม่ได้ทำพิธี
แสดงตนเป็นพุทธมามกะ ที่ยังไม่ได้ทำเพราะยังหาที่
ไม่ได้ ไม่รู้จะหาที่ตรงไหน ที่ใหญ่โตกว้างขวางจะได้ทำ

พิธีใหญ่โตคนเป็นแสนแก็กเกี่ยวหาสถานที่ ผลที่สุดแก็ก็ได้ที่เมืองนาคาปุระ เขาถามว่า “ทำไมต้องไปทำที่นั่น ทำไมไม่ทำที่บอมเบย์ หรือเดลีซึ่งเป็นเมืองใหญ่”

แกบอกว่า นาคาปุระเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ เพราะในสมัยหนึ่งเคยเป็นมหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนา เรียกว่า วิกรมศิลา วิกระมะ...วิกรมศิลา เป็นมหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนา มีการศึกษามีการเล่าเรียนกันมาก แล้วก็มีการแกะสลักถ้ำอาชันด้า อาโลล่า เขาทำเป็นถ้ำไว้สำหรับพระอยู่อาศัย เป็นที่ศึกษาเล่าเรียน อยู่ในแคว้นมหाराชของบอมเบย์เหมือนกัน

แกไปทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะที่นั่น ไปทำวันเดียวมีคน ๕ แสนคน แกพูดชนิดที่เรียกว่าหนักแน่นเพื่อให้คนเหล่านั้นได้ความรู้ความเข้าใจ มีพระไปทำพิธีให้ ๒-๓ รูป ให้เขาได้รับศีล ให้เป็นพุทธบริษัทกัน แกคิดว่าจะทำอีกที่เมืองนิวเดลี แต่ว่าสุขภาพของแกไม่ค่อยดี...ภรรยาแกตายเสียก่อน

คนคนเดียวนี้ผัวตาย ผู้หญิงก็จะไม่มีสามีอีก สามีก็เหมือนกัน ถ้าภรรยาตายแล้วก็ไม่มีภรรยาอีก เหมือนบัณฑิตเนรุห์ ภรรยาแก่ตายก่อน แกก็ไม่มีภรรยาอีก เพราะถือว่าไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง แต่อัมเบสกาบอกว่าตนเองป่วยมากเต็มทีแล้ว เป็นโรคไขสันหลังอักเสบปวดเจ็บไปหมด บางคืนนอนไม่หลับทั้งคืน ปวดเจ็บมาก มีผู้ชายเป็นคนดูแลรักษา แกเขียนจดหมายถึงเพื่อนคนหนึ่งแกบอกว่า...ฉันป่วยมาก ถ้าไม่ได้คนรักษาที่ดีฉันก็คงตายแล้ว ฉันจะอยู่ไม่ได้แล้ว ฉันจึงต้องมีเพื่อนสักคนหนึ่งที่คอยดูแลฉัน...เพื่อนคนนั้นเป็นแพทย์หญิง เป็นวรรณะพราหมณ์แต่เขาก็ไม่รังเกียจ เพราะอัมเบสกา มีชื่อเสียงแล้ว เวลานั้นเป็นสมาชิกรัฐสภาแล้ว ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และเป็นประธานร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ความจริงกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ แกร่างของแกคนเดียว กรรมการอื่นไม่ค่อยมาประชุม แกร่างเสร็จ...

๗ เดือน เสร็จเรียบร้อยแล้ว แล้วเสนอสภาพพิจารณาและ
รับหลักการพิจารณารายละเอียด ประกาศใช้มาจนบัดนี้
แก้สำเร็จ พอสำเร็จแล้วแก้ป่วยมาก จนไม่ไหว ต้อง
แต่งงานกับหมอที่เป็นวรรณะพราหมณ์ แต่งงานแล้วก็
ดูแลรักษา บางทีก็ดีขึ้นบางทีก็ทรุดลงไป

แกอยู่ที่บ้านแกชอบอ่านหนังสือหนังสือหา เพราะ
ว่าลูกขึ้นไม่ค่อยได้ ไม่สะดวก ก็เอาหนังสือมากองไว้
ข้างตัว แกก็นอนอ่านเพื่อความสบายใจของแก วันหนึ่ง
แกอ่านๆ แล้วก็หลับไป แม่บ้านก็นึกว่าหลับแล้ว ตื่นเข้า
ก็นึกว่าให้อัมเบสกำนอนพักผ่อนต่อไปหน่อย แม่บ้านก็
ไปทำงานตอนเช้า พอสายก็กลับมาบ้านเพื่อมาปลุกให้
ลุกขึ้นทานอาหาร ที่ไหนได้แกก็สิ้นอายุไปเสียแล้ว

พออัมเบสกำสิ้นบุญ... คนมากันใหญ่พวกรัฐบาล
คณะรัฐมนตรี เศรษฐี คหบดี ไม่รังเกียจแล้ว ตอนนี
มากันใหญ่ มาเยี่ยมศพ ภรรยาบอกว่าจะเอาศพไปเมือง
บอมเบย์ ไปทำการเผากันที่นั่น...นี่ชีวิตของแก

แกพื้นฟูพุทธศาสนา โดยตั้งโรงเรียน เรียกว่า “สิทธิตถะคอลเลจ”...สิทธิตถะวิทยาลัย รับพวกคุศุทรให้เรียน ให้ศึกษา ไม่ต้องเสียสตางค์ แล้วพยายามไปดูแลไปเอาใจใส่ ต่อมาไปตั้งที่เมืองอื่นอีก ๒-๓ แห่ง เพื่อให้พวกคุศุทรได้ศึกษา ปลุกพวกคุศุทรให้ตื่นตัวเพื่อต่อสู้กับชีวิตที่ถูกต้องต่อไป แกเป็นนักต่อสู้ หลังจากตายแล้วเขาปั้นรูปไว้ที่หน้ารัฐสภาของอินเดีย และก็มีรูปแกอีกที่เมืองโอลังคบา ที่บอมเบย์ ที่มหาวิทยาลัยที่แกเป็นครูสอนวิชากฎหมาย เขาก็ทำรูปไว้เป็นที่ระลึกว่าเป็นคนเก่งคนหนึ่งของประเทศอินเดีย นี่...พวกวรรณะคุศุทร

พวกพราหมณ์เขาถือวรรณะรุนแรง มันยุ่ง...เรื่องวรรณะ นักศึกษาเผาตัวตายไปกี่คน เพราะเรื่องงบประมาณที่จะช่วยวรรณะคุศุทร นี่แสดงว่าถือศาสนาแต่ไม่เข้าถึงธรรมะของศาสนา ไม่เข้าถึงธรรมะ ไม่ได้เป็นพราหมณ์ที่ถูกต้อง พราหมณ์นั่นคือใคร?...พระพุทธเจ้าบอกว่า พราหมณ์คือคนที่ลอยบาปแล้ว ไม่มีกิเลส

เป็นเครื่องตวาดผู้อื่นว่า “ฮี้ๆ”

เรื่องมีว่า...พราหมณ์คนหนึ่ง แก่เทียวเลี้ยงแพะ อยู่ข้างต้นอชปาลนิโครธิ...ต้นไทร พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ไปนั่งพักอยู่ที่นั่น พระองค์ได้ยินเสียงพราหมณ์นั้น ตวาดใครต่อใครว่าฮี้ๆ บ่อยๆ แกมาตั้งปัญหาถาม พระพุทธเจ้าว่า “คนที่เป็พราหมณ์นี้เป็นเพราะอะไร เป็นพราหมณ์ได้ด้วยอะไร?

พระองค์ตอบว่า “พราหมณ์...คนที่ได้ลอยบาป หมดกิเลส ไม่มีตัวกิเลสที่จะให้ตวาดคนอื่นว่า “ฮี้ๆ” นั้นแหละเขาเรียกว่าเป็นพราหมณ์” พระพุทธเจ้าท่าน พุดในเชิงตลกเพราะว่าพราหมณ์คนนั้นชี้ตวาดว่า “ฮี้ๆ” เห็นใครมาก็ทำเสียง ฮี้ๆ ท่านจึงบอกว่าพราหมณ์ คือ ผู้ลอยกิเลสหมดแล้ว ไม่มีกิเลสเป็นเครื่องตวาดคนอื่น “ฮี้ๆ” นั้นแหละเป็นพราหมณ์

พราหมณ์ในอินเดียไม่ได้ลอยบาป แต่พอกบาป เพราะการรังเกียจผู้อื่นนั้นเป็นบาป เราชังเกียจใคร เรา

ใครใคร เราผูกพยาบาทใคร เราก็ไม่เป็นมนุษย์แล้ว
พราหมณ์ก็ไม่ใช่พราหมณ์ นี่ก็เกิดจากพราหมณ์ก็
เป็นพราหมณ์

พระพุทธเจ้าบอกว่า...ไม่ใช่ว่าได้เกิดในสกุล
พราหมณ์ แล้วจะเป็นพราหมณ์ เกิดในตระกูลกษัตริย์
ก็เป็นกษัตริย์ เกิดในตระกูลพ่อค้าจะเป็นพ่อค้า หรือ
เกิดในสกุลศูทรจะเป็นศูทร...ไม่ใช่อย่างนั้น มันเป็น
เพราะเราทำ...กรรมทำให้เป็น

กัมมัง สัตเต วิชะชะติ ยะทิทัง หีนูปปะณัตตะ
ตายะ...กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ทราบและประณีต ไม่ใช่
เพราะการเกิด ไม่ใช่ว่าคนนั้นเกิดในสกุลสูง แล้วจะสูงไป
ตามสกุล...ไม่ใช่ มันสุดแล้วแต่การประพฤติปฏิบัติ คน
เกิดในสกุลใหญ่แต่ชีวิตตกต่ำก็มีเยอะแยะ คนเกิดใน
ตระกูลชวาหน้าต่ำแต่มีการศึกษา มีการเล่าเรียน มี
ความก้าวหน้าในชีวิตในการงาน ก็เป็นคนสำคัญได้
หรือว่าคนเกิดในสกุลที่โลกเรียกว่าสกุลต่ำ แต่เข้ามา

เรียนธรรมะ บวชในพระศาสนา คนก็กราบไหว้บูชา
สักการะ เหมือนดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำก็เป็นของสะอาด
ใครจะเก็บเอาไปใช้ก็ได้

พระพุทธเจ้าท่านสอนไม่ให้ถือ ใครจะมาบวชใน
พระพุทธศาสนา นี้ ไม่ได้แยกชั้นวรรณะอะไร ทุกคนมา
บวชในพระพุทธศาสนาของพระองค์ได้ พุทธศาสนา
เหมือนมหาสมุทรใหญ่ น้ำในแม่น้ำต่างๆมาจากที่ต่างๆ
ไหลลงมารวมที่มหาสมุทร เมื่อลงไปมหาสมุทรแล้ว
น้ำนั้นมีรสเดียวคือรสเค็ม ฉันทะ ผู้ที่เข้ามาบวชในพระ
พุทธศาสนาปฏิบัติธรรม ก็ได้รับ “วิมุตติรส” คือความ
หลุดพ้นจากความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน ใครๆก็
ทำได้ พรหมณ์ก็ทำได้ กษัตริย์ก็ทำได้ พวกเวศย์.. ศูทร
จันทาลเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา...เป็นคนดีได้ทั้งนั้น

แต่คนอินเดียยังถือตามแบบเก่า เรียกว่าถือ ‘ติด’
ธรรมนิยมติดประเพณี..ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ธรรมบุญ
ของอินเดียนั้น อัมเบสกาเขียนเอง แก่เขียนว่า...ประเทศ

อินเดียเป็นประเทศที่ไม่มีชนชั้น ระบบวรรณะไม่มีในประเทศอินเดีย ธรรมเนียมว่าไว้อย่างนั้น แต่ว่าสังคมมันไม่ยอม ยังมีอยู่อย่างนั้น

ทำไมจึงยังมีการถือชั้นวรรณะ?... มันเรื่องของผลประโยชน์ พราหมณ์ถือประโยชน์ เพราะว่าพราหมณ์มีหน้าที่สอนธรรมะ สอนวิชาการต่างๆ เป็นครู เป็นอาจารย์ วรรณะอื่นเป็นไม่ได้ เพราะถือว่าพราหมณ์เกิดจากปากของพระพรหม มีหน้าที่สอนแทนพระพรหม พวกกษัตริย์เกิดจากแขนต้องไปรบทัพจับศึก พวกเวศย์เกิดจากท้องต้องหาอาหารใส่ท้องเป็นพ่อค้า ส่วนศูทร.. พวกกรรมกร เกิดจากหน้าแข้งต้องแบกต้องหาม ต้องเป็นกรรมกร เขาจัดกันไว้อย่างนั้น ไม่ใช่พระผู้เป็นเจ้าจัด...แต่พราหมณ์เขาเขียนคัมภีร์นี้ขึ้น

พราหมณ์เขียนเอง...คัมภีร์นี้ แล้วเขียนเข้าข้างตัวเอง เอาไรต์เอาเปรียบคนอื่นตลอดเวลา ถึงกับมีคำพูดว่า... ชีฝุ่นทำให้ฟ้าสกปรกฉันใด ศูทรก็ทำให้พราหมณ์

สกปรกฉนั้น ...ถือกันอย่างนั้นเรียกว่าแยะเต็มที จึงทำให้เกิดปัญหา นี่...มันไม่ได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะเหยียดหยามคนอื่น

เคารพสิทธิของผู้อื่น

“มนุษย์” ที่สมบูรณ์นั้นต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นอะไร แต่งตัวสกปรกก็ถือว่าเป็นคนได้ แต่งตัวสะอาดก็เป็นคนได้ จะอยู่ในฐานะอะไรก็เป็นคนเหมือนกัน ไม่ดูถูก ไม่ดูหมิ่น แล้วก็อย่าทำร้ายร่างกาย อย่าทำร้ายจิตใจ ทำร้ายร่างกายนั้นก็ต้องไปฟันไปแทง แต่ทำร้ายจิตใจนี่มันแรงกว่านั้น เช่นการดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยามนี่เป็นการทำร้ายจิตใจ ทำให้คนเกิดมีความทุกข์มีความเดือดร้อน เป็นเรื่องที่ไม่ควรจะทำ...มนุษย์ทำเช่นนั้นไม่ได้

แล้ว มนุษย์ต้องมีความเคารพในกรรมสิทธิ์

ทรัพย์สินของผู้อื่น.. เป็นหลักประการที่สอง คือไม่เอา
สิ่งของของใครที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้

กรรมสิทธิ์... คือสิทธิ์ที่เกิดจากการกระทำ
กรรมคือการกระทำ สิทธิ์ แปลว่า ความเป็นเจ้าของ
กรรมสิทธิ์คือความเป็นเจ้าของ

ไม่ประพฤติดีในทางกามารมณ์

ประการที่สาม...ไม่ประพฤติดีในทางกามารมณ์
คือพอใจในคู่ครองของตน ถ้าหากว่าไม่มีคู่ครอง ก็ไม่ไป
เที่ยวสำส่อน ไม่ไปเที่ยวกลางคืน ไม่ไปหาความสุขตาม
สถานที่ที่ไม่ปลอดภัย ถือหลักในใจว่า...เราไม่ส่งเสริม
ความชั่ว เราไม่ทำชั่วด้วยตนเอง ไม่ส่งเสริมความชั่ว
ไม่สนับสนุนสิ่งชั่วร้าย อะไรที่มันเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย ทำให้
เกิดปัญหาขึ้นในสังคม เช่น การลักเด็กหญิงมาขายอย่างนี้
เป็นการชั่วร้ายในสังคม มันเกิดเพราะอะไร?...ก็เพราะ

ว่าความสำส่อนเกี่ยวกับกามารมณ์

บรรดาพุทธบริษัทที่มีความเคารพในพระธรรม
ก็ไม่ไปส่งเสริมในสิ่งนั้น ไม่ไปสนับสนุนในสิ่งนั้น เรา
ไม่ไปทำอย่างนั้น ก็เรียกว่า เราเป็นผู้มีคุณธรรมของ
ความเป็นมนุษย์ ถ้าเราไปเที่ยวเหลวไหล ไปอาบไปอบ
นี่ก็ไม่ได้เรื่อง มันทำให้เสียหายเหมือนกัน เป็นการ
ส่งเสริมเกี่ยวกับเรื่องกามารมณ์ ทำให้ผิดศีลข้อที่ ๓
ได้ง่าย เราก็ไม่ไปเที่ยวในที่อย่างนั้น เป็นของต้องห้าม
ไม่ควรเข้าไปแต่ต้องเป็นอันขาด ความเป็นมนุษย์ก็
สมบูรณ์ขึ้น

กล่าวแต่ว่าจากที่ก่อให้เกิดความสามัคคี

เป็นมนุษย์ที่ปาก ปากคือทางวาจา มนุษย์ต้อง
ไม่พูดคำโกหก คำหยาบ ไม่พูดคำเหลวไหล ไม่พูดคำที่
ทำให้แตกจากกันอันนี้สำคัญมาก เรื่องพูดนี้เป็นเรื่อง

สำคัญ...ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ความ
ชั่วดีเป็นตราประทับไว้ในชีวิตของเรา

เราจะพูดอะไร เราจึงควรพูดแต่คำที่จริง คำที่
อ่อนหวานสมานสามัคคีและมีประโยชน์ คำจริงนี้ก็ต้อง
ดูเวลาเหมือนกัน ไม่ใช่พูดได้เสมอไป บางคนว่า “ผม
เป็นคนพูดจริง” พูดจริงบางทีไม่ได้...เวลามันไม่เหมาะ
บุคคลฟังมันไม่เหมาะ เหตุการณ์มันไม่เหมาะก็ไม่ได้
เราต้องรู้ว่า...เวลา บุคคล เหตุการณ์ สิ่งที่เกี่ยวข้องบุคคล
ควรจะพูดสิ่งเหล่านั้นหรือไม่

เรื่องจริง...ทำจริง...ของจริงนั้นแหละ แต่พูด
ไม่ได้เสมอไป มันต้องดูบุคคลที่เราจะพูดด้วย ดูเวลา
ว่าเหมาะสมหรือไม่ ดูเหตุการณ์ว่าเหมาะสมหรือไม่
ดูสิ่งแวดล้อมว่ามันจะเหมาะสมหรือไม่ จึงควรพูดคำ
อะไรออกไป ไม่ใช่ว่า “จริง” แล้วจะพูดได้เสมอไป พูดได้
ไม่เสมอไป พูดไปมันไม่ดี เราก็ก็นิ่ง คือให้ถือว่า ถ้าพูด
แล้วคนอื่นเดือดร้อนเราไม่พูด พูดแล้วกระทบกระเทือน

น้ำใจ เป็นการทลายจิตใจของคนอื่น เราก็ไม่พูดคำ
เช่นนั้น นี่...เรียกว่าเป็นคำพูดที่ถูกต้อง

ไม่พูดคำหยาบกับใครๆ นอกจากคนที่เป็นกันเอง
พูดภาษาไทยเดิม เช่น พูด “มึง” พูด “กู” นี่ ความจริง
มันไม่ใช่คำหยาบคายอะไรหรอก แต่ว่าคำไทยนั้นมันมี
หลายชั้น ชั้นนั้นพูดกันอย่างนั้น ชั้นนี้พูดกันอย่างนี้

เวลาประชุมนักเรียนเก่า นักเรียนเก่าบางคน
ไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด บางคนเป็นอธิบดี บางคน
เป็นรัฐมนตรี แต่พอไปเจอกันเข้าก็ขึ้น “มึง” ขึ้น “กู” กัน
ทั้งนั้น เขาไม่พูดว่า “ท่านรัฐมนตรี ...ท่านเจ้าเมือง หรือ
ท่านอธิบดี” เขาไม่พูดอย่างนั้น เขาพูดแบบเก่า แบบสมัย
เป็นนักเรียน พอเจอกันก็เรียก “เฮ้ย! ไ้กุง...ไ้้ออด..
.ไ้้อิด...” ว่ากันไปตามเรื่อง เอาชื่อเก่าๆมาพูดมาคุยกัน
อย่างนั้นก็เป็นกาลเทศะเป็นเรื่องสนุกสนานเฮฮา ไม่ใช่
เป็นคำหยาบคายอะไร

ถ้าไม่ใช่เวลาเช่นนั้น เราไปพูดไปเอ่ยชื่อใคร

เกี่ยวกับใครใช้คำหยาบเรียก “ไอ้” เรียก “อี” กับเขามันก็ไม่สมควรที่จะพูดเช่นนั้น ไม่ใช่เขาเสีย เราพูดเช่นนั้น ไม่ใช่เขาเสีย แต่เราเสีย คนพูดมันเสีย เสียอย่างไร? เสียที่เป็นคนที่ไม่ดีสมบัติผู้ดี ไม่มีมรรยาท ไม่รู้จักใช้วาจาให้เหมาะให้ควร เขาเรียกว่าเป็นคน “ปากเสีย” นั่นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร เมื่อพูดไปแล้ว...เราเสีย คนอื่นเขาไม่ได้เสีย แต่ถ้าเขาได้ยินเขาก็เสียใจเหมือนกัน เราจึงไม่ควรพูดคำหยาบกับใครๆ

คนบางคนชอบบ่น บ่นลูกบ่นหลาน บ่นมากมายนะ หลานมันไม่เคารพ “คุณยาย...อย่าพูดมากนะ” ต้องพูดเป็นเรื่องเป็นราว พูดเป็นครั้งเป็นคราว วันไหนจะพูดก็เรียกมาใกล้ๆ แสดงความรัก ความเอ็นดู มีขนมก็เลี้ยงกัน นิดหน่อยแล้วก็ค่อยๆ พูดว่า ยายจะขอในเรื่องนั้นเรื่องนี้ไม่ให้หลานประพาดตัวอย่างนี้ “ถ้ารักยายก็อย่าทำอย่างนั้น...นะหลานนะ...นะลูกนะ” มันต้องอย่างนั้น พูดเป็นจังหวะจะโคน อย่างที่เราจะพูดจาเป็นเรื่องเป็นราว

ไม่บ่นพร่ำเพรื่อปากเปือกปากจั่น คนก็ไม่อยากเข้าใจ
 แล้วจะเสียหายถึงวัดด้วยว่า “โอ้ย! คุณยายไปวัดทุก
 อาทิตย์ แต่กลับมาบ้านปากเปือกปากจั่น” อย่างนี้
 ไม่ได้เรื่อง

คุณยาย คุณย่า เมื่อมาวัดมาวแล้วกลับไปพูด
 กับลูกกับหลานก็ไปพูดให้เป็นเรื่องเป็นราว เรียกเขามา
 สนทนากันพูดคุยกัน อย่าพูดด้วยอารมณ์ แต่พูดด้วย
 เหตุด้วยผล พูดด้วยสติปัญญา พูดจาแนะนำชักจูง ชี้เหตุ
 ชี้ผลให้เขาเข้าใจว่าอันนั้นถูก อันนี้ผิด อันนี้ควร อันนี้
 ไม่ควร พูดให้เขาเข้าใจอย่างนี้ก็เรียกว่าเราใช้วาจางาม
 คนที่พูดเป็น

‘การใช้วาจางาม’ นี่.. เป็นคุณธรรมของมนุษย์
 ประการหนึ่ง

ส่วนทางใจนั้น มนุษย์ต้องเป็นผู้ไม่ปล่อยใจให้
 อยู่ในอำนาจความโลภ ไม่ปล่อยใจให้อยู่ในอำนาจ
 ความโกรธ ไม่ให้อยู่ในอำนาจของความหลง

ธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับเป็นมนุษย์

คนที่เป็มนุษย์นี้ต้องปฏิบัติธรรม ๒ ประการ คือ มีสติปัญญาเป็นเครื่องคุมครองจิตใจ มีสติควบคุมจิต ไม่ให้คิดเรื่องชั่ว ไม่ให้ทำสิ่งชั่ว ไม่ให้เกิดความโลภ ไม่ให้เกิดความโกรธ ไม่ให้เกิดความหลง หรือเกิดกิเลส ประเภทอื่นๆ...เราก็ไม่ให้เกิด

แต่ว่ากิเลสที่มันใหญ่โตนั้นมันมีอยู่ ๓ ตัว หนึ่ง...ตัวโลภะ สอง...ตัวโทสะ และสาม...ตัวโมหะ กิเลส ๓ ตัวนี้เป็นเหตุ ให้เกิดตัวเล็กตัวน้อย “กิเลสจร” มาอีกมากมายในใจของเรา

ที่นี้เราควบคุมไม่ให้เกิดความโลภ ไม่ให้เกิดความโกรธ ไม่ให้เกิดความหลง จิตใจก็สงบ เมื่อจิตใจสงบก็จะสะอาด มันก็สว่าง เมื่อจิตใจสะอาด สว่าง สงบก็เรียกว่า เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่มีคุณธรรม แล้วก็ทำหน้าที่ต่อไป

เรามีหน้าที่อะไร...เป็นพ่อก็ทำหน้าที่พ่อ เป็นแม่
ก็ทำหน้าที่แม่ เป็นครูก็ทำหน้าที่ครู เป็นอาจารย์ก็ทำ
หน้าที่อาจารย์ เป็นตำรวจ เป็นทหาร เป็นผู้แทนราษฎร
เป็นรัฐมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ทำหน้าที่ให้มันถูกต้อง
ให้เรียบร้อย อย่าให้เกิดการเสียหายแก่ชาติแก่บ้านเมือง
แก่สังคม แก่ครอบครัว อย่างนี้ก็เรียกว่า เราประพฤติ
ธรรมถูกต้องตามหน้าที่ อยู่ในโลกได้อย่างที่เรียกว่า เป็น
“กัลยาณชน” หมายความว่าเป็นคนดี เป็นคนเจริญ

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

หลักเตือนใจในการดำรงชีวิต

หลักเตือนใจในการดำรงชีวิต

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะอันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

กฎแห่งความจริง

วันนี้เป็นวันอาทิตย์ที่ ๑ เดือนกุมภาพันธ์ เดือนมกราคม อันเป็นเดือนต้นของปี ได้ผ่านพ้นไปแล้ว เดือนกุมภาพันธ์กำลังย่างเข้ามาถึงในวันนี้ ปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน

เมื่อครบ ๑๒ เดือน มันก็เป็นปีหนึ่ง วันเวลามันผ่านไปรวดเร็วมาก ไม่มีใครจะหยุดยั้งเวลาที่ผ่านไปไว้ได้ เพราะมันเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องของการโคจรไปตามจักราศี อันได้มีมาตั้งแต่โลกเราได้เกิดขึ้น

การหมุนเวียนของสรรพสิ่งทั้งหลาย ไม่หยุดยั้ง อันนี้ก็เรียกว่าเป็น กฎแห่งความจริง คือ อนิจจตา...ความไม่เที่ยงของสรรพสิ่งทั้งหลาย เวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง เวลาที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงแต่เวลาเท่านั้น แต่ว่าทำให้สิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น ร่างกายของคนเราที่วันเวลาเปลี่ยนแปลงไป ก็ทำให้ร่างกายเราเปลี่ยนแปลงไป เพราะชีวิตของคนเรานั้น เริ่มต้นด้วยการจับปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา แล้วก็ค่อยเจริญเติบโตขึ้น คือเปลี่ยนแปลงขึ้นไปตามเวลานานาที่โดยลำดับ จนกระทั่งครบ ๑๐ เดือน บางคนไม่ครบ แล้วก็ออกมาจากท้องแม่ เติบโตขึ้นตามวันเวลา ที่เราพูดกันว่า โตวันโตคืนเรื่อยมาโดยลำดับ จนกระทั่งว่าเป็นผู้ใหญ่

เป็นผู้ใหญ่แล้วก็เป็นคนเฒ่าคนแก่ ผลที่สุดร่างกายนี้ก็ต้องแตกดับไป ไม่มีอะไรที่จะหยุดนิ่ง สิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อันนี้เป็นเรื่องที่ควรคิดคำนึง

เวลามีอิทธิพลอยู่เหนือสรรพสิ่งทั้งปวง

วินาทีหนึ่งผ่านไป ชีวิตเราก็เปลี่ยนแปลงไป เปลี่ยนแปลงไปในทางขึ้นก็มี เปลี่ยนแปลงไปในทางลงก็มี เปลี่ยนแปลงไปในทางขึ้นเราพอใจ เปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม...เราไม่พอใจ เพราะจิตใจเรานั้นไม่ยอมให้มันเปลี่ยนแปลง อยากให้อยู่ในสภาพอย่างนั้น

ถ้าใครมาทักใคร่สักคนหนึ่งว่า “ดูคุณนี่ไม่แก่เลย” คนที่ถูกทักนั้นก็พอใจ อิ่มใจในสิ่งที่เขาพูดหลอกเราเท่านั้นเอง เพราะความจริงมันไม่ได้เป็นอย่างนั้น

ความจริงร่างกายเรานี้เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา แต่ว่าเราก็ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงนั้น เรามักจะพอใจ

ในสิ่งที่เป็นมายา ในสิ่งที่เขามาหลอกบอกเราว่าอย่างนั้น
 อย่างนี้ เช่นเขาบอกเราว่า “ดูคุณไม่แก่ ยังหนุ่มกระชุ่ม
 กระชวยอยู่” พอได้ฟังอย่างนั้น ก็ยิ้มแป้นออกมาทีเดียว
 แสดงความพอกพอใจในการที่เราเป็นคนไม่แก่ แต่ว่า
 ความจริงนั้นมันแก่ลงไปแล้ว เพียงแต่เขาพูดว่าคุณไม่แก่
 ...มันก็แก่ลงไป พูดยังไม่ทันจบประโยคมันก็เปลี่ยน
 ไปแล้ว ความเปลี่ยนแปลงนี้รวดเร็วมาก ไม่สามารถจะ
 เอาอะไรมาวัดมาจับความเปลี่ยนแปลงนั้นได้ นี่คือ
 อิทธิพลของเวลา ที่มีอยู่เหนือสรรพสิ่งทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น
 เป็นคน เป็นสัตว์ เป็นต้นไม้ เป็นแผ่นดิน เป็นวัตถุที่เรา
 สร้างขึ้นก็ตกอยู่ในอำนาจของเวลา เวลานั้นย่อมทำสิ่ง
 นั้นๆ ให้เปลี่ยนแปลงหมุนเวียนไปอยู่เสมอ

ทุกสรรพสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

เวลานี้เหมือนกับกระแสน้ำที่ไหลมาจากที่สูง

มันไม่ได้ไหลมาแต่น้ำ แต่เอาสิ่งต่างๆติดน้ำมาด้วย เช่น ใบไม้ หรือท่อนไม้ หรืออะไรต่างๆ ซากสัตว์ตายก็มี ลอยมาตามกระแสน้ำ ไหลเรื่อยไปจนกว่าจะถึงที่สุดของ สิ่งนั้นๆ สิ่งทั้งหลายจึงอยู่ในสภาพที่เรียกว่า ไหลเวียน ไม่มีหยุดยั้ง การไหลเวียนไม่หยุดยั้งแหละ คือความ เปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งทั้งหลาย

ที่เราสวดมนต์ว่า “สัพเพ สังขารา อนิจจา... สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นสิ่งไม่เที่ยง” คำว่า ไม่เที่ยง มันก็หมายความว่า มันเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความ เปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งเป็นอย่างนี้

เราจึงควรจะได้ พิจารณาให้เห็นสภาพความจริง ของสิ่งนั้นๆ ว่ามันไม่มีอะไรหยุดนิ่ง แต่มันเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา เมื่อสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงเราก็ไม่ควรจะ เข้าไปยึดถือจับต้องสิ่งนั้น ว่าเป็นตัวเรา ว่าเป็นของเรา อันจะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ในภายหลัง เพราะสิ่งใดๆ ที่เราเข้าไปยึดถือ แล้วจะไม่เกิดทุกข์นั้นหาไม่มี มันเป็น

เหตุให้เกิดความทุกข์ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นของเล็ก ขนาด
กลางขนาดใหญ่อย่างไร ถ้าเราไปจับไปฉวยมันเข้าแล้ว
มันก็ก่อให้เกิดปัญหา คือก่อให้เกิดความทุกข์ ความ
เดือดร้อนแก่เราด้วยกันทั้งนั้น เราจึงควรจะอยู่ด้วยปัญญา
อย่าอยู่ด้วยความโง่ความเขลา คนที่อยู่ด้วยความโง่ก็
จะเป็นทุกข์เรื่อยไป

แต่ถ้าอยู่ด้วยปัญญา ความทุกข์มันก็จะลดน้อย
ลงไป จึงควรจะใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือสำหรับดูสิ่งต่างๆ
อย่าเอาวิชาความโง่ความเขลามาเป็นเครื่องมือ แล้ว
ก็มองดูสิ่งนั้นๆเป็นอันขาด เพราะถ้าเรามองดูด้วยความ
โง่เขลาเราก็เป็นทุกข์ เราอยู่เป็นทุกข์ทำไม ก็เราไม่ได้เกิด
มาเพื่อความทุกข์ เราเกิดมาเพื่อทำให้สุขสบาย เพราะ
รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งนั้นๆ ทางพระพุทธศาสนาสอนเราให้
พิจารณาให้รู้ชัดเห็นชัดในเรื่องนั้นๆ ตามสภาพที่เป็นจริง

ถ้าเรามองอะไรตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว เราก็
จะรู้ความจริงในสิ่งนั้น การรู้ความจริงเป็นเหตุให้พ้นทุกข์

การพิจารณาให้รู้ความจริง จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่เราควรจะได้สนใจศึกษาตามหลักนี้ไว้ตลอดเวลา นี่เรื่องหนึ่ง

เวลาเป็นสิ่งมีค่าสำหรับชีวิต

อีกประการหนึ่งเรื่องเกี่ยวกับเวลานั้น เวลาเป็นสิ่งมีค่าสำหรับชีวิต พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงสอนเราให้พิจารณาทุกวันนี้ว่า “เวลาล่วงไปๆบัดนี้เราทำอะไรกันอยู่” เวลาล่วงไปๆบัดนี้เราทำอะไรกันอยู่ ทำไมท่านจึงสอนให้พิจารณาในรูปอย่างนั้น? ก็เพื่อให้รู้ว่าเวลามันล่องไปมันไม่หยุดนิ่ง และไม่ได้ล่องไปแต่เวลา ทำให้สังขารร่างกายของเราเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน แล้วควรจะได้ใช้สังขารซึ่งเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน แล้วควรจะได้ใช้สังขารซึ่งเปลี่ยนแปลงไปนี้ ให้เกิดประโยชน์ด้วยการปฏิบัติงานในหน้าที่ของเราให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะเราเกิดมาเพื่องาน เราอยู่เพื่องาน

การสร้างคุณค่าให้กับชีวิต

เราควรจะใช้ชีวิตให้เป็นงานเป็นการ ชีวิตมันจึงจะมีค่ามีราคา คนโดยมากไม่ค่อยคำนึงถึงเวลาที่เกิดขึ้นแล้วก็ผ่านไป จึงมัวเมาหลงใหลอยู่ในเรื่องอะไรต่างๆ สนุกสนานเพลิดเพลินด้วยรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อันเป็นสิ่งที่น่าใคร่ น่าพึงใจ โดยหาคำนึงไม่ว่าชีวิตร่างกายนี้มันไม่ได้หยุดนิ่ง มันเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังขาร เราจึงควรจะได้สำนึกไว้แล้วก็เตือนตนเองว่า อย่ามัวเมา อย่าประมาท อย่าหลงผิดคิดอยู่ในเรื่องที่ยังไม่เป็นสาระ แต่จงทำร่างกายนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ตน แก่ท่าน แก่ประเทศ ถ้าเราอยู่เฉยๆ โดยไม่ได้ทำอะไรมันก็สูญเปล่า เหมือนกับครกไม้ที่เราไม่แป้ง มันหมุนไปเอาข้าวสารใส่ลงไป มันก็ออกมาเป็นแป้ง ถ้าเราหมุนไปเปล่าๆ วัตถุที่เป็นครกนั้นมันก็สึกหรอ เสื่อมไปสิ้นไป สึกหรอโดยไม่มีผลงาน มันสึกหรอเปล่าๆ ฉะนั้น

ไม่ปล่อยเวลาให้สูญเปล่า

ชีวิต ร่างกายของเรานี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราปล่อยให้มันสึกหรอโดยไม่ได้มีอะไรเป็นผลขึ้นมา เราก็คงกลายเป็นคนที่เรียกว่าอยู่เปล่า แก่เปล่า แล้วก็ตายเปล่าไปเท่านั้นเอง

การอยู่เปล่าๆอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านเรียกคนนั้นว่าเป็น โมหะบุรุษ โมหะหมายความว่าคนเปล่าๆ ปลื้ๆ คนไม่มีสาระไม่มีประโยชน์อะไรแก่ชีวิต ไม่มีคุณ ไม่มีค่า ไม่มีสาระแก่นสาร ท่านกล่าวไว้อย่างนั้น

เพราะฉะนั้น เราจะต้องคำนึงถึงข้อนี้ไว้ แล้วรีบใช้ชีวิตให้เป็นงานเป็นการ อย่าให้มันผ่านพ้นไปโดยไม่ได้ทำอะไรเป็นอันขาด เราจะเห็นว่าคนบางคน เขาทำงานได้มากเหลือเกิน แต่ว่าคนบางคนนั้นมักจะพูดว่า ไม่มีเวลา ไม่มีเวลา เวลามันมีแต่เราไม่เอามาใช้ มันจึงไม่มีเวลา เราไม่เคยคิดว่าเราได้ใช้เวลาอย่างไร เวลาชั่วโมงหนึ่ง

เราได้ใช้อะไรบ้าง ถ้าคิดดูพิจารณาดูแล้ว เห็นว่าเรา
เอาไปใช้ในเรื่องที่ไม่ควรจะใช้ เอาไปเล่นกันเสียบ้าง เอา
ไปสนุกกันเสียบ้าง หรือเอาไปนอนเฉยๆโดยไม่ทำอะไร
อย่างนี้วันหนึ่งเราเสียไปเท่าใดในเรื่องที่ไม่เป็นสาระ
ไม่เป็นแก่นสาร เช่นว่าตั้งแต่เช้าเราไปนั่งที่ร้านกาแฟ
ดื่มกาแฟถ้วยเดียว แต่ไปเจอเพื่อนฝูงเข้าก็เลยนั่งคุย
เพลินกันไป ฆ่าเวลาด้วยการนั่งคุยกันเพลินๆไม่ได้เรื่อง
อะไร หรือว่าเราไปเดินเล่น เราไปทำอะไรที่ไร้สาระ ทำ
ให้เกิดความหลงใหลเพลินเพลินมัวเมาในสิ่งไร้สาระ
เวลามันก็สูญเสียไป โดยเราไม่ได้จับอะไรตอบแทน
อย่างนี้วันหนึ่งๆก็ไม่ใช่น้อย

ปฏิบัติงานให้มากที่สุด

แต่ว่าคนที่เขาคำนึงถึงเวลานั้น เขาทำงานตลอดเวลา
เวลา เวลาหนึ่งทำงานอย่างนี้ แล้วก็ไปทำงานอย่างโน้น

ทำงานอย่างโน้นๆอีกต่อไป มีเวลาทุกวินาทีเป็นงาน เป็นการไปทั้งนั้น เราจึงเห็นว่าคนคนนั้นเขาทำงานไว้มากมายกายกอง เช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราบางพระองค์ที่ทรงเป็นอะไรทุกสิ่งทุกประการ

ยกตัวอย่างเช่นในหลวงรัชกาลที่ ๖ ซึ่งพวกเราทั้งหลายขนานนามว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้านั้น ท่านเอาเวลาที่ไหนไปเขียนหนังสือ เขียนหนังสือร้อยแก้ว เขียนหนังสือเป็นบทละคร เขียนอะไรต่างๆ แล้วก็เอาเวลาไหนไปทำราชการ ปกครองประชาชน...พิจารณาเรื่องนั้นเรื่องนี้ตลอดเวลา เคยถามคนที่อยู่ใกล้ชิดในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น เขาบอกว่า ท่านทรงทำงานตลอดเวลา เมื่อทรงตื่นพระบรรทมแล้ว ทำกิจส่วนพระองค์เสร็จแล้ว ก็ออกมาประทับที่โต๊ะเพื่อเสวยพระกระยาหารเช้า ในขณะที่เสวยพระกระยาหารนั้น ก็ทรงทำงานไปด้วยในตัว เสร็จแล้วก็ไปทำงานนั้น เปลี่ยนจาก

งานนั้นก็ไปทำงานโน้น ไม่มีเวลาที่จะอยู่หนึ่ง ไม่มีเวลาที่จะให้มันสูญไป โดยไม่ได้ทรงกระทำอะไร ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นงานไปเสียทั้งนั้น แม้การเล่นก็เป็นงาน การทำอะไรเป็นงานอดิเรก ก็เป็นงานของพระองค์ท่าน เป็นขึ้นเป็นอันเป็นสาระอยู่ตลอดเวลา

เพราะฉะนั้น เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ไปแล้ว ผลงานที่ปรากฏมีอยู่มากมายกายกอง ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือที่เขาพิมพ์ขึ้น เพื่อฉลองครบรอบร้อยปีของพระองค์ แสดงถึงผลงานของพระองค์ว่ามีมากมายขนาดไหน อันนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า คนที่ทำงานนั้นเป็นคนที่รู้จักคุณค่าของเวลา และก็ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เป็นคุณเป็นค่า

อย่าตกเป็นเหยื่อของกาลเวลา

เราคนไทยยังไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องนี้เท่าใดนัก

แม้ว่าเราเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้า สอนเราให้คำนึงถึงเรื่องเวลาไว้เสมอว่า “เวลาล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรกันอยู่” ที่ท่านสอนให้พิจารณาอย่างนั้น ก็เพื่อจะให้เราไม่เป็นคนอยู่นิ่งอยู่เฉย แต่ให้เราเป็นคนรู้จักใช้เวลาทุกวินาทีของชีวิตให้เป็นประโยชน์ ด้วยการกระทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ ก็หมายความว่าอย่านิ่งอย่าเฉย อย่าปล่อยให้ความเวลาผ่านไป แต่เราต้องใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

เพราะ...เวลานั้นมันเคี้ยวกินตัวมันเอง และ เคี้ยวกินสรรพสิ่งทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ เป็นคน เป็นต้นไม้ เป็นแผ่นดินจอมปลวกอะไรก็ตาม เวลามันย่อม เคี้ยวกินสิ่งเหล่านั้นให้เปลี่ยนสภาพไป

เพราะฉะนั้น พวกเราอย่าได้ทำตนให้เป็นเหยื่อของเวลา แต่เราเอาเวลามาเป็นเหยื่อของเรา ด้วยการใช้เวลาทุกวินาทีให้เป็นประโยชน์ คนที่ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์นั้น ก็ต้องมีระเบียบในการปฏิบัติงาน ต้องมี

กตีกาสัญญาไว้กับตนเองว่า จะตื่นเวลาเท่าใด เวลาไหน จะทำอะไรทำตามเวลานั้นทุกที ไม่ให้เหลวไหล ทำไป เป็นเรื่องเป็นราว แล้วก็พักผ่อนเวลาเท่าใด เมื่อตื่นขึ้นก็ ทำสิ่งนั้นต่อไป วางระเบียบกันไว้อย่างนี้ เวลามันก็มีคุณค่า เป็นประโยชน์ไม่เสียไปเสียเปล่าๆ เราจึงควรจะได้ กระทำในรูปอย่างนั้น ขออย่าได้พูดว่าฉันไม่มีเวลาเป็น อันขาด คนที่พูดว่าไม่มีเวลานั้น ก็คือคนที่ไม่รู้จักเวลา ไม่ใช่เวลาให้เป็นประโยชน์ จึงได้พูดออกมาเช่นนั้น อันนี้ เป็นเรื่องที่น่าคิดประการหนึ่ง

ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า

อีกประการหนึ่ง ถ้าเราสังเกตดูชนชาติที่เขามี ความก้าวหน้า มีความเจริญในชีวิต ในการทำงานด้วย ประการต่างๆ ประชาชนพลเมืองของเขานั้น เป็นผู้ที่มีรู้จัก คุณค่าของเวลา เขาไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไป แต่เขาจะ

ทำทุกสิ่งทุกอย่างในเวลานั้นๆ ในเรื่องนั้นๆ อยู่ตลอดเวลา ชีวิตของเขาจึงเต็มไปด้วยงาน และเขาได้สร้างสิ่งที่เป็นสาระเป็นแก่นสารไว้ในโลกนี้อย่างมากมาย ประเทศชาติ เขาจึงเจริญก้าวหน้า เขาไม่อยู่นิ่งเฉย เขาไม่มีเรื่องเล่น ชนิดที่ไม่เป็นสาระไม่เป็นประโยชน์

ขอภัยเถอะพี่น้องชาวไทย เราทั้งหลายนั้นยังมีเรื่องเล่นที่ไม่ได้เรื่องกันอยู่มาก ปล่อยเวลาให้มันสูญไปโดยไม่ได้ทำอะไรที่เป็นสาระเป็นแก่นเป็นสาร มีอยู่ไม่ใช่น้อย ทำอะไรก็เฉื่อยชา ไม่ว่องไว ไม่ตื่นตัว มันจึงไม่ก้าวหน้า อันนี้มันผิดต่อหลักอุดมการทางพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้เราทั้งหลายเป็นคนว่องไว เป็นคนตื่นตัว เป็นคนก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ตื่นตัวว่องไว ก้าวหน้า เป็นบัญญัติ ๓ ประการที่เราทั้งหลายควรจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา คอยบอกคอยเตือนไว้เสมอว่า “เราควรจะทำอะไร เราควรจะทำสิ่งใด เราควรจะใช้

เวลานี้ให้เป็นประโยชน์อะไรบ้าง” คอยเตือนตัวเราไว้ในรูปอย่างนั้นแล้ว ถ้าเขาคอยบอก คอยเตือนตัวเราไว้ในรูปอย่างนั้นแล้ว เราจะกลายเป็นคนตื่นตัว เราจะกลายเป็นคนว่องไว เราก็จะกลายเป็นคนก้าวหน้าในชีวิตในการทำงานต่อไป

บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่เราชาวไทยทั้งหลาย จะต้องสำนึกในเรื่องอย่างนี้ แล้วเราจะต้องตื่นตัวขึ้น จะต้องว่องไวในกิจการงานต่างๆ แล้วจะต้องก้าวหน้าไปในสิ่งที่เป็นสาระเป็นแก่นเป็นสาร ขออย่าได้ใช้ชีวิตในทางที่มันไม่เป็นสาระ ในเรื่องที่เหลวไหลไม่ได้ประโยชน์อะไรกันอยู่ต่อไปอีกเลย เพราะชีวิตของท่านมันเปลี่ยนไปตลอดเวลา ไม่เท่าใดท่านก็จะไปถึงป่าช้าแล้วร่างกายของท่านก็จะจมอยู่ในพื้นแผ่นดิน มันไม่ได้เรื่องอะไรที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของท่านเลยแม้แต่น้อย และไม่เป็นประโยชน์แก่คนที่อยู่ร่วมกับท่าน ไม่เป็นประโยชน์แก่แผ่นดินที่ท่านอยู่อาศัย เราเกิดมาในแผ่นดิน กินอยู่บน

แผ่นดิน ถือเอาประโยชน์จากแผ่นดิน เช่นได้อาหารได้เสื้อผ้าได้ที่อยู่อาศัยหยูกยาแก้ไข้ อะไรๆต่างเราได้มาจากแผ่นดินทั้งนั้น แต่เราไม่ทำอะไรเป็นเครื่องตอบแทนแก่แผ่นดินอย่างนี้ จะเรียกว่าเป็นคนอย่างไร ก็เรียกว่าเป็นคนอกตัญญู ไม่รู้คุณค่าของสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเป็นคนเอาเปรียบสิ่งต่างๆที่ตนได้รับประโยชน์อยู่นั้น แล้วไม่ให้แก่สิ่งนั้น ก็เรียกว่าเป็นคนใช้ไม่ได้ เป็นโมฆะบุรุษไปด้วยเหมือนกัน

เพราะฉะนั้น เมื่อเราคิดได้ในข้อนี้ ทุกครั้งที่เราเดินอยู่บนแผ่นดินจงเดินให้เป็นประโยชน์ ทุกครั้งที่เรานั่งตั่งนั่งเพื่อให้เกิดประโยชน์ ทุกครั้งที่เราทำอะไรก็ต้องคิดว่าควรทำอะไร อันจะเป็นประโยชน์ เป็นคุณ และเป็นค่าแก่ชีวิต แก่การงานของพวกเราทั้งหลาย ให้เราคอยสำนึกคิดอยู่ในรูปร่างนี้ตลอดเวลา ชีวิตก็จะมีคุณมีค่าสมความปรารถนา อันนี้เป็นเรื่องที่เราควรคิดไว้ประการหนึ่ง

เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

อีกประการหนึ่ง สำหรับเหล่าภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งเรียกว่าเป็นผู้บวชเข้ามาเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่คนอื่นทั้งหลายที่เขาเป็นผู้สนับสนุนเรา เราจึงควรจะได้คำนึงอยู่ตลอดเวลาว่า ชีวิตของเรามันเนื่องด้วยผู้อื่น อาหาร จีวร เสนาสนะ ยาสำหรับแก้ไข หรือเครื่องใช้ไม้สอยอะไรก็ตาม ที่เรามีเราได้ ได้ใช้ ได้กินอยู่นี้ มันมาจากชาวบ้าน

เมื่อเราได้ฉันอาหารเขา ได้อยู่ในเสนาสนะ ที่เขาอุทิศสร้างให้ หรือว่าได้นุ่งห่มจีวร แม้แต่กินยาแก้ไข เรา ก็ควรจะนึกว่าสิ่งเหล่านี้ เป็นหยาดเหงื่อหยาดไคลของญาติโยมทั้งหลายที่เขาได้มาด้วยความเหนื่อยยาก เขาอุทิศให้แก่เราเพื่ออะไร เพื่อบำรุงพระศาสนา เพื่อให้ศาสนาของพระผู้มีพระภาคเจ้าตั้งมั่นถาวรต่อไป เพราะ-

พระศาสนาจะตั้งมั่นถาวรอยู่ได้นั้น ก็โดยมีบุคคลบางประเภทที่สนใจในการศึกษาเข้ามาบวชในพระศาสนา บวชแล้วก็ต้องเรียนเรื่องพระศาสนา ต้องปฏิบัติกิจในทางพระศาสนา การปฏิบัติกิจในทางพระศาสนานั้น ก็ต้องทำตนให้เป็นคนมั่นคงอยู่ในศีล มั่นคงอยู่ในสมาธิ มั่นคงอยู่ในปัญญา ทำสิ่งดีสิ่งงามให้เจริญให้เกิดขึ้นในจิตใจของตน ให้ตนพอใจในการเป็นอยู่ของตน ขณะใดที่มองเห็นตนเอง ก็ต้องมองได้ด้วยตัวเองไม่ต้องอดทนระอาใจ มองแล้วก็มีคามอึดใจในศีลของตัว ในสมาธิในปัญญาของตัว ในการไม่ต่างพร้อยในชีวิตพรหมจรรย์ อย่างนี้ก็เรียกว่าเราทำชีวิตให้มีค่า ทำชีวิตให้เกิดคุณเกิดประโยชน์แก่ตัวเรา เป็นประโยชน์แก่ญาติโยมพุทธบริษัท

ปฏิบัติตนให้พ้นจากอำนาจฝ่ายต่ำ

ผู้ใดที่ได้เข้ามาบวชเรียนในพระพุทธศาสนา

ควรจะได้พิจารณาว่า ชีวิตของเรานั้นเป็นชีวิตที่เนื่องด้วยผู้อื่น ทุกเวลานาทีของชีวิต เราจะต้องคิด ต้องพูด ต้องทำในสิ่งที่เป็นสาระเป็นแก่นเป็นสาร ไม่ควรเอาเวลาไปนั่งเล่น ไปฟังเพลงทางวิทยุหรือไปดูภาพทางโทรทัศน์ที่ไม่เป็นสาระ ถ้าจะฟังก็ฟังสิ่งที่ประโยชน์ ดูโทรทัศน์ก็ดูเฉพาะเรื่องที่มีนัยเป็นประโยชน์ ทำให้เกิดปัญญาจะได้เอาไปใช้สั่งสอนญาติโยมต่อไป หรือว่าจะทำอะไรควรจะทำในสิ่งที่เป็นสาระ เป็นแก่นเป็นสาร ไม่ควรจะทำในสิ่งที่เหลวไหล เช่น การไปเที่ยวที่ไม่เป็นสาระ นั่งคุยกันด้วยเรื่องที่ไม่เป็นสาระ อ่านหนังสือที่ไม่ได้สาระ ทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน ทำให้เกิดราคะ เกิดโทสะ เกิดโมหะขึ้นในจิตใจ มันก็ไม่ได้เรื่องได้สาระไร

เราไม่ควรจะใช้ชีวิตในรูปอย่างนั้น แต่ควรจะใช้ชีวิตในทางการศึกษาให้เกิดปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา ใช้ชีวิตในการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องศีล ปฏิบัติในเรื่องสมาธิ เพื่อทำ

จิตใจของเราให้สูงขึ้น ให้พ้นจากอำนาจฝ่ายต่ำซึ่งเป็นตัว
กิเลสทั้งหลาย ถ้าเราได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในแนวทาง
อย่างนี้ ชีวิตของเราก็เป็นคุณเป็นค่าเป็นประโยชน์ เวลา
ที่ผ่านไป มันก็ไม่เสียหาย แต่ทำให้เราได้ประโยชน์จาก
เวลานั้น คนที่อยู่อย่างนี้เรียกว่าเป็น ผู้ไม่ประมาทในธรรม
วินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า จะดำรงชีวิตเป็นพระก็ตาม
เป็นชาวบ้านก็ตาม ท่านมีหน้าที่ที่จะต้องทำด้วยกันทั้งนั้น

พึงบากบั่นในการทำงาน

เพราะฉะนั้นจงทำหน้าที่นั้นอย่างชนิดที่เรียกว่า
ฝากชีวิตจิตใจไว้กับงาน อย่าทำเล่นๆอย่าทำลั๊กแต่ว่าพอ
ผ่านพ้นไป แต่ว่าทำอย่างชนิดจริงจัง

ดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสเตือนไว้ว่า “กยิราเจ
กยิราเถณ” ถ้าจะทำก็ให้ทำจริงๆ “ทพฺพเมณํ ปรกฺกเม”
พึงบากบั่นในงานนั้นให้มั่น คำไทยเราว่า “จับให้มั่น

คั่นให้ตาย” จับให้มันคั่นให้ตาย นี่เป็นคำที่เราพูดกันอยู่ในภาษาไทย

เพราะฉะนั้น เมื่อจะทำอะไรก็เรียกว่าทำอย่างจริงจัง อย่าทำอย่างหละหลวม เช่น เราเป็นข้าราชการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม เมื่อถึงเวลาทำงานก็ต้องทำกันอย่างจริงจัง ไม่ใช่ทำเล่นๆทำไปคุยกันไป หรือว่าหลบเลี่ยงทิ้งงานไว้ ถึงเวลาทำงานไปอ่านหนังสือพิมพ์เสีย ไปเขียนจดหมายถึงแฟนเสียบ้าง หรือไปทำอะไรหรือบางทีก็นั่งง่วงหลับไปติดกับโต๊ะทำงาน เพราะเมื่อคืนนี้ไปเที่ยวดึกตื่น หรือไปนั่งล้อมวงเล่นการพนันอันเป็นเรื่องที่เสียหายแก่ชีวิตแก่การงาน อันนี้ไม่ได้ประโยชน์ เราเอาเปรียบประชาชน เพราะเราทำงานของประชาชน เราได้รับเงินเดือนจากภาษีอากรที่ประชาชนเขาอุทิศให้เพื่อบำรุงประเทศชาติ เราก็ต้องทำงานกันอย่างจริงจัง ไม่ทำเล่น ถึงเวลาทำงานก็ทำงาน ถึงเวลาพักก็ไปพัก แล้วเข้าทำตอนบ่ายก็ทำต่อไป ทำจนกระทั่งหมดเวลา แม้

เวลามันหมดแล้ว แต่ว่างานมันยังไม่หมดไม่สิ้น อย่า
ทิ้งไว้ ทำเสียก่อน อุทิศชีวิตเวลาของเราให้แก่งานให้
มากขึ้น อย่าเอาเปรียบงาน อย่ามัวคิดแต่ว่าหมดเวลา
แล้วก็ต้องเลิกงาน ถ้าทำงานต่อไปต้องมีเงินเกินเวลา
อย่างนี้ก็เรียกว่า คิดในทางเข้าข้างตัวมากเกินไป เห็น
แก่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป

เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม

คนเรา ถ้าเห็นแก่ตัว ทำอะไรเข้าข้างตัวมาก
เกินไป ก็เป็นคนใช้ไม่ได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า
“อตุตฺตตถปญฺญา อสุจี มนุสฺสตา” มนุษย์ผู้มีปัญญา เอา
ปัญญามาใช้เพื่อประโยชน์ ตนเป็นคนไม่สะอาด คน
ที่สะอาดนั้น ต้องเอาปัญญาไปใช้เพื่อประโยชน์เพื่อความ
สุขแก่ผู้อื่น การทำอะไรที่เป็นประโยชน์เป็นความสุข
แก่ผู้อื่นนั้น เป็นการกระทำที่ถูกต้อง เป็นการกระทำที่

มีคุณค่า เป็นประโยชน์เป็นเหตุให้เกิดความสุข ให้เกิด
ความเจริญในชีวิตในการทำงาน

สังคมมนุษย์เราจะอยู่กันได้ ก็โดยอาศัยที่เรา
ทั้งหลาย เป็นผู้ที่มีน้ำใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อ
ประโยชน์แก่ส่วนรวม ถ้าเราเป็นคนไม่เสียสละประโยชน์
ตนเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ถ้าเราเป็นคนไม่เสีย
สละประโยชน์ตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ก็ต่างคน
ต่างเห็นแก่ตัว ต่างคนต่างเอารัดเอาเปรียบกัน การ
เบียดเบียน การข่มเหงคะนองร้ายต่อกันก็จะเกิดขึ้น เมื่อ
การเบียดเบียนกันเกิดขึ้นแล้ว อะไรมันจะเกิดขึ้นต่อไป
ผลก็คือความทุกข์ความเดือดร้อน สังคมไม่มีความสงบ
ไม่มีความสบาย เพราะเรามัวแต่คอยเบียดเบียนกัน คอย
ข่มเหงกัน เอารัดเอาเปรียบกันด้วยประการต่างๆ ชีวิต
ของความเป็นมนุษย์ก็จะหายไป แต่ชีวิตของสัตว์เดรัจฉาน
จะเข้ามาแทนที่ในชีวิตของเรา จิตใจเราไม่เป็นมนุษย์คือ
มันไม่สูง แต่เป็นสัตว์เดรัจฉานคือมันโง่ มันไม่รู้ว่าจะไร

เป็นอะไร แล้วทำอะไรก็ ด้วยความโง่ ความเขลา ความ
เป็นอยู่ก็จะไม่มีค่าไม่มีราคา

อันนี้เป็นเรื่องที่ยากจะขอฝากให้ท่านผู้ศึกษา
ธรรมะ ได้พิจารณาไว้ เพื่อเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจ
ให้เกิดความคิดความอ่านในทางสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณ
เป็นค่า เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเราตลอดไป ตราบใด
ที่เรายังมีลมหายใจเข้าออกอยู่ เราก็ต้องใช้ชีวิตให้เป็น
ประโยชน์ ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่าหน้าที่ของเรา
อย่างเข้มแข็ง อดทน หนักแน่น เพื่อให้สิ่งทั้งหลายก้าว
เป็นไปในทางที่เจริญงอกงาม เป็นประโยชน์แก่ตน เป็น
ประโยชน์แก่ท่านตามสมควรแก่ฐานะ ผู้ใดได้คิดอย่างนี้
ได้นึกไว้ในรูปอย่างนี้ ชีวิตของผู้นั้นจะเป็นชีวิตที่ประเสริฐ

ชีวิตที่ประเสริฐ

ชีวิตที่ประเสริฐ คือชีวิตที่รู้จักใช้เวลาให้เป็นคุณ

เป็นค่าเป็นงานเป็นการ นั้นแหละคือเป็นชีวิตที่ประเสริฐ
ชีวิตที่อับเฉาคือชีวิตที่ไม่รู้จักว่า ตัวเกิดมาทำไม มีชีวิต
อยู่เพื่ออะไร ตัวควรจะทำอะไรในตอนเช้า ตอนสาย
ตอนบ่าย ตอนเย็น ชีวิตของผู้นั้นก็เป็ชีวิตที่ไร้สาระ
ไร้แก่นสาร ไม่เกิดคุณค่าแก่ตนแก่บุคคลอื่น การเป็นอยู่
อย่างนั้นมันจะได้ประโยชน์อะไรที่ตรงไหน อันนี้เรื่องหนึ่ง
ที่ขอฝากไว้ให้ญาติโยมทั้งหลายได้พิจารณาในวันที่ ๑
กุมภาพันธ์เป็นต้นไป เพื่อเราจะได้ทำตัวเราให้เป็น
ประโยชน์ดังที่กล่าวมาแล้วประการหนึ่ง

ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน

ชีวิตของคนเราทั้งหลายนั้นเป็นสิ่งมีค่า แต่ความ
มีค่ามันขึ้นอยู่กับการทำงาน ถ้าเราไม่ได้ทำงาน ชีวิตมัน
ก็ไม่มีค่ามีราคาอะไร การวัดความเป็นผู้มีค่าของคนนั้น
ต้องวัดกันที่งาน คือต้องดูว่าคนนั้นเขาได้ทำงานอะไรบ้าง

เขาได้ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ใครบ้าง ถ้าเราเห็นว่าคนนั้นได้ใช้ชีวิตเป็นงานเป็นการ และทำชีวิตของเขาเองให้เป็นประโยชน์ แก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ก็ควรจะยกย่องเชิดชูคนนั้นว่า เป็นผู้ที่อยู่ด้วยงาน อยู่ด้วยการเสียสละ อยู่เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย

ชีวิตของพระศาสดาที่เราเคารพบูชา คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของชาวเราทั้งหลายนั้น พระองค์ได้ใช้ชีวิตของพระองค์ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม แก่บุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราดูรายการปฏิบัติงานของพระองค์แล้ว ไม่มีหยุดนิ่งเลย ตั้งแต่เช้าทรงพิจารณาถึงสัตว์โลกทั้งหลายว่า มีใครควรจะได้ไปโปรดไปสอนบ้าง และเมื่อพบแล้วก็เสด็จออกไปบิณฑบาต การไปบิณฑบาตของพระองค์ก็เป็นงานอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการไปโปรดสัตว์ ไปสั่งสอนเอาธรรมะให้ไปถึงคน ไปดึงคนเข้าหาธรรมะ การไปบิณฑบาตได้อาหารมา ได้อาหารมาแล้ว เวลากลางวัน พระองค์ก็ไปพบคนนั้นพบ

คนนี้ พุดจาแนะแนวทางชีวิตให้แก่เขา ตอนปลายก็สอนพวกภิกษุที่ได้มาอยู่ในสำนักของพระองค์ แนะนำแนวทางชีวิตให้เขาเข้าใจ ว่าควรจะปฏิบัติอย่างไรแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีข้อสงสัยตลอดเวลา ไม่มีการหยุดยั้ง พระองค์ทรงพักผ่อนไม่มากมายนัก แล้วก็ทรงตื่นขึ้นปฏิบัติงานต่อไป เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดเวลาถึง ๔๕ ปี

แม้ในเวลาที่พระองค์ประชวรหนัก ประทับบรทมอยู่เหนือพื้นแผ่นดิน ใต้ต้นไม้สาละที่เมืองกุสินาราก็ยังทรงปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ผู้อื่น ได้สนทนากับภิกษุสงฆ์มากมายหลายเรื่องหลายประการ ใครมาถามเรื่องอะไรก็ตรัสตอบให้

ตอนสุดท้ายก็มีสุภัททปริพาชก ซึ่งได้ข่าวว่าพระองค์จะเสด็จปรินิพพานแล้ว ก็รีบมาเพื่อจะถามปัญหา พระอานนท์ครั้งแรกก็ไม่ให้เข้าไป แต่เมื่อได้ขึ้นไปถึงพระโสดของพระผู้มีพระภาค พระองค์ก็ได้บอกว่า “อานนท์ อย่าไปห้ามเขา เขาไม่ได้รับกวนอะไรตถาคต

เขาจะถามข้อสงสัย ปล่อยให้เขาเข้ามาเถอะ” สุภทท
ปริพาชกก็ได้เข้าไปถามปัญหา ครั้งแรกก็ถามมากมาย
พระองค์บอกว่า “เวลามันน้อยมันสั้น อย่าถามมากนัก
แต่จงฟัง เราจะพูดให้ฟัง ณ บัดนี้”

แล้วพระองค์ก็พูดให้ฟัง สุภททก็ได้ความเข้าใจ
ในหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ขอบวชเป็น
พระภิกษุสงฆ์องค์สุดท้ายในชีวิตของพระองค์ อันนี้เป็น
เครื่องชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงทำงานตลอดเวลา แล้ว
เราลองคำนึงดูเถอะว่า ผลงานที่พระองค์ทำไว้นั้น เป็น
ประโยชน์เป็นความสุขแก่ชาวโลกขนาดไหน เป็นสิ่งมี
คุณค่าขนาดไหน พระธรรมคำสอนของพระองค์ยังเหลือ
มาจนกระทั่งถึงพวกเราทุกวันนี้ยังไม่หมดไม่สิ้น แล้วเรา
ทั้งหลาย ที่เป็นลูกศิษย์ของพระองค์ จะมานั่งนิ่งเฉยๆกัน
อยู่ทำไม เราก็ต้องลุกขึ้นก้าวไปข้างหน้าทำงานตามหน้าที่
ของเรา ให้เกิดประโยชน์เป็นคุณเป็นค่า พระสงฆ์ทำ
หน้าที่ตามแบบของพระสงฆ์ อุบาสกอุบาสิกาที่ทำหน้าที่

ตามแบบของอุบาสกอุบาสิกา อย่าได้อยู่หนึ่งอยู่เคยกัน
อยู่เป็นอันขาด แต่จงทำงานจงก้าวหน้าในทางที่ถูกที่ชอบ
ตามแนวทางที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้กรุณาให้เราได้
เดินไป อันนี้เป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่ง ที่จะให้ญาติโยม
ทั้งหลายว่า ได้ศึกษาได้ทำความเข้าใจไว้

วิธีแก้ปัญหาชีวิต

อีกประการหนึ่งชีวิตของคนเรานั้น เกิดมาอยู่ใน
โลกนี้ เราต้องผจญกับปัญหามากมายประการ เรียกว่ามี
ปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาเหล่านั้นมันเป็นเรื่องที่
สางได้ ไม่ใช่เรื่องที่แก้ไขไม่ได้ พระพุทธเจ้าของเราเป็น
ผู้แก้ปัญหา ทรงกระทำปัญหาที่เกิดขึ้นให้หายไปด้วยพระ
ปัญญาปรีชาสามารถของพระองค์ แล้วก็ทรงสอนผู้อื่นให้
กระทำอย่างนั้นด้วย ปัญหาสำคัญของชีวิตของเรานั้น
อยู่ที่อะไร? ก็อยู่ที่ความทุกข์ความเดือดร้อนใจในชีวิต

ประจำวัน คนเราย่อมมีเรื่องยุ่งใจ มีความวิตกกังวล มีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นเสมอ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในเรื่องการงาน และปัญหาของประเทศชาติ อันเป็นเรื่องใหญ่เรื่องสำคัญ ปัญหาเหล่านี้มันเกิดขึ้นได้เสมอ และเกิดขึ้นจากใคร เกิดจากความคิดของคนที่อยู่ใกล้ๆกันนั้นๆ ไม่ได้เกิดจากอะไรที่ไหน แต่ว่าเกิดจากความคิดของเราเอง ความคิดมันสร้างขึ้นมาก เพราะเราคิดในเรื่องดีก็มี คิดในเรื่องชั่วก็มี คิดในเรื่องให้เจริญก็มี คิดในเรื่องเสื่อมก็มี คิดให้ร้อนใจก็มี คิดให้มีความเย็นนอกเย็นใจก็มี ทุกคนมีโอกาสคิดกันอยู่ทั้งนั้น ความคิดมันเกิดมาจากอารมณ์ที่มากระทบ เพราะเรามีประตูที่จะรับสิ่งต่างๆอยู่ในร่างกายของเราแล้ว คือเรามีตาไว้สำหรับดูรูป มีหูไว้สำหรับฟังเสียง มีจมูกไว้สำหรับดมกลิ่น มีลิ้นไว้สำหรับลิ้มรส มีกายไว้สำหรับไว้ถูกต้องสิ่งที่มากระทบทางกาย แล้วก็มีใจสำหรับที่จะปรุงแต่งนึกคิดในเรื่องอย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา

แก้ปัญหด้วยปัญญา

ชีวิตของคนคือชีวิตแห่งการปรุงแต่ง ชีวิตของคนคือชีวิตแห่งการคิดนึกในเรื่องอะไรต่างๆ ถ้าเราคิดนึกโดยไม่ได้ใช้ปัญญา มันก็เป็นปัญหามากขึ้น แต่ถ้าเราคิดด้วยปัญญา ปัญหาก็ลดน้อยลงไป เราควรจะเพิ่มปัญหาคือหรือว่าลดปัญหาให้มันน้อยลงไปดี อันนี้เป็นเรื่องที่เราควรจะได้คิดให้รอบคอบ เราควรจะต้องคิดในแง่ที่ว่าไม่ควรคิดเพิ่มปัญหา แต่ควรจะคิดลดปัญหาลงไป ลดสิ่งต่างๆ ที่มันมีอยู่ในจิตใจของเรา ให้มันน้อยลงไป

ละจากความยึดถือ

เราจะได้พบคนบางคนทีพอเจอหน้ากัน ก็พูดว่า แหมหนักใจจริงๆ ลำบากจริงๆ มีเรื่องมากจริงๆ พูดกับเราในรูปร่างนั้น ทำไมเขาจึงได้พูดอย่างนั้น ที่เขาพูดอย่างนั้นก็เพราะว่า เขามีความวุ่นวายใจ มีความ

หนักอกหนักใจในปัญหาชีวิตประจำวันของเขา แต่เขา
ไม่รู้จักปลงวางปัญหาเหล่านั้น มีแต่ความหนักงออยู่ตลอดเวลา ไม่ปลงลงไปเสียบ้าง ไม่วางลงไปเสียบ้าง แล้วเรื่อง
มันจะจบกันได้อย่างไร คนเรามีความเขลาที่เข้าไปเกี่ยว
ไขว่คว้าสิ่งนั้นสิ่งนี้เข้ามาไว้ในใจของตน ไปยึดถือว่าเป็น
ของตนอยู่ตลอดเวลา

ความยึดถือมั่นแหละคือมูลเหตุของปัญหา

ความยึดถือมั่นแหละ มันเป็นเหตุให้เกิดความ
ทุกข์ความเดือดร้อนใจ อยู่ดีๆมือว่างๆก็ไปเกี่ยวจับสิ่งนั้น
จับสิ่งนี้ จับของร้อนบ้างจับของเย็นบ้าง จับของแข็งบ้าง
จับของอ่อนบ้าง จับของที่มันทำให้เปราะเปื้อนบ้าง จับ
ของที่ทำให้สะอาดบ้าง เราคอยจับคอยจួយเอาสิ่งนั้น
สิ่งนี้เข้ามาไว้ในกำมือของตนอยู่ตลอดเวลา... นี่มันเป็น
อย่างนี้แล้วที่นี้เราก็มีปัญหา คือมีเรื่องหนักใจในปัญหา

ต่างๆเกิดขึ้น แล้วเมื่อใจของเรามันหนักกายก็พลอยหนักไปด้วย ใจของเรามันวุ่นอะไรในร่างกาย มันก็วุ่นไปด้วยจึงเป็นเหตุให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บขึ้นภายในร่างกาย เช่น เป็นโรคเกี่ยวกับกระเพาะอาหาร เกี่ยวกับโรคตับ โรคไต เกี่ยวกับโรคหัวใจ เกี่ยวกับปอด เกี่ยวกับทางประสาทสมองไม่ดีมีอาการเปลี่ยนแปลงไปในรูปต่างๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนในชีวิตของเรา สิ่งเหล่านี้มันเกิดขึ้นแก่ตัวใคร ก็เพราะคนนั้นเป็นผู้สร้างมันขึ้น เราอย่านึกว่าใครมาสร้างอะไรให้แก่เรา อย่านึกว่าคนนั้นคนนั้นมาก่อเรื่องให้เกิดขึ้นแก่เรา...มันไม่สำคัญดอก คนอื่นนั้นมันไม่สำคัญ สิ่งภายนอกก็ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ใจของเราไปจับจวดยเอาสิ่งนั้นมา ไปไขว่คว้าสิ่งนั้นเอามาไว้ในชีวิตของเราเองถ้าเราไม่ไปจับจวดยมัน มันจะทำอะไรแก่เรา ของเพื่อนมันมีอยู่ แต่ถ้ามือเราไม่ไปจับเราจะเพื่อนได้อย่างไร มันไม่ร้อน จันใด ใจเราก็คือเป็นเช่นเดียวกัน วัตถุต่างๆอารมณ์ต่างๆที่มากกระทบเรานั้น ถ้าเรา

ไม่จับฉวยไว้ เรา รู้จักปิดทั้ง รู้จักปล่อย รู้จักวาง สิ่งนั้นมันก็ไม่มีฤทธิ์พิษสงอะไร มันไม่ทำให้เราให้เกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นมาได้

แต่ว่าคนเราโดยปกตินั้น เพราะขาดการศึกษา ขาดการอบรมบ่มนิสัยในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ เห็นอะไรก็ไปจับเอามาไว้ว่าเป็นของฉัน ได้ยินเสียงก็จับเอามาไว้ ได้กลิ่นก็จับเอามาไว้ ได้รสอะไรก็จับเอามาไว้ มือไปแตะต้องสิ่งใดก็นึกว่าเป็นของฉันแล้ว ก็ไปนั่งนึกว่า ของฉัน ของฉัน ของฉัน อยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งเป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น เพราะเมื่อมันเป็นของฉันขึ้นมาแล้วก็ไม่อยากให้ใครมาเอาของฉันไป

เหมือนกับหนูน้อยอายุเพียง ๒ ขวบ แกกียึดถือว่าอะไร ของฉันทั้งนั้น สุนัขก็เป็นของฉัน ถามว่า “นี่อายโทนของใคร?” “ของแอร์” นี่สิ่งของใคร? “ของแอร์” นี่กุฎิของใคร? “กุฎิแอร์” รถของใคร? “รถของแอร์” นี่เด็กมันเริ่มแล้ว เริ่มยึดถือเข้าไปแล้ว ยึดถือว่าเป็นของ

ตัวเข้าไปแล้ว แต่เด็กมันพูดอย่างนั้น พูดไปตามประสา
 ของเด็กนั่นเอง ความยึดถือที่แท้จริงมันยังไม่มีเท่าใด
 มันมีขึ้นในบางครั้งบางคราว เกิดอารมณ์หวงแหน ซึ่ง
 ไม่อยากให้ใครมาแตะต้องสิ่งของของตัวเอง พอใครเข้ามา
 ก็มักจะบอกว่า ไป...ไป เพราะไม่อยากให้เข้ามาแตะต้อง
 ในสิ่งนั้นๆ นั่นคือการเริ่มต้นของความยึดถือ เด็กมัน
 ยึดถือในสิ่งที่อยู่ใกล้ๆ ก่อน ยึดถือคุณแม่เป็นของตัวเอง คุณพ่อ
 เป็นของตัวเอง ตุ๊กตาเป็นของตัวเอง เสื้อผ้าเป็นของตัวเองอะไร
 ก็เป็นของตัวเอง ความเป็นของตัวเองมันค่อยกว้างออกไปกว้าง
 ออกไป กว้างออกไป จนกระทั่งว่าความเป็นของตัวเองนั้น
 มันมาหุ้มตัวผู้นั้นจนมิดเลย ไม่สามารถที่จะหลุดพ้นไปได้
 คล้ายกับตัวไหมที่ชักใยหุ้มตัวเอง เมื่อชักใยหุ้มตัวเองแล้ว
 คนก็เอาตัวไหมนั้นไปดัม ตัวไหมก็ตาย แล้วเขาสาวเอา
 สายไหมนั้นมาทำเป็นเส้นด้ายทอผ้ากันต่อไป ตัวไหมนั้น
 ก็ตายไป แต่ว่าตัวไหมที่ไม่ถูกดัมมันก็มีเหมือนกัน คือ
 เมื่อไม่ดัมมันก็กัดรังนั้นออก มันก็บินปร๋อต่อไป มีชีวิต

ต่อไป ตัวไหมตัวนั้นเป็นตัวที่ฉลาด มันออกไปได้ หรือว่าลูกไก่มันถูกหุ้มไว้ด้วยกระเปาะฟองไข่ เมื่อหุ้มไว้อย่างนั้น ถ้ามันเติบโตขึ้นในฟองไข่ มันก็เจาะฟองไข่นั้นออกมาได้ มันก็เป็นอิสระ ไม่ต้องอยู่ในฟองต่อไป

มองโลกด้วยปัญญา

พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นพระบรมครูของชาวเราทั้งหลายนั้น พระองค์ได้ทำลายเปลือกไข่ แล้วออกมาดูโลกด้วยปัญญาเป็นพระองค์แรกในโลก และเมื่อดูโลกด้วยปัญญาด้วยพระองค์เองแล้ว ก็ไม่ดูด้วยพระองค์เองเท่านั้น ยังอุตส่าห์มีความเมตตากรุณาปรารภนาที่จะให้คนอื่นได้รู้ ได้เห็น ได้เข้าใจในสิ่งต่างๆ ทั้งหลายในโลกนี้ตามสภาพที่เป็นจริง เหมือนที่พระองค์รู้พระองค์เห็นบ้าง แล้วจะได้พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน จึงได้ไปเที่ยวสั่งสอน ไปเที่ยวอบรมแก่พวกคน

เหล่านั้น ให้มีปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจขึ้นมา

นี่คือผลงานที่พระองค์ได้ทรงกระทำไว้ ต่อ
มหาชนชาวโลกทั้งหลาย ซึ่งเราทั้งหลายควรอิมใจ ที่เรา
ทั้งหลายได้พระศาสดาผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยความกรุณา
ปราณี และเสียสละเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ชาว
โลกทั้งหลาย เราก็ควรจะเดินตามรอยพระยุคลบาทของ
พระองค์ต่อไป อย่าเป็นคนใจคับแคบ อย่าเป็นคนที่ไม่เห็น
แก่ใจ อย่าทำอะไรเอาแต่เฉพาะของตัวเอง...

แต่จงคิดว่าเรามีโอกาส เรามีช่องทางที่จะได้
เดินตามรอยพระบาทของพระพุทธเจ้า ในแง่ของความ
กรุณาความปราณี ในแง่ของการกระทำอะไรที่เป็น
ประโยชน์ ที่เป็นความสุขแก่คนอื่นได้บ้างหรือไม่ และ
ถ้าเห็นว่ามีช่องมีทางพอจะทำได้ เราก็อย่าชักช้า อย่า
ให้มันเสียเวลา จงกระทำสิ่งนั้นทันทีทันที เราก็จะมีชีวิต
เป็นประโยชน์ เป็นคุณเป็นค่า สมตามความปรารถนา
ของเรา

พิจารณาให้เห็นความเป็นจริงของสิ่งทั้งปวง

ในแง่ของความทุกข์ก็เหมือนกัน เราต้องหมั่นตรวจสอบพิจารณาในสิ่งต่างๆ ตามภาษาธรรมะที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ เป็นศัพท์เทคนิคอยู่สักหน่อย โยนิโสมนสิการ ก็หมายความว่า...พิจารณาโดยแยบคาย มองให้ลึก มองให้ชัด แทะให้มันตลอดลงไปในเรื่องเหล่านั้น อย่ามองอะไรแต่เพียงผิวเผิน อย่าดูอะไรกันแต่เพียงเปลือกนอก แต่จะต้องมองต้องดูต้องคิดให้มันลึกลงไปว่า สิ่งนั้นคืออะไร? มันเกิดมันอยู่อย่างไร? เป็นประโยชน์อย่างไร? เป็นทุกข์เป็นโทษอย่างไร? และเราควรจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นในรูปใด? อย่างนี้เรียกว่ามองลงไปให้ลึก แทะให้มันตลอดในเรื่องเหล่านั้น ปัญญา มันก็จะเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นั้น เพราะการคิดการนึกในทางที่ถูกที่ชอบ ด้วยวิธีการดังที่กล่าวมา นี่เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาคือความทุกข์ในชีวิตประจำวันของเราทั้งหลาย

ฐานสำคัญที่ใช้แก้ปัญหาชีวิต

ในการแก้ปัญหาชีวิตนั้น เราจะต้องตั้งฐานให้มันถูกเสียก่อน ฐานที่ถูกนั้นอยู่ที่อะไร? อยู่ที่ยอมรับว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น เพราะความผิดพลาดของเราเอง สิ่งทั้งหลายมันเกิดขึ้น เพราะความผิดพลาดของเราเอง มันไม่ใช่เรื่องของคนอื่น ไม่ใช่เรื่องของดินฟ้าอากาศหรือไม่ใช่อะไรทั้งนั้นแหละ แต่มันเพราะความผิดพลาดของเราเอง ยกตัวอย่างให้เห็นง่ายๆ เช่น ฤดูนี้เป็นฤดูที่มีอากาศหนาวเย็น แล้วกลางวันก็ร้อนนิดหน่อย คนมักจะเป็นหวัดกันในฤดูนี้ การเป็นหวัดนั้นมันไม่ใช่เกิดเพราะล่ำฟั่งอากาศหนาวร้อนอย่างเดียว แต่มันเกิดขึ้นเพราะเราเปลือยไปประมาทไป เราไม่ระวังรักษาร่างกายของเรา เช่นไม่ห่มผ้าให้เกิดความอบอุ่นเต็มที่ ไม่ระมัดระวังตัวในเมื่อกระทบกับอากาศ เช่นว่ากระทบหนาวเร็วเกินไป กระทบร้อนเร็วเกินไป มันก็อาจให้เป็นหวัดได้

ร่างกายเปลี่ยนแปลงไม่ทัน มันก็เป็นความบกพร่องของเรา เพราะเราไม่รู้ไม่เข้าใจจึงได้เกิดอาการเป็นหวัดขึ้นมา แต่ถ้าเรารู้ว่ามันจะเกิดหวัด เราก็กู้มร่างกายไว้ให้เกิดความอบอุ่นเพียงพอ ไม่ให้เกิดความเย็น แล้วก็มียาอะไรที่จะทำให้เกิดความอบอุ่น เช่นยูกาลิปตัสหรืออะไรต่างๆ เอามาทำให้เกิดความอบอุ่นที่หน้าอก ทาจมูกให้เกิดความอุ่นความร้อนขึ้นมา หวัดนั้นมันก็พอบรรเทาเบาบางลงไป มันไม่เกิดขึ้นแก่เรา นี่เปรียบให้เห็นง่าย เป็นเรื่องของร่างกายก็เป็นความบกพร่องของเรา

อย่าให้กิเลสมีอำนาจเหนือจิตใจเรา

ในเรื่องทางจิตทางวิญญาณ มันก็เป็นความบกพร่องเหมือนกัน เช่นว่ามีใครคนหนึ่งมาด่าเรา ด่าเราว่า อ้ายชาติชั่วอะไรอย่างนี้ ทีนี้เราก็ปล่อยไป ประมาทไป ขาดความระมัดระวัง...ก็ไปรับเอาทันทีว่า ฉันเป็นคนชั่ว

มันว่าฉัน มันค่าฉัน เราไปรับเข้าอย่างนั้น รับเข้ามา
 อย่างนั้น รับเข้าอย่างนั้นเราก็เป็นทุกข์ เรามีความโกรธ
 มีความชุ่นเคืองต่อบุคคลนั้น อยากจะไปต่อยหน้ามัน
 ลึกทีหนึ่ง นี่มันเป็นความผิดของใคร มันไม่ใช่ความผิด
 ของคนโน้น คนโน้นเขาทำตามเรื่องของเขา เขาเกิด
 กิเลสเหมือนกัน กิเลสครอบงำจิตใจของเขา แล้วเขาก็มา
 ค่าเรา ถ้าเราไม่ยอมรับค่าดำนั้นเขาว่าชาติชั่ว เราไม่ได้
 ชั่วตามเขาว่า เราจะไปรับของเขาทำไม เรานิ่งเฉยๆทำ
 อารมณ์ให้มันเย็นๆ แล้วพิจารณาว่า แหม...น่าสงสารคน
 คนนั้นที่มันประมาทขาดสติขาดปัญญา ปล่อยให้กิเลส
 ครอบงำจิตใจ แล้วมาพูดถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมไม่ควร
 แก่เราอย่างนี้ เราควรระวังไว้!...อย่าให้กิเลสประเภทนั้น
 มันเกิดขึ้นแก่เราต่อไป เพราะถ้าเราเผลอไปประมาทไป
 เตียวเราโกรธเขาเข้า กิเลสตัวนั้นมันก็จะเกิดขึ้นแก่เรา
 การที่ปล่อยให้กิเลสเกิดขึ้นแก่เรานั้น ก็เท่ากับว่า...เราได้
 เพิ่มความชั่วให้เกิดขึ้นในโลก เพิ่มคนชั่วให้เกิดขึ้นในโลก

คนที่มาค่าเรามันก็ช่วยอยู่แล้ว เป็นตัวอย่างอยู่แล้ว ถูกกิเลสครอบงำอยู่แล้ว แล้วเราไม่ระวังตัว เราปล่อยให้ความชั่วนั้นเกิดขึ้นแก่เรา ก็มีปริมาณความชั่วเพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่ง แล้วก็เพิ่มคนชั่วขึ้นในโลกอีกคนหนึ่ง อย่างนี้มันเป็นการถูกต้องหรือเป็นการสมควรหรือ เราควรจะไม่ยอมรับสิ่งเหล่านั้น เราควรจะทำใจเย็นๆ ถ้าจะนึกก็นึกว่ามันเป็นเรื่องน่าขันไป น่าหัวเราะที่คนคนนั้นเขาทำหน้าอย่างนั้น เขาแสดงกิริยาตึงตังโผงผางออกมาในรูปอย่างนั้น

ถ้าเรามองอย่างนั้นเราคิดอย่างนั้น ก็เรียกว่าเราใช้ปัญญา เราใช้สติ เราก็ไม่ต้องเป็นทุกข์เพราะเรื่องอย่างนั้น นี่เป็นเรื่องชี้ให้เห็นง่ายๆ ว่ามันเกิดขึ้นที่เรา เราไปรับมันเราไปปรุงแต่งมัน ไม่ใช่เกิดที่คนอื่น คนอื่นนั้น ไม่ใช่ตัวการสำคัญ ไม่ใช่เฟคเตอร์ใหญ่ เฟคเตอร์ใหญ่หรือตัวการสำคัญนั้นมันอยู่ที่ความคิดของเรา ที่การรับของเรา ด้วยความเปลอด้วยความประมาท แล้วมันจึงเกิดสิ่งนั้นขึ้นมา ถ้าเราไม่เปลอตัวไม่ประมาท เรารู้เท่าทัน

ต่อสิ่งนั้นๆ สิ่งนั้นก็ไม่ทำให้เราเกิดความทุกข์แก่เรา นี่เรื่อง
มันเป็นอยู่ตรงนี้ มันอยู่ที่เราทั้งนั้น

สิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องของธรรมชาติ

สมมติว่า เรามีอะไรอยู่ที่ป็นวัตถุ เช่น มีนาฬิกา
มีแหวนเพชร หรือว่ามีอะไรที่มีค่ามีราคา แล้วมันหายไป
ถูกขโมยลักเอาไป เราเศร้าโศกเราเสียใจ เราโกรธขโมย
คนนั้น ที่มาลักของเรา ถ้าพบหน้ามันก็อยากจะฆ่ามัน
เสียเลย นี่มันเป็นความผิดของใคร มันเป็นความผิดของ
ขโมยที่มาลักของหรือ? มันก็เป็นเรื่องของขโมยเขาทำ
อย่างนั้นเพราะเขาคิดอย่างนั้น เขามีนิสัยอย่างนั้น หรือ
ว่าเขาไม่มีจะกินจะใช้ แต่ไม่มีอะไรที่จะทำดีไปกว่านั้น
มันเป็นคนโง่มันมีความฉลาดไม่เพียงพอ จึงได้ทำอาการ
เช่นนั้น แล้วมันมาลักของของเราไป ของของเรามันถูกลัก
ไปแล้ว แล้วเรามา นั่งเศร้าโศกเสียใจ เกิดความทุกข์เกิด

ความเดือดร้อนใจมันถูกต้องไหม?... มันสมควรแก่คน
ผู้มีปัญญาในฐานะลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเรียกว่า
เป็นผู้รู้เป็นผู้ตื่น เป็นผู้มีความเบิกบานแจ่มใสหรือไม่?

ถ้าเราคิดดูแล้วมันก็ไม่ใช่ว่าเสียแล้ว แต่กลายเป็น
ผู้ไม่รู้ ไม่ใช่คนตื่นเสียแล้ว กลายเป็นคนหลับอย่างงมฉาย
ไม่ใช่ผู้เบิกบานเสียแล้ว แต่กลายเป็นคนเหี่ยวแห้งร่วงโรย
นี่มันสมควรแก่เราหรือ

ถ้าเราคิดได้...เราก็ไม่โกรธไม่เคืองอะไร เพราะ
เรามองได้ด้วยปัญญาว่า สิ่งทั้งหลายมันไม่ใช่ของเรา
มันเป็นของธรรมชาติ เป็นของกลาง เราใช้มาใช้เพียง
ชั่วคราวชั่วคราว แล้วก็ต้องส่งคืนธรรมชาติไป แต่บางที
เราไม่ส่งคืน คนอื่นมายืมต่อไปอีก มันก็เป็นเรื่องธรรมดา
อย่างนั้น เราจะไปทุกข์ร้อนอะไร สิ่งใดเกิดแล้ว เป็นแล้ว
ก็ปล่อยไป อย่าเอามาเป็นอารมณ์ ถ้าเรายังมีอะไรอยู่
อีกก็ระมัดระวังต่อไป เก็บไว้ในที่ปลอดภัยไม่แต่งไปเที่ยว
อวดพวงขโมยมากเกินไป บางคนมีแหวนเพชรแล้วก็

สวมยกมือบอຍๆให้คนอื่นเห็น มีสายสร้อยก็สวม มีตุ้มหูก็ใส่เข้าที่หูให้มันอึงตุงนัง...อวดเขา พวกเหล่านั้นมันก็เกิดกิเลสมันก็เลยมาจี้อาไป เราไม่ควรโกรธคนที่มาจี้อาของไป แต่ควรจะพูดกับตัวเองว่า แกมันไม่รู้จักรักษาของมีอะไรก็เอามาโปะไว้ที่ตัวทั้งนั้น เหมือนกับว่าตุ้เพชรเดินไป ตุ้ทองเดินไป พวกนั้นเห็นแล้วน้ำลายมันก็ไหลออกมามันอยากจะได้ มันเอาไปก็สมน้ำหน้าแกแล้วที่เป็นคนโง่ไม่เข้าใจเรื่องอย่างนี้ เราว่าตัวเราแทนที่เราจะไปดูคนอื่น เราก็คิดตัวเราเสีย เรื่องมันก็ไม่ยุ่ง

เหมือนกับคน ๒ คน เช่นเป็นครูสอนศิษย์ พอสอนไปแล้วศิษย์มันทำไม่ถูก...โกรธไปตีมันเข้า หรือเกิดอารมณ์หงุดหงิดอะไรว่าอย่างนี้ ว่าอย่างโน้น เราไปดูเขาทำไมเราจึงต้องไปดูเขา เราควรจะมีตัวของเราเองว่าเราทำถูกหรือเปล่า เรามีวิธีสอนที่ให้เขาเข้าใจหรือเปล่า หรือเราสอนไปด้วยอารมณ์ เราไม่ได้คิดว่าคนที่มาเรียนเขาไม่รู้ ถ้าเขารู้แล้วต้องมาเรียนทำไม มันเป็นหน้าที่

ของเราที่จะต้องใจเย็นใจสงบ ค่อยพูดค่อยจาแนะแนว
ให้เขาทำความเข้าใจ ถ้าเราไปสอนเขาด้วยความโกรธ
เขาก็จะไม่นับถือเราผู้เป็นผู้สอน เพราะเราควบคุมตัวเอง
ไม่ได้ บังคับตัวเองไม่ได้ แล้วจะไปสอนให้คนอื่นควบคุม
ตัวเองบังคับตัวเองได้อย่างไร มันก็เป็นความผิดของเรา
ทั้งนั้น ไม่ได้เป็นความผิดของผู้อื่น

หลักเตือนใจในการดำรงชีวิต

เพราะฉะนั้น จึงมีหลักการง่ายๆ ที่เราควรจะได้พิจารณาเตือนใจไว้เสมอ ในเมื่อมีอะไรเกิดขึ้นแก่เราก็พูดกับตัวเองว่า ฉันเองเป็นผู้ผิด ฉันเปลวไป ฉันประมาทไป จึงได้เกิดสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้น เมื่อรู้ตัวอย่างนี้แล้วเราไม่ต้องโกรธใคร ไม่ต้องไปเคืองบุคคลผู้ใด แต่เราควรจะรู้ว่าเรามันผิดในเรื่องนั้น ผิดแล้วอย่าไปทำผิดซ้ำลงไปอีก ให้รีบแก้ไขปรับปรุงระมัดระวังสิ่งนั้นต่อไป เหมือน

เราเดินไปดลาร่อง ทีหลังก็อย่าไปเดินให้มันดลาร่องอีก เดินไปเหยียบตะปู ระวังอย่าเดินให้ไปเหยียบอีก สิ่งใดจับฉวยเข้าแล้วมันร้อนใจเป็นทุกข์มีความไม่สบาย เราไปจับฉวยไว้ทำไม เราปล่อยได้เราวางได้ คนเรามีสิทธิจะปล่อยวางได้ แต่เราไม่ค่อยจะใช้สิทธิอันนั้น เรากลับใช้สิทธิยึดถือทำให้เกิดความทุกข์

พระพุทธเจ้าจึงบอกว่า การเข้ายึดถืออันนั้นแหละมันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ปล่อยวางเสียได้เมื่อใดเราก็คงจะไม่มีทุกข์จากเรื่องนั้น ผู้ฉลาดจึงควรจะรู้จักปล่อยรู้จักวาง รู้จักพิจารณาให้เห็นทุกข์เห็นโทษของความยึดมั่นถือมั่น แล้วก็คลายจากความทุกข์ได้ แต่ผู้ไม่ฉลาดไม่เข้าใจปัญหา มันจะคิดยึดถือในเรื่องนั้นเรื่องนี้ว่าเป็นของตัวอยู่ตลอดเวลา กอดไว้ไม่ปล่อยไม่วาง อย่างนี้มันก็เป็นทุกข์เรื่อยไป เหมือนกับนิทานที่เขาเล่าว่า...คนเข้าไปกอดเสาไว้แล้วบอกว่าออกได้อย่างไร ออกได้อย่างไรก็ไม่ปล่อยแล้วมันจะออกได้อย่างไร เพียงอ้าแขนออก

มันก็ออกแล้ว หรือว่าเรากำอะไรไว้ แล้วเราไม่ปล่อย เพียงแต่เราอ้ามือออกมันก็หลุดหล่นลงไป แต่เราไม่ทำอย่างนั้น นั่นเพราะความโง่ความเขลาในเรื่องปัญหาชีวิต

เรามาศึกษาพระพุทธศาสนา ก็เพื่อจะเอาไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันของเรา เพื่อให้เราอยู่อย่างเบาใจ โปร่งใจ สบายใจ ไม่หนักใจ ในปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัว เรื่องหน้าที่การงาน เรามีหน้าที่แต่เพียงปฏิบัติเท่านั้น ปฏิบัติแล้วมันก็หมดเรื่อง ทำด้วยปัญญาไม่ทำด้วยความโง่ความเขลา เราก็ไม่ต้องเป็นทุกข์ ไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจเพราะสิ่งนั้นๆ อันนี้เป็นเรื่องที่น่าคิด จึงขอให้ญาติโยมทั้งหลาย เอาไปใช้เป็นหลักพิจารณา

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

ศัลห้่าเป็นฐานในการดำเนินชีวิต

ศีลห้าเป็นฐานในการดำเนินชีวิต

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดีเพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ศีลห้าเป็นฐานในการดำเนินชีวิต

ศีล ๕ ประการนี้ เป็นฐานของชีวิต เป็นฐานที่มั่นคง ถ้าใครยืนอยู่บนฐานแห่งศีล ๕ ประการนี้แล้ว ก็จะมีความมั่นคง จะไม่ถูกภัยภายนอกในคุกคาม จะอยู่

กันด้วยความสุขความสงบในครอบครัวในการงาน และ
ส่วนรวม คือประเทศชาติ เพราะถ้าเราคิดดูให้ดีแล้ว
คนเราถ้าไม่ฆ่ากัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ลักขโมยของกัน
และกัน ไม่ประพฤติดีดชั่วเกินไปในเรื่องของรักของชอบใจ
กัน ไม่พูดจาโกหกหลอกลวงกัน...

ไม่เขียนหนังสือคำว่าใครๆให้เสียหาย คีลข้อ ๔
นี่ถึงไปถึงการเขียนด้วย เรื่องเขียนก็ฝึกคิดเหมือนกัน
แต่ว่าโดยมากไม่ค่อยนึกไปถึงเรื่องเขียน...เอาแต่เรื่องพูด
ที่จริงเรื่องเขียนมันก็ฝึกคิดข้อที่ ๔ นี้ได้เหมือนกัน เพราะ
ว่าใจคิดผิดจึงได้เขียนผิดลงไป มันเป็นบาปอยู่ที่ใจ เรา
ไม่พูดไม่เขียนอะไรให้ใครเดือดร้อน ก็สบายใจ ไม่มีภัย
จากใครๆ ไม่เสพของเสพติดมีนเมา เราก็ปราศจากโรค
สุขภาพทางกายของเราสมบูรณ์ สุขภาพทางใจก็สมบูรณ์
ครอบครัวของเราก็สมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดสืบ
สายในครอบครัวนั้น เพราะงดเว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ
ต่างๆเหล่านั้น

ความต้องการโดยทั่วไปของมนุษย์

ศีล ๕ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่รักษาชีวิต ทรัพย์สินสมบัติ ครอบครัวยุติ การพูด สุขภาพกายใจให้สมบูรณ์ เรียบร้อย อย่างนี้กว่าศีล ๕ เป็นเรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญ ความจริงศีลอื่นใดอื่นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นนั้น ก็เป็นเครื่องช่วยให้ศีล ๕ สมบูรณ์ขึ้นนั่นเอง เรียกว่ามีเครื่องประกอบให้มากขึ้น การรักษาศีลก็จะสมบูรณ์เรียบร้อยขึ้น ตามหลักการที่พระผู้มีพระภาคได้ทรงบัญญัติแต่งตั้งไว้

เพราะว่าคนเรานี้...

๑. รักชีวิต
๒. รักทรัพย์สินสมบัติ
๓. รักครอบครัว
๔. รักที่จะได้ฟังคำพูดที่อ่อนหวาน สมนามศักดิ์ มีประโยชน์
๕. รักที่จะอยู่อย่างชนิคปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

อันนี้เป็นสามัญสำนึก เป็นความต้องการของคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นคนที่มีการศึกษา ไร้การศึกษา คนมั่งมี คนยากจน เหมือนกันทั้งนั้น แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน มันก็ยังต้องการสงวนชีวิตของมัน ได้ของกินอะไรมา มันก็หวงแหน เราคลุกข้าวให้แมวกินจานหนึ่ง ถ้าตัวอื่นจะมากินด้วยมันจะไม่ยอม สุนัขมันก็ไม่ยอม อะไรของมันก็ไม่ยอมทั้งนั้น มันหวงแหนในสิ่งที่มันได้ไว้ แล้วก็หวงแหนในคุ้มครองของตัว ไม่อยากให้คนอื่นมาประทุษร้าย

แต่สัตว์เดรัจฉานมันพูดภาษากันไม่รู้เรื่อง จึงไม่มีศีลข้อที่ ๔ ในหมู่สัตว์เดรัจฉาน คือมันเป็นอยู่ในตัวแล้ว เพราะมันไม่พูดโกหกใคร ไม่ทำอะไรให้ใครเสียหาย ด้วยปากของมัน มันอาจจะกัดเอาข้างถ้ามันโกรธขึ้นมา แล้วก็สัตว์ไม่มีเรื่องเกี่ยวกับสุราเมรัย เพราะสัตว์เดรัจฉานนั้นค่อนข้างจะได้เปรียบมนุษย์อยู่หน่อยที่มันดื่มเหล้าไม่เป็น สูบกัญชาไม่เป็น สูบฝิ่นไม่เป็น สูบผงขาวไม่เป็น สูบบุหรี่ก็ไม่มี เดรัจฉานมันดีตรงนี้มันดี ตรงที่ไม่มี

สิ่งเสพติดในหมู่มสัตว์เดรัจฉาน แต่ในหมู่ของมนุษย์เรานั้น เรียกว่าเอาเปรียบอยู่หน่อย เพราะว่าเอามาไว้ในเนื้อในตัว หลายเรื่องหลายประการ บางคนมีครบ เรียกว่าทั้งเหล้า ทั้งบุหรี่...เอาครบเลยทีเดียว เรียกว่าเมากันครบเครื่อง อย่างนี้มันทำให้เกิดความเสียหาย ในทางร่างกายด้วย ประการต่างๆ

สิ่งเสพติด : สิ่งบั่นทอนและทำลายชีวิต

จึงใคร่ที่จะทำความเข้าใจให้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ เพื่อคนจะได้อ่านได้ศึกษา ว่าของที่เป็นพิษแก่ร่างกายนี้ ธรรมชาติของร่างกายไม่ได้ต้องการ ไม่ต้องการ สิ่งเหล่านั้น ให้สังเกตว่าเมื่อเราสูบบุหรี่ใหม่นั้น เราารู้สึกอย่างไร ดื่มเหล้าใหม่ๆรู้สึกอย่างไร หรือว่าไปสูบกัญชา เข้าจะรู้สึกอย่างไร มันจะมีอาการผิดปกติขึ้นในร่างกาย นั้นแสดงว่าสิ่งนั้นร่างกายของเราไม่ต้องการ

เราสังเกตคนที่ตีหม้อ ถ้าเป็นหม้อที่แรงหน่อย เวลาตีหม้อเข้าไปแล้วนี่หน้ายุ่ง หน้าเหี่ยวหน้ายุ่ง ถ้าถ่ายภาพไว้ในขณะนั้น พอเอาแก้วเหล้าเข้าชนริมฝีปาก...ตีหม้อ เราถ่ายภาพเอาไว้ แล้วก็นำเอามาให้คนตีดู จะรู้สึกแปลกใจ แปลกใจว่าหน้าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น...หน้ามันยุ่งไป หน้ามันยุ่งเหมือนยักษ์วัดโพธิ์วัดแจ้ง ที่ยืนหน้ายุ่งอยู่นั่นแหละ

ยักษ์นั่นก็คือความโกรธนั่นเอง ไม่ใช่อะไร ความโกรธ ความเกลียด ความพยาบาท อาฆาตจองเวร เอามาปั้นเป็นรูปยักษ์ให้ได้เห็นง่ายๆ คนเราเวลาหน้ายุ่งก็เปลี่ยนสภาพเป็นยักษ์ไป สุราเมรัยนั้นเราไม่ชอบ แต่ว่าเพื่อนยุให้ตีหม้อ เลยก็ต้องตีไปกับเขา เพราะเพื่อนมันยุให้ตีหม้อ...ไม่ตีหม้อไม่ได้ มันพูดให้เราฟังทำให้เกิดน้อยเนื้อต่ำใจ เช่นว่า “เฮ้ย! ทำไมไม่ตีหม้อ ไม่ตีหม้ออย่างนี้จะอยู่ได้อย่างไร มันจะเป็นผู้เป็นคนได้อย่างไร โตขนาดนี้แล้วมันต้องตีหม้อเป็น ตีหม้อไม่เป็นมันก็ไม่ใช่ลูกผู้ชาย” พูดอย่างนั้น

หลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติด

อาตมาก็เคยถูกขู่เหมือนกันแต่ว่าเซ็ด คือถูกขู่เมื่อเป็นเด็กอายุ ๑๖ ปี ไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว คือออกจากโรงเรียนไปอยู่บ้าน ช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำนา เพราะว่าโยมบิดาป่วยมากไม่สามารถจะทำนาได้ ก็เลยออกมาไถนาทำนา พอเสร็จฤดูทำนาเขาก็มีงานกันตามบ้าน มีการแต่งงาน มีอะไรต่ออะไร เขาก็ส่งไปบอกงานมา เขาเรียกว่า ไปบอกงาน คือบัตรเชิญนั่นเอง

แต่สมัยก่อนไม่มีการพิมพ์ ใช้กระดาษฟุสเก็บยาวๆ เอามาตัดให้แคบๆ เขียนว่า “ขอแจ้งความมายังคนนั้น ด้วยข้าพเจ้าจะแต่งงานลูกสาวในวันขึ้นค่ำนั้น เดือนนั้น ขอเชิญท่านมาร่วมงานกัน” คนที่มาร่วมงานไม่ได้มาพร้อมกันหรอก ต่างคนต่างมา มาเข้ากินเข้า มาสายกินสาย มาเที่ยงกินเที่ยง บ่ายกินบ่าย เย็นกินเย็น เขาทำกันอย่างนั้น ใครว่างเวลาไหนก็มากัน มาถึงเขาก็

จัดสำหรับใส่ถาดมาวาง แล้วต่างคนต่างก็นั่งรับประทาน ไม่รับประทานปนกันหรอก แต่ว่านั่งใกล้ๆ กัน แล้วก็มี เหล้า น้ำชาๆ เป็นเหล้าที่ผลิตเอง ชาวบ้านผลิตเอง เหล้า ผลิตเองนี่แรงมาก ถ้าเอามาจุดไฟนี่ลุกพริบทีเดียว... มันแรง แล้วก็มีเหล้าโรงบ้าง เหล้าโรงก็ต้องซื้อมาไว้สัก ไหหนึ่ง ไหสูงขนาดอย่างนี้ เอาไว้เพื่อรับตำรวจ ตำรวจ มาภังจะได้อ่านนี้เหล้าโรง ที่เขาเอามากินกัน แล้วก็แถม เหล้าเถื่อนซึ่งผลิตได้เอง

คนไทยนี่ก็ฉลาดเหมือนกัน ทำเหล้าได้คือเอา น้ำตาลโตนดนี่แหละ แต่ทางปักข์ได้เรียกว่าน้ำผึ้ง เอา มาเป็นป๊อบ เอามาแช่กับลูกแบ่งกับอะไรต่ออะไรหมักไว้ หมักไว้จนมันบูดนั่นเอง คือว่าของบูดแท้ๆ ไม่ใช่ของดีอะไร หมักไว้จนบูดแล้วก็เอาไปต้ม ถ้าไม่ต้มกินมันอย่างนั้นเลย เรียกว่าน้ำกระแช่ เขากินกันเหมือนกัน แต่ว่าทีหลังมา ก็ทันสมัย เอากะทะเล็กๆ ไม่ใหญ่อะไร มาทำเป็นที่ต้ม แล้วเอากะทะอีกใบหนึ่งไว้ข้างบน เอาน้ำใส่ให้มันเย็น

เข้าไว้...มันระเหย พอระเหยแล้วก็ไปจับที่กระทะที่มีน้ำ
เมื่อจับแล้วมันก็ไหลไปรวมกันที่ก้นกะทะทำเป็นรางรับ
ไว้ แล้วก็ไหลออกไปลงภาชนะที่รองรับไว้ ออกมาใหม่ๆ
ยังอุ่นๆ ยังร้อนๆ บางทีก็มีคนมาลองชิมดูรสชาติมัน
เป็นอย่างไร ถ้าลองรสชาติแบบนั้นหน้าจะเหยทุกคน
อาตมาเมื่อเป็นเด็กก็เคยเห็นเขาลองกัน แต่ก็ไม่ได้ดื่มอะไร
หน้าเหยทุกคน หน้าเบ้ทีเดียวแสดงว่าร่างกายไม่ต้องการ
แต่ฝืนเข้าไป

คราวหนึ่งเขามิงาน คุณโยมพอไปไม่ได้ ก็บอก
ว่า เออ! แยกไปกินงานบ้านนั้นที่ เขาเรียกว่าไปกินงาน
ก็ไป ให้เงินไปชวยงานเขา ให้ไป ๓ บาท ๒ บาทอะไร
อย่างนั้น ก็ไม่ได้มากมายอะไรนักในสมัยนั้น บางทีก็
๕๐ สตางค์ แต่ว่าเงินสมัยนั้นมันแพงนะ เท่านั้นก็มีค่า
เหลือหลายแล้ว ไปก็กินแต่ข้าวกับแกง แต่ว่านั่งกินใกล้
กับคนอื่นๆ เขาก็ดื่มเหล้า เขาบอกว่า แยกกินไฉนเสียบ้าง
บอกว่ากินไม่ได้...เมา ไม่เมาหรรอก กินไม่ได้ กินแล้วเดียว

มันเมาลำบาก ซื่อไม่ได้ต้องกิน อายุเท่าไรแล้ว ...อายุ ๑๖ ปีเป็นหนุ่มแล้ว ถ้าไม่กินเหล้ามันจะเป็นหนุ่มได้อย่างไร มันจะเป็นคนได้อย่างไร ลูกเมืองลุงมันต้องกินเหล้าเป็น กินเหล้าไม่เป็นก็ไม่ใช่ลูกเมืองลุงซะ

เขาพูดให้เจ็บใจ เลยเราก็นึกว่าลูกเมืองลุงเหมือนกันนี่หว่า เอามาจะกินให้ดู เอามาถึงก็กินเข้าไป จิบเดียวมันร้อนซ่า บอกว่าพอแล้ว ไม่ได้...ต้องกินให้หมด กินนิดหน่อยมันจะได้เรื่องอะไร ก็ต้องกินให้หมดแก้ว กินไม่หมดแก้วเขาไม่นับถือกัน มันแย่คนมันจะไม่นับถือ ถ้ากินไม่หมดแล้ว ก็ต้องกินให้หมดแก้วคนจึงจะนับถือ กินหมดแก้วแล้วก็กินข้าวกินอะไรต่ออะไร

เดินกลับบ้านก็เดินโซซัดโซเซมา หัวคั่นน้ามัน คดงออยู่ยังงี้ เส้นทางที่มันตรงก็เลี้ยวไปเลี้ยวมา เราก็เดินไปเลี้ยวตามที่ตามันบอก เพราะว่าคั่นน้ามันคด ก็เดินคดไปคดมา ทางในนาหน้าแล้งมันก็ตรง แต่ว่าเราดูมันคดก็เลยเดินเอี้ยวไปเอี้ยวมา ใครมาเห็นก็ร้องถามว่า

ทำไมจึงเดินอย่างนั้น ทางมันคดไวกี้! ว่าไปอย่างนั้น ต้องเดินไปตามเส้นทาง...ประสาทมันหลอน แล้วก็เดินไปอย่างนั้น

พอกลับไปถึงบ้านแล้วก็นอน เมื่อนอนก็อาเจียน อาหารที่กินเข้าไปในงานคราวนั้น ช่วยเงินเขา ๒ บาท มันออกจนหมดไม่มีเหลือ อาเจียนแล้วโยมได้ยิน พอโยมได้ยินเสียงอาเจียนโยมถามว่าเป็นอะไร บอกว่าอาเจียน ทำไมถึงอาเจียน ไปกินงานบ้านโน้นแล้วอาเจียน ไปกินข้าวกินแกงแล้วอาเจียนได้อย่างไร ไปกินอะไรเข้า บอกว่าไปดื่มเหล้ากับเขาด้วย โยมก็ว่าลูกอะไร โยมไม่ได้ทุบได้ดี แต่ก็บ่นว่าตลอดคืน พึมพำอยู่ตลอดคืน...บ่นว่าไปเราก็นอนไม่หลับ ฟังเทศน์ของโยมผู้ชายไป เพราะว่า โยมไม่ดื่มเหล้า

เมื่อหนุ่มๆโยมพ่อเคยดื่มเหมือนกัน ดื่มแล้วเมา เมาแล้วถูกตำรวจจับ จับไว้แล้วขังอยู่ที่โรงพักคืนหนึ่ง ตื่นเช้า ลูกขึ้น เอ้า!..ทำไมภูมานอนที่นี่ ถามตำรวจว่าผม

ผิดเรื่องอะไร จึงเอามานอนในกรงซัง เมานะซี เดินเปะปะ
คำคนนั้นคำคนนี่ เลยจับมาซังไว้ อ้อ...เมานะซีไม่ดีเลย
ตั้งแต่นั้นได้อธิษฐานใจว่า ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป กูจะ
ไม่ตีเมียอีกต่อไป แล้วโยมก็ไม่ตีเมีย ตลอดชีวิตโยม
ไม่ตีเมีย

วันหนึ่งมีคนมาบอกว่า เห็นลุงแกนั่งตีเมียอยู่
ที่โน่น มาบอกหน้า น้าบอกว่าไม่ใช่หรอก พี่แกไม่ตีแล้ว
ไม่ตีมาตั้งนานแล้ว มึงไปเห็นแกนั่งอยู่ แกไม่ตีเมีย
นั่งในวงแต่แกไม่ได้ตี ไม่ตีจริงๆเลิกเด็ดขาดเลย

โยมพ่อว่าไปปนไป เราก็จังไป แล้วก็รู้สึกว่ามัน
เมา กินเข้าไปแล้วมันเมา เลยเลิก ไม่เอา ไปที่ไหนเขา
ให้ไปช่วยงานช่วยการอะไรก็นั่งห่างๆคน ไม่กินกับเขา
ต่อไป เพราะรู้สึกว่ามันเมา เลยเลิก ตั้งแต่นั้นไม่ได้
แตะต้องต่อไป...

พอโตมากขึ้นก็รู้เหตุผล ใครชวนก็ไม่ตี ชวน
เหลวไหลไม่เอาต่อไป

อย่าหลงเชื่อในคำชักชวนของเพื่อน

นี่นำมาเล่าให้ฟังว่า คนที่ดื่มนี้ เพราะเขาช่วยให้ดื่ม ชวนให้ดื่ม ชอบทำให้เพื่อนเสีย คนเรามันเป็นเสียอย่างนี้ ถ้าตัวเสียแล้วชอบชวนคนอื่นให้เสียด้วย

ขออภัยคล้ายกับนิทานอีสป ที่สุนัขปามันไปลักไก่ของชาวบ้าน ชาวบ้านก็นึกว่ามันมากินของกูบ่อยๆ ต้องเอากับดักไว้เลยติดหาง พอติดหางมันเดินจนหางหลุดขาดไปเหลือท่อนเดียว กลับเข้าปามาปาวร้องสุนัขทั้งหลาย แล้วก็บอกว่า...หางนี้ไม่ดี มนุษย์จับเรา มันจับหางทุกที แล้วไปขโมยอะไรของชาวบ้านมันเอากับดักติดหางทุกที ไม่เป็นประโยชน์อะไรหางนี้ เอาไว้ก็ไม่ได้ เรื่องตามีประโยชน์ หูมีประโยชน์ ปากมีประโยชน์ หางนี้ไม่ได้เรื่องอะไร ตัดทิ้งเสียดีกว่า หมาเล็กหมาน้อยต่างก็ชอบรับว่าจะตัดกันเป็นแถว แต่สุนัขแก่ตัวหนึ่งบอกว่าอย่าอย่าอย่าไปฟัง เสียงเจ้าหมาหางด้วน มันไปทำผิดอะไร

มา หางมันจึงด้วน ต้องศึกษาให้ดีกว่าก่อน อย่าด้วนตัดหาง
...เลยหมาทั้งหลายก็ไม่ตัดหาง ถ้าตัดกันหมด ก็จะมีแต่
หมาหางด้วนเต็มบ้านเต็มเมืองในสมัยนี้

นี่หนานเขาเล่าไว้ เพื่อให้เห็นว่า คนเรานี้ถ้า
ตัวผิดอะไรแล้ว มักจะชวนคนอื่นให้ทำผิดด้วย เพราะ
ทำคนเดียวมันไม่สนุก แล้วมันก็เป็นผู้แปลกอยู่ในสังคม
เลยต้องชวนคนอื่นมาร่วม ให้เกิดความร่วมมือกัน
ในเรื่องอย่างนั้นมากขึ้น มันเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเขา
จึงเคียวเชิญ แคะไค้ ให้เราไปเล่นการพนัน ให้เราไปดื่ม
ของมึนเมา ให้ไปเที่ยวกลางคืน ให้ไปสนุกสนานในรูป
ต่างๆ เอาเหล้าเข้าไปย้อมใจให้มึนเมา แล้วก็เดินร่า
ไม่เป็นจังหวะ สนุกตามแบบคนซี้เมากันไปตามเรื่อง
เป็นอย่างนี้ทั่วๆ ไป

เมืองไทยเวลานี้ คนดื่มเหล้ามีเกียรติเสียแล้ว
เวลานี้ดื่มมากจริงๆ ไปไหนก็มีการดื่ม เขาจัดอันดับว่า
จังหวัดไหนได้อันดับหนึ่งในการดื่มเหล้า เมื่อก่อนเขาจัด

ว่าจังหวัดสุรินทร์เป็นอันดับหนึ่ง แต่เดี๋ยวนี้สุรินทร์ได้
ตกอันดับไปเสียแล้ว มาตั้งที่จังหวัดชลบุรี ชลบุรีดีมเห
ล้ามากกว่าเพื่อน แล้วผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีก็ออกตัว
บอกว่าที่ชลบุรีดีมเหล้ามากนี้ไม่ใช่ชาวชลบุรีดีมเห
ล้าพวกกรุงเทพฯมาช่วยดีม พวกจังหวัดต่างๆมาช่วยกันดีม
เพราะเมืองชลฯนี้มีที่เที่ยว มีอะไรต่ออะไร นักเที่ยวก็มา
สนุกกัน แล้วก็มาดีมเหล้า เลยปริมาณเหล้ามันจึงขายดี
ชื่อเสียงมันอยู่กับเมืองชลฯ แต่คนที่อื่นมาทำให้ ท่าน
ก็ออกตัวไปตามเรื่อง ในฐานะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อ
ไม่ให้เสียชื่อเสียงมากเกินไป

ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจจิตใจฝ่ายต่ำ

รวมความแล้วเรียกว่าดีมกันทั่วๆไป ทุกจังหวัด
แต่ในฤดูกาลเข้าพรรษานี้ ปริมาณลดลงไปนิดหน่อย
เพราะคนหยุดดีมกันในพรรษามากเหมือนกัน อธิษฐาน

ไม่เต็มตลอดพรรษา แต่พอออกพรรษาแล้วก็เต็มต่อไป
เรียกว่า ชนะแล้ว แต่ไม่รักษาความชนะไว้

พระพุทธเจ้าท่านทรงตรัสสอนว่า ชิตัญจะ รักเข
อะนิเวสะโนสียา...เมื่อชนะแล้ว พึงรักษาความชนะนั้น
ไว้ อย่าให้กลับแพ้เสียเป็นอันขาด

เหมือนกับทหารที่ไปรบ ตีพื้นที่ยึดพื้นที่ได้แล้ว
อย่าถอย ถ้าถอยก็เรียกว่าแพ้ ต้องยึดพื้นที่นั้นไว้ไม่ยอม
ถอยเป็นอันขาด เราก็เหมือนกัน จิตใจได้ชนะสิ่งใดแล้ว
พึงรักษาสภาพจิตอันนั้นไว้ อย่าให้กลับแพ้เสียเป็น
อันขาด จึงจะเป็นการถูกต้อง รักษาความชนะไว้ได้ แต่
ว่าบางทีก็รักษาไว้ไม่ได้ เพราะว่าพอวันออกพรรษานั้น
เตรียมการใหญ่...ฉลองออกพรรษา แล้วก็เมากันอย่าง
เต็มอัตราศึกกันเลยทีเดียว สมกับที่อดมาหลายวัน ออก
แล้วก็ต้องเอากันให้เต็มที่ต่อไป

คนไทยไปทำงานแถวตะวันออกกลาง ประเทศ
อิสลามนี้เขาไม่มีสุราขาย...เขาไม่มีขาย เขาไม่มีการดื่ม

ใครดื่มนี้เขาถือว่าผิดมากเลย เขาจับมาเขียน จับมาเขียน คนไทยที่ไปทำงานไม่มีเหล้าจะดื่ม กลับมาเมืองไทยซื้อ ลูกแบ่งไป เอาไปหมักไปทำในค่ายที่ตัวไปพัก แล้วก็ดื่ม กันไป แทนที่จะถือโอกาสที่ว่าเขาไม่ให้ดื่มก็ดีแล้ว เรา จะได้เลิกดื่มกันเสียที กลับบ้านจะได้ไม่เป็นคนขี้เมา ต่อไป ครอบครัวก็จะสบายใจ แต่หาได้ทำเช่นนั้นไม่ กลับ ขวนขวายแสวงหาเอามาดื่มกัน ดื่มแล้วมันก็เมา เมาแล้ว ก็ออกจากค่าย เดินสะเปะสะปะไปตามถนน ตำรวจเขาก็จับ จับแล้วเขาได้กลืนเหล้า พอได้กลืนเหล้ามันก็เป็น ความผิดใหญ่โตเลยทีเดียว ต้องเอามาเขียน

เวลาเขียนเขาไม่ให้ยืนตรง ให้พิง มีไม้วางเอียง ไว้ให้นอนเอียงลงไป เปิดเสื้อออกแล้วก็เขียน ไม่เขียน ทั้งเสื้อหรือกลัวว่าเสื้อมันจะเจ็บไปด้วย เขาเอาเสื้อออก เสียก่อน แล้วก็เอาหวายฟาด ๑๐๐ ที ร้องโอยๆไปตามๆ กัน บางคนก็สลบคาหวายเลย ยังไม่ถึง ๑๐๐ สลบแล้ว สลบแล้วหยุดเขียนก่อน...เขาเอาน้ำมาพรม พอตื่นขึ้นมา

เขียนใหม่ เขียนไป...สลับอีกก็หยุดไว้ก่อน บางทีสลับ
๓ ยกกว่าจะครบ ยกละ ๓๐ จึงจะได้เรื่องได้ราว

มันเรื่องอะไร เขาไม่ให้ตีก็ควรจะดีใจ แล้วควร
จะนึกว่าจะได้ประหยัด เอาสตางค์ส่งไปให้บุตรภรรยา
ได้กินได้ใช้ที่เมืองไทยจะดีกว่า แต่เราไม่คิดอย่างนั้น
พยายามชวนขายแสวงหาแต่ในทางต่ำอยู่ บางทีเขาเห็น
คนนี้ถูกเขียนหลายหนแล้ว เขาก็ส่งกลับมาเสีย บางที
ไปทะเลาะเบาะแว้งกัน พุดกันก็ไม่ได้ เวลาไปศาลก็พุด
กันไม่รู้เรื่องใช้ล่ำมๆก็ระทอนกระแท่น เขาก็ถือว่าเป็น
ความผิด ก็เลยลงโทษชั่งคุงชั่งตะรางไป บางทีโทษหนัก
ร้องเรียนมาทางเมืองไทยให้ไปช่วย ไม่น่าจะไปช่วยให้
เปลืองสตางค์เลยคนเหล่านี้ เพราะว่ามันไม่ช่วยตัวเอง
เราไปอยู่ที่ไหนเขาให้ประพุดดีประพุดดีชอบ แต่เรากลับ
ไม่ช่วยตัวเอง แล้วมาบ่นให้รัฐบาลไปช่วย อุตสำหรับสงหนาย
ไปให้ไปช่วยแก้...แต่ว่าแก้ก็ไม่หลุดหรอก เพราะว่าพยาน
หลักฐานการกระทำมันแจ่มชัด ก็ลงโทษไปตามเรื่อง

เรื่องนี้ถ้าเราสำนึกผิด...ก็ไม่ต้องขอให้ใครช่วย
ก็ให้ลงโทษไปตามเรื่อง ถ้าจะบอกมาเมืองไทย ก็บอกว่า
ให้จำไว้เป็นตัวอย่าง ถ้าใครไปประเทศตะวันตกกลาง
อย่าไปตีเมียเลย อย่าเอาเมียเข้าไป อย่าไปลักไปขโมย
ของใคร...ลักขโมยเขาตัดมือเลย ลักครั้งแรกเขาตัดมือขวา
ลักต่อไปเขาตัดมือซ้ายกลายเป็นคนแขนด้วน กลับมาเมือง
ไทยแขนด้วน ด้วนแบบนี้ไม่มีเกียรติ ไม่เหมือนแขนด้วน
ของพวกทหารผ่านศึก ท่านประธานทหารผ่านศึกด้วนถึง
หัวไหล่ ด้วนแบบนี้มีเกียรติด้วย...เสียสละแขนเพื่อรักษา
ความสงบสุขของประชาชน เราได้เห็นทหารผ่านศึกแขน
ไม่มี นี่ควรจะเข้าไปจับมือจับไม้ข้างที่ยังเหลืออยู่ “ขอ
จับมือด้วย เพราะว่าท่านเสียสละเพื่อประเทศชาติ เพื่อ
บ้านเมืองของเรา ผมเสียอีกยังไม่มีโอกาสเสียสละ คุณได้
ไปเสียสละ ขอแสดงความยินดีด้วย” ด้วนแบบนี้มันมี
เกียรติ แขนหายไป ขาหายไปก็มีเกียรติเพราะไปทำงาน
เพื่อประเทศชาติ แต่ทำเหลวไหล...กลับมาก็ไม่มีเกียรติ

รักศักดิ์ศรีของตัวเองและประเทศชาติ

คนเรามันไม่ค่อยคิด เพราะเวลาไปนี้ไม่ได้รับการอบรมทางธรรมะ ไม่ได้ติดต่อกับกรมแรงงานสักที ท่านอธิบดีใหม่บอกว่าใครจะไปซาอุ ท่านผู้ว่าการต้องเอามาอบรม...อบรมที่วัดชลประทานฯ นี่ก็ได้ อบรมสัก ๓ วัน อบรมเข้าค่าย อบรมให้รู้เรื่อง ให้รู้เหตุรู้ผล ควรจะทำตนอย่างไร แล้วก็เอาภาพสไลด์มาฉายให้ดูความเป็นอยู่ในบ้านเมืองของเขา ความนิยมของสังคมนั้นเขาเป็นอย่างไร เราไปมันก็ต้องรักษาศักดิ์ศรีของคนไทย อย่าไปทำให้เสื่อมเกียรติ ให้เสียหาย ในฐานะเป็นไทย ในฐานะที่เป็นพุทธบริษัท เพราะการไปต่างประเทศ เหมือนกับเป็นทูต เป็นผู้แทนตัวประเทศไทย เราเป็นทูตไปอยู่ต่างประเทศนี้ จะทำอะไรมันต้องระมัดระวังกันเหลือเกินทีเดียว

หลวงพ่อกำลังจะไปต่างประเทศนี้ เวลาจะไปเดินที่ไหน

ทำอะไรมันสำนึกอยู่ในใจตลอดเวลาว่า เราเป็นตัวแทน
ของประเทศไทย เราเป็นตัวแทนของพระในพระพุทธรูป
ศาสนาที่มาเดินอยู่ในต่างประเทศ ต้องระมัดระวังตัวอย่าง
ที่สุด จะทำอะไร จะแสดงออกอะไรก็กลัวเขาจะดูหมิ่น
กลัวเขาจะเหยียดหยามว่า เราเป็นชาติป่าเถื่อน ไม่มีความ
เจริญ มันสำนึกอยู่ในใจ จึงเป็นเหตุให้ยับยั้งชั่งใจ ไม่ทำ
อะไรที่มันไม่เหมาะสมไม่ควรขึ้นในที่เช่นนั้น

จิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม

ไม่ใช่ว่า เอ๊ะ!...ไม่ได้อยู่ต่อหน้าคนไทย ทำอะไร
ก็ได้...ไม่ได้ ทำไม่ได้ จิตมันไม่ยอมให้ทำ มันมีความสำนึก
อยู่ว่าทำไม่ได้ ไม่เหมาะสมแก่เรา เราเป็นพระในพระพุทธรูป
ศาสนา ฝรั่งเขาไม่รู้หรือกระเบียบของพระ แต่ตัวเรารู้
เราทำเขาไม่ว่า แต่ว่าตัวเรามั่นว่าตัวเราเองได้ อันนี้มัน
เป็นความสำนึกที่เกิดขึ้นในใจ เพราะฉะนั้นเวลาที่เราไป

อยู่ในต่างประเทศจึงต้องระวังตัว กลับลำบากกว่าอยู่ใน
เมืองไทยเสียอีก

อยู่เมืองไทยเรียกว่าสบายใจ แต่ไปอยู่นั้นยัง
ต้องระวังตัวลึบอยู่ตลอดเวลา จะยืนจะเดินจะนั่ง จะไป
ที่ไหนต้องสำรวจตัวเพราะคนเขามอง เขามองว่า อ้อ...
คนนี่มาจากไหน แต่งตัวอย่างนี้เขาเรียกว่าอะไร จึง
ต้องแสดงละครในทางที่น่าดูหน่อย ให้เขาดูแล้วสบายอก
สบายใจ ความคิดมันเกิดอย่างนั้น

เวลาเราไปเมืองนอก เราต้องคิดอย่างนั้นจึง
จะได้ แต่คนอาจจะไม่ได้คิด เพราะคนที่ไปโดยมากก็
เป็นชาวไร่ชาวนา ทิ้งนาทิ้งไร่ไปทำงาน ขาดการศึกษา
ไม่มีความรู้ในเรื่องอะไรต่างๆ เอาส่งไปๆ เหมือนกับส่ง
ความไม่ดีไปอวดเขา อย่างนี้มันเสียหาย จึงต้องเรียกมา
อบรมปมนิสัย ๓ วัน ๕ วัน ใครจะไปก็อบรมก่อนต้อง
มาแจ้งที่กรมแรงงาน กรมแรงงานก็เรียกอบรมเป็นชุดๆ
ไป เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจ จดทะเบียนไว้ให้เรียบร้อย

ใครไปอยู่ที่ไหน มีเรื่องอะไรเสียหายก็ถือว่าเป็นความผิด
ทรยศต่อชาติต่อบ้านเมือง ไปแล้วมันต้องทำให้ดี ถ้าทำ
อย่างนี้ได้ ก็จะช่วยให้คนเกิดความสำนึกในสิ่งที่ควร
กระทำหรือไม่ควรกระทำ จะไม่ทำความเสียหายให้แก่
ชาติบ้านเมืองของเรา

อีกประการหนึ่ง สามารถจะควบคุมผู้ที่ลอบลวง
คนไปทำงานได้ด้วย เดียวนี้มีการควบคุมขึ้นมาบ้าง แต่
ก็ยังไม่รอบคอบเท่าใด ยังถูกหลอกถูกต้มกันอยู่ เพราะ
คนไม่รู้ไม่เข้าใจ ไม่ศึกษา ไม่ฟังวิทยุ ไม่รู้เรื่องอะไรต่างๆ
ดีพอ คนก็ไปหลอก เดียวนี้มนุษย์ที่เป็นผีมันเยอะ คอย
ไปหลอกไปต้มคนอื่นมากมาย ทำให้เกิดความทุกข์เกิด
ความเดือดร้อน

เรื่องสุราเมรัยนี้ถ้าพูดไปแล้ว เป็นปัญหาใหญ่ที่
เกิดขึ้นเสียหายแก่ชาติบ้านเมือง จริงอยู่ที่เรามีโรงงาน
ต้มกลั่นสุราแล้วได้ภาษีก็ไม่ใช่น้อยเหมือนกัน วันหนึ่ง
เขานิมนต์ไปเทศน์ที่บางยี่ขัน ก็เลยไปเดินดูที่เขาบรรจุ

ขวด ถามว่า วันหนึ่งนี่ผลิตได้เท่าไร ผลิตได้ตั้งเป็น
 ล้านขวด วันหนึ่งผลิตได้ล้านขวด แสดงว่าคนเอาไปดื่ม
 กันมากมาย ต้นทุนเท่าไร ออกไปขายจริงราคาเท่าไร
 สืบสวนให้รู้เรื่อง แล้วก็ถามเขาก็เพื่อจะได้เอามาคุยเอา
 มาพูดกับญาติโยมต่อไป แล้วก็ถามคนที่นั่งฟังปาฐกถาใน
 โรงงานว่า คนทำงานในโรงงานสุราบางยี่ขันที่ไม่ดื่มสุรา
 มีไหม มีเหมือนกันเรียกว่าอยู่กับเหล้าแต่ไม่ดื่ม แต่ถึง
 ไม่ดื่มเขาก็ได้กลิ่นเหล้าทุกวัน กลิ่นมันเข้าจมูกทุกวัน ก็
 เรียกว่าดื่มทางจมูกไม่ได้ดื่มทางปาก แต่ว่ามันก็ยังค่อย
 ยังชั่วหน่อย ดื่มทางปากมันร้ายกว่าดื่มทางจมูก แต่ก็
 นึกชมในใจว่า เออ...อยู่กับสุรา แต่ไม่ดื่มสุรา นี่ใช้ได้
 คนขายเหล้าไม่ดื่มเหล้าใช้ได้ โดยมากบางทีนั่งขายๆ
 คนไม่มาซื้อ...ดื่มลักเป๊กหนึ่ง วันหนึ่งมันก็หลายเป๊ก นั่ง
 ฝ้าเหล้าอยู่ อย่างนี้ก็เรียกว่าขาดทุน เพราะดื่มเสียเอง
 ไม่ได้สตางค์

คนใดอยู่ใกล้กับสิ่งชั่ว ไม่ทำชั่ว นี่น่าชมน้ำใจ ว่า

เป็นคนเข้มแข็ง อดกลั้น อดทน ไม่เอาใจไปผูกพันกับ
สิ่งนั้นให้อยู่ในสภาพพ่ายแพ้ ก็น่าชมเชยน้ำใจ แต่ว่า
มีน้อย มีน้อยเหลือเกิน อ้ายที่แพ้มีมากกว่า นี่สภาพ
ความจริงเป็นเช่นนั้น

โทษของสิ่งเสพติด

โทษของสุราที่พระพุทธเจ้าท่านทรงตรัสไว้ มี
อะไรบ้าง?

๑. เสียทรัพย์...ไม่ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า
๒. เกิดโรคในร่างกายหลายเรื่องหลายประการ
๓. มักก่อการทะเลาะวิวาทกัน
๔. คนดีเขาดูหมิ่น
๕. สติปัญญาเสื่อม

ที่กล่าวมานี้เป็นโทษของสิ่งเสพติด ที่เกิดขึ้นใน
ร่างกายของเรา

เสียทรัพย์...ไม่ได้ประโยชน์คุ้มค่า

ที่ว่า เสียทรัพย์...ไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่า ถ้าเรามีทรัพย์ สมมติว่า ๑๐ บาท ถ้าเราเอาไปซื้อสุรามาดื่ม เราก็ไม่ได้อะไรแก่ร่างกาย นอกจากว่าหาโรคใส่ตัว แต่ถ้าเราเอาเงิน ๑๐ บาท นั้นไปซื้อไข่ ซื้อไขก็คงจะได้หลายฟอง ยังไม่ได้สืบถามดูว่าไข่เวลานี้ฟองละเท่าไร มันก็ได้ไข่ หรือไปซื้อเนื้อหมู ไปซื้อปลา ไปซื้อขนมเอามาทาน ภรรยาก็ได้กิน ลูกก็ได้กิน แม่ผู้แก่ชราก็ได้กินด้วย บางทีก็ดื่มแกง เอ๊ะ!...ดักไว้สักถ้วยใส่บาตรพรุ่งนี้ พระก็ยังได้พลอยฉันไปด้วย แต่ถ้าเอาไปดื่มเหล้านี้ พระไม่ได้พลอยด้วยเลยแม้แต่น้อย นอกจากพระชี้มาบางองค์ที่มีอยู่บ้าง นี่มันเป็นความเสียหาย...ทำให้เสียทรัพย์โดยไม่ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า

เสียทรัพย์กับน้ำสุรานี้เสียมากเพราะอะไร? เพราะว่าพอดื่มไปสักเป็กแล้วใจมันกว้าง เห็นเพื่อนเดิน

มากักมือให้ร่วมวงไพ่บุลย์กัน ความจริงไม่ควรเรียกว่า วงไพ่บุลย์ แต่มันบาดหูหน่อย ไม่ได้เรื่องอะไร ชวนให้ มา...เพื่อนไม่มา ลุกขึ้นไปจับมือลากมา ไปไหน มานีก่อน มานีมาร่วมวงกันหน่อย พอเพื่อนมา...เพื่อนมาก็ซื้อเลี้ยง กินเหล้าไป ซื้อกับข้าวอย่างหนึ่งสองอย่างกินกันไป ดื่ม กันไปจนกระทั่งหมดขวด กับแกล้มหมด ถ้าว่ายังไม่ไปก็ เอาไปอีก...สั่งอีก พอเขามาเก็บสตางค์ไม่มีจ่าย เชื้อเอา ไว้ก่อน...เซ็นไว้ เรามาบ่อยๆคุณหน้าไม้ไชหรือ เอ้า!...เซ็น เอาไว้ในฐานะที่เรียกว่ากินเชื้อ นี่มันก็เสียไปแล้ว ทรัพย์สิน ที่เสียไปเพราะต้องเลี้ยงเพื่อนเลี้ยงฝูงมากมาย

ทำไมคนดื่มสุราเมรัยชอบชวนเพื่อนมาเลี้ยง? ไม่ใช่เรื่องอะไร หาสมาธิก ดื่มคนเดียวมันก็ลำบากในการ จ่ายเงิน มีเพื่อนดื่มหลายคนจะได้ช่วยกันจ่าย ถ้าวันนี้ นาย ก. พรุ่งนี้นาย ข. นาย ค. นาย ง. ได้ช่วยกันจ่าย เพราะฉะนั้นทุกคนต้องหาสมาธิก แล้วก็มาร่วมวงกัน ดื่มนกัน

ถึงเวลาต้องมา อยู่ไม่ได้เพราะผีมันเตือน พอถึงเวลาผีบอกว่าได้เวลาแล้ว เพื่อนไปรอแล้ว ต้องไปกับเขาหน่อย ก็ต้องมารวมวงตีกัน...เพลินไป เดินออกจากร้านก็เดินสะเงาะสะแงะๆไปตามๆกันกลับบ้าน.... เข้าบ้านไม่ถูก บางทีเข้าบ้านไม่ถูก เข้าผิดบ้านไปก็มี มันก็เกิดเรื่องเสียหาย

บางคนตีเมมาแล้วนึกถึงลูก ซื่อท่วยเตี้ยวเอาไปฝากลูก ตั้งใจเอาไปฝากลูก เดินไปงูล้มลง เมอาเจียนของที่ตนกินก็ออกมา ห่อท่วยเตี้ยวก็วางอยู่ตรงนั้น สุนัขมันผ่านมา มาถึงมันก็กินที่ห่ออยู่ ที่ออกมาจากปากมันก็กินหมด แล้วยังมีในห่ออยู่อีก มันก็กัดกินอีก กินแล้วมันเห็นปากเปื้อนของที่ออกมา มันช่วยเลียปากให้ เมอาขนาดหมาเลียปากก็ยังมี ความจริงมันเป็นอย่างนั้น ยังมีอยู่เลย นี่มันเป็นอย่างนี้ โทษของการตีเมเหล้า เสพของเมินเมามันเป็นอย่างนี้ ไม่มีอะไรดีเลยสักอย่างเดียว ทำให้เสียทรัพย์โดยไม่ได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า

เสื่อมเสียในหน้าที่การงาน

มีรายหนึ่งทางพัทลุง แยกไปทำงาน ทำราชการ ก็เป็นเสมียนอะไรนิดๆ หน่อยๆ เมียซื้อรถจักรยานให้ขี่ เมาแล้วไม่ซื้อรถจักรยาน เอาเชือกผูกลากมา ลากมาบน ถนน ระยะทางถึงบ้านมันตั้ง ๘ กิโลเมตร รถมอเตอร์ก็เสียหาย...ลาก มาบ้าน ภรรยา ก็ต่อว่าแกไม่พูดไม่จาอะไร ไม่ได้เถียง ยกรถไปวางแล้วก็นอนอยู่ข้างรถนั้นแหละ

คืนหนึ่งมาบ้านดึก ภรรยา ก็ปิดประตูเสียแล้ว มาตะโกนเรียก ภรรยานึกซังน้ำหน้าก็เลยไม่เปิดประตู พอดีกับกรมทางเขาเอาก้อนหินมากองไว้แถวหน้าบ้าน เพื่อจะถมถนน กองไว้แกก็ออกมาเอาหินขว้างหลังคาบ้าน ขว้างกระเบื้องแตกไปทั้งด้านนั้นแหละ ขว้างหินหมดไป ตั้งเศษหนึ่งส่วนสี่ รุ่งเช้าหายเมา...นอนอยู่หน้าบ้าน หาย เมาแล้วออกมา เอ๊ะ!...ทำไมหลังคาบ้านแตกไปอย่างนั้น เมียบอกว่าไม่รู้ยายบ้าไหนมันขว้างเมื่อคืน อ้ายบ้าไหน

มันขว้างเมื่อคืนก็ไม่ว่า เป็นอยู่อย่างนี้ เรียกว่าเมาตลอด
เรื่องตลอดเวลา นี่สภาพเป็นเช่นนั้น ครอบครัวยังไม่ดีขึ้น
ตัวเองก็ไม่ได้ขึ้น ผลที่สุดหนักๆเข้าเขาก็คัดชื่อออกจาก
ราชการ ไม่ให้ทำงานต่อไป เลยกลายเป็นคนไข้มาอย่าง
เสียหาย นี่ความเสียหายมันเกิดขึ้นเพราะความมึนเมา
อย่างนี้มีมากมาย เสียทรัพย์ไปโดยไม่ได้ประโยชน์อะไร
ทำให้เกิดเป็นปัญหาแก่ตัว แก่ครอบครัว

บั่นทอนและทำลายสุขภาพของร่างกาย

ที่นี้พวกที่ดื่มแล้วมันเกิดโรคในร่างกาย ทำไม
จึงเกิดโรค? เพราะว่าธรรมชาติของร่างกายเรานั้น เขา
ไม่ต้องการของเป็นพิษไม่ว่าอะไร พิษบุหรี่ พิษเหล้า
แม้ยาบางประเภทก็เป็นพิษแก่ร่างกาย คนที่กินยาโดย
ไม่ถามหมอ เรียกว่าเป็นอันตรายมาก...อันตรายมาก ต่าง
ประเทศเขามองเห็นในเรื่องนี้ว่าเป็นอันตราย เขาออก

กฎหมายควบคุมร้านขายยา ไม่ให้ขายยาแก่คนที่ไม่มีใบสั่งของแพทย์มาซื้อ เขากวดขันอย่างนั้น ถ้าเราจะไปซื้อยา เขาไม่ขายเพราะไม่มีใบสั่งแพทย์

เมื่อคราวไปอเมริกาฉันปวดข้อ เพราะฉันไ้มาก ตอนนั้นหมอยังไม่ห้าม ฉันไปตั้งแต่อังกฤษ ฉันเรื่อยไปไม่มีอะไรจะฉัน มีแต่ไ้ฉัน แหม...มันปวด ๒ ข้างเลย หัวแม่เท้าก็ปวด อยู่เมืองไทยมันปวดข้างเดียว พอไปโน่นปวด ๒ ข้างเลย เดินไม่ไหวเลยทีเดียว ไปถึงนิวยอร์ก พบหมอไทย เขาก็เอายามาให้ บอกว่าเวลาปวดฉันได้ไม่ปวดอย่าฉันเป็นอันตราย ยามันแรง ก็ทำตามหมอ แต่พอไปถึงชิคาโก...ยามันหมด ยาหมดพบคนรู้จักกัน ถามเขาว่ามียาอย่างนี้ไหม ซื้อมาให้หน่อย ก็ไปซื้อแต่เขาไม่ขาย เขาไม่ยอมขายให้ ไปให้หมอโทรศัพท์สั่งเขาก็ไม่ขาย คำสั่งทางโทรศัพท์มันไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร ผิดกฎหมาย เขาเคารพมาก เขาไม่มีหลังร้านไม่มีหน้าร้าน ไม่ขายให้ ต้องไปหาหมอ ให้เขียนใบสั่งจึงจะซื้อได้ มัน

เป็นอย่างนี้...เขาควบคุม ของเราก็มีการควบคุมแล้ว เขาเรียกว่าอะไร แผนกคุ้มครองผู้บริโศค มีอยู่เหมือนกัน แต่ว่ายังไม่กว้างขวาง...คนยังไม่ว่าง ก็น้ำส้มที่ไม่รู้ ก็นผงชูรสที่ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้อะไรหลายเรื่อง

สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น

ยาบางประเภทเขาโฆษณาขายให้คนอื่น บอกว่ามีฤทธิ์ มีแรง กินแล้วสดชื่นอะไรต่างๆ พวกขับ ๑๐ ล้อ ชอบ...ที่เป็นพวกนั่งขับรถ อาตมาไม่เคยนั่งรถ ๑๐ ล้อ แต่ว่าคนขับรถทัวร์นี้ชอบใส่กระดิกไว้เลย ขับรถไปก็เปิดกินกร๊อบๆไป

หนึ่งใกล้ๆถามว่า “ดื่มอะไร ดื่มอะไรบ่อยๆ”

“ยาแก้่วงครับหลวงพ่อ ดื่มยานี้แล้ว ตามันแข็งดี ทำให้ไม่่วง”

“นี่อันตรายนะ ถ้าฤทธิ์ยาหมดลงตอนใดเธอก็จะ

ละ ตาลิมแต่ใจมันง่วง...อันตราย ทางคดๆเคี้ยวๆ เธอจะขับเอาฉันไปทิ้งในคูเมื่อไหร่ก็ได้”

“ไม่เป็นไรหลวงพ่อ ยาสำรองเยอะเยอะ” เขาว่าอย่างนั้น

นี่มันอันตราย เพราะฉะนั้นรถ ๑๐ ล้อจึงเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ รถทัวร์ก็เกิดบ่อยๆ เพราะพวกนี้กินยานั่นเอง กินยาประเภทอย่างนี้มันอันตราย กินเข้าไปแล้วมันอันตราย แต่เขาไม่รู้ว่ามันเป็นอันตราย ต้มกันใหญ่ทำให้เกิดความเสียหาย

ยาวั ๒ ตัวก็เสียหายเหมือนกัน กินเข้าไปแล้วมันติด ของติดแล้วมันไม่ดีทั้งนั้น ให้โทษทั้งนั้นยาพวกนี้กินอย่างนั้นเสียหาย นี่เรียกว่า หักเอาของเป็นพิษใส่เข้าไปในร่างกาย ร่างกายเราไม่ได้ต้องการ มันก็เกิดปฏิกิริยาขึ้นทางร่างกาย มีโรคเกิดขึ้น

เช่น คนดื่มสุราเกิดโทษอะไรก่อนเพื่อน? เป็นโรคกระเพาะปวดท้อง เข้าๆตื่นขึ้นจะอาเจียน แต่ไม่มี

อะไรออก ออกแต่ลม ถ้าใครคอสุรามาเห็นเข้า เอ้า!...
 ทำไมไม่แก้เสียสักเป็กหนึ่งล่ะ แก้เสียสักเป็ก พอดื่มเข้าไป
 ไปสักเป็กหนึ่ง มันเกิดชาขึ้นในกระเพาะ เพราะว่าเหล้า
 ที่เราดื่มมันทำให้กระเพาะป็นแผล แล้วไม่รู้จักดื่ม ไปดื่ม
 เวลาท้องว่าง เช่นเข้ายังไม่ได้รับประทานอะไร ดื่มเหล้า
 แล้วนี่เขาเรียกว่าทำลายตัวเองโดยไม่รู้เท่าถึงการ ท้อง
 มันว่าง น้ำสุรามันน้ำพิษ เมื่อเราดื่มเข้าไปมันทำให้ผิว
 กระเพาะอักเสบ อักเสบน้อยๆ แล้วก็ดื่มบ่อยๆ มากขึ้นๆ
 มันก็ปวดเข้าๆ เพราะไม่มีอะไร กระเพาะมันเคลื่อนไหว
 เวลาเคลื่อนไหวมันก็เกิดปวด พอปวดท้องก็ดื่มสุรา มัน
 ก็ชา ซากก็รู้สึกปวด ก็เลยเข้าใจผิดว่า สุราเป็นยาแก้
 ปวดท้องได้ เลยกินใหญ่ที่นี่..กินใหญ่ พอกินใหญ่โทษมัน
 ก็ยิ่งใหญ่ขึ้นไปทุกวันเวลานาที บางคนนั้นถึงกับกระเพาะ
 เป็นแผลทะลุเลย กระเพาะทะลุต้องตัดทิ้งเสียตั้งซีกหนึ่ง
 แล้วก็เย็บขอดเข้ามาใหม่ เย็บขอดเข้ามาใหม่เนื้อที่มัน
 ก็น้อย รับประทานมากก็ไม่ได้ ต้องรับประทานวันละ

๔ มือ อยู่ในความควบคุมของหมอตั่งเดือนสองเดือน จนกว่ากระเพาะจะเป็นปกติ ปกติแล้วก็ยังไม่ดื่มเหล้าต่อไป ไม่ได้พิจารณาตัวเองว่า ขณะที่เจ็บปวดในเรื่องอย่างนั้น เพราะไม่รู้ว่ามันเกิดจากอะไร นี่โรคกระเพาะเป็นกันมาก พวกนักดื่มสุรามีกันบ่อยๆ อาการปวดท้องเป็นอยู่เสมอ

คนดื่มสุรามากทำให้เป็นโรคตับแข็ง...ตับแข็งนี้เป็นมากเอามาเผาวัดนี้หลายคนแล้ว ใครเอาศพมาวัดนี้ อาตมาก็ไปหาข้อมูลทุกศพ...ถ้าอยู่ ไปถามว่า คนตายอายุเท่าไร ตายด้วยโรคอะไร เขาบอกว่ามันตับแข็ง ชอบสุราเมรัยไหม ชอบอยู่สักหน่อย ว่าอย่างนั้น ก็ได้ข้อมูลแล้วว่าเป็นโรคตับแข็งเพราะชอบดื่มเหล้า ทำไมจึงได้เป็นอย่างนั้น เพราะว่าเมื่อดื่มเหล้าเข้าไปแล้วมันเกิดปฏิกิริยาขึ้นในตับ น้ำย่อยที่มันออกมาจากตับสู่กระเพาะไม่ได้ มันก็ตกตะกอนที่ละน้อยๆ แล้วก็มากขึ้นๆจนแข็งไปทั้งตับ ถ้าตับแข็งแล้ว ไม่มีตับอะไหล่...เปลี่ยนไม่ได้ มืออย่างเดียวว่าจะต้องย้ายทะเบียนไปอยู่วัดใดวัดหนึ่งกันเท่านั้นเอง

ตายทุกรายโรคดับแข็ง ตายทุกรายช่วยไม่ได้ นี่ก็โทษจากการเสพของที่เป็นพิษแก่ร่างกายเข้าไปดับจึงแข็ง

นอกจากนี้แล้วยังเป็นโรคบวมๆพองๆ คนดื่มเหล้าอ้วนๆ เรียกว่าเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง หน้าอ้วนๆ แขนอ้วน ขาอ้วนบวมขึ้นมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเส้นโลหิตของคนที่ดื่มจัดมันบวม แล้วในเส้นโลหิตมันมีคล้ายลื่นปี ปิดเปิดได้ เวลาโลหิตผ่านไปมันเปิดน้อยๆผ่านไปเรื่อยๆ คนที่ดื่มสุรา หัวใจเต้นแรง โลหิตฉูดแรง เราจึงเห็นว่าคนที่ดื่มสุราหน้าแดง หูแดง แดงไปทั้งตัวเลย ถ้าเป็นคนผิวขาวแล้วแดงไปทั้งตัว เหงื่อไหล หัวใจทำงานหนักมาก ฉีดโลหิตแรงมาก เมื่อโลหิตพุ่งแรง ลื่นปีน้ำมันก็อึกเสปใช้ไม่ได้ เมื่อใช้ไม่ได้โลหิตที่เดินไปตามเส้นมันก็ลื่นไปเดินไปมากไปเส้นโลหิตจึงบวม เมื่อเส้นโลหิตบวมก็ทำให้กล้ามเนื้อก็บวม ผิวหนังบวม บวมตามหน้าตามตา ตัวบวม มือบวม ใครมีอาการอย่างนี้แล้วไปนัดป่าช้าได้เลย เรียกว่าจงศาลาได้แล้ว เพราะว่าถ้าตายกันมากๆแล้ว

ไม่มีศาลาจะตั้ง ต้องไปสั่งจองไว้ก่อน จองไว้ล่วงหน้า เพราะว่ามันใกล้เต็มทีแล้ว อาการนี้มืออยู่ทั่วไป

ถ้าเรามีเพื่อนที่เป็นนักดื่มให้สังเกตดู มีสภาพเช่นนั้น และถ้ามีสภาพเช่นนั้นแล้วใกล้เต็มทีต่อมรณะ คือความตาย อันนี้เป็นโรคที่เกิดขึ้นแก่คนทั่วไป แล้วหัวใจ ก็พิการ หัวใจเต้นผิดปกติ ทำไมจึงเต้นผิดปกติ ตีมอบ่อยๆ เต้นแรงบ่อยๆ แล้วเมื่อไม่มีการตีมันก็อ่อนลงไป พอตีมาก็กระตุ้นแรงขึ้น แล้วมันก็อ่อนไป กลายเป็นโรคหัวใจ พิการ เต้นไม่สม่ำเสมอ ไม่ปกติมีโอกาสที่จะตายได้ง่าย อันนี้ก็มีอยู่

ขาดสติยังคิด

ขณะที่เรามึนเมานั้น...ประสาทตามันผิดปกติ บางทีเดินเข้าไปหารถยนต์เอง...ให้รถมันชน เดินชนเสา ไฟฟ้า เดินตกสะพานไปนึกว่ายังมีสะพานอยู่ ตกสะพาน

แล้วลงน้ำ คนเมาลงน้ำมีหวังตาย ถ้าเมาจัดลงน้ำตาย
ทุกราย ชักดินชักงอตายไป นี่ก็เพราะประสาหมันหลอน
ทำให้มีอาการเป็นไปเช่นนั้น

ระบบสมองก็ผิดปกติ...ไม่ดี คนบางคนบอกว่า
สุนทรภู่ ท่านแต่งกลอนเก่งเพราะท่านดื่มเหล้า ความจริง
สุนทรภู่เมื่อดื่มเหล้าจัดแต่งหนังสือไม่ได้เรื่องแล้ว ที่ท่าน
แต่งดีแต่งในสมัยที่ท่านยังไม่เป็นนักดื่มจัดเท่าใด เรื่อง
พระอภัยมณี เรื่องภาสิตสุนทรภู่บางเรื่อง กลอนเรียบร้อย
วางโครงเรื่องดีตลอด นี่ยังไม่เมาจัด แต่พอเมาจัดแล้ว
ไม่ได้เรื่องอะไร แต่งแบบคนขี้เมา...อะไรก็ไม่ได้เรื่อง

คุณชิต บุรทัต ท่านตายไปแล้ว เอ่ยชื่อก็ไม่ใช่ไร
คือว่าท่านเป็นนักประพันธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
ชั้นดีของเมืองไทย เข้าแข่งขันกับกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
น.ม.ส. ฉันท์กล่อมช้าง ผลปรากฏคุณชิตชนะ ชนะตั้งแต่
เป็นสามเณร เป็นสามเณรแต่งฉันท์กล่อมช้างเข้าชิงรางวัล
แกชนะเลย แต่ว่าบวชพระแล้วชอบเสพสุราเป็นอาจิน

อยู่วัดบวรนิเวศฯ อยู่กุฏิสูง เขาเรียกว่าคณะสูง แก่ชื่อ
เหล่าไปตี่มทุกวัน ตี่มแล้วเอาชวดขว้างทางหน้าต่างลงไป
ในคู ในคลองตรงกุฏิ

วันหนึ่งขว้างพลาด... เวรกรรมจะปรากฏออกมา
ขว้างพลาดชวดแตกกระจาย สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ
ท่านเดินดูวัดทุกวัน เข้าท่านเดินรอบวัด เดินมาถึงคณะ
สูง เอ!..ชวดอะไร ชวดอะไรแตกอยู่ตรงนี้ เข้าไปดู เอ?
มันชวดเหล่านี ที่ไม่แตกหมดยังมีกลิ่นเหล้าอยู่ ดูหน้าต่าง
ใครอยู่กุฏินี้...พระชิตอยู่ ดำรัสให้หาทันที ไปถึงก็ถามว่า
เธอตี่มเหล้าหรือ ก็รับสารภาพ ตอนนั้นยังไม่เมา บอก
ว่าตี่มเหล้าพะยะค่ะ ตี่มมานานเท่าใด ก็นานแล้ว แล้ว
เธอตี่มแล้วเอาชวดไปไหน ขว้างลงคลอง ลงคูข้างกุฏินั้น
ถ้าจะไปมดคูก็ยังมีชวดเหล่านั่น แล้วเธอขว้างชวดแตก
อยู่ข้างกุฏิเมื่อไร...เมื่อคืน ขว้างพลาดเป้าหมายไปหน่อย
เมื่อคืน เพราะว่าเมานั้นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร สมเด็จพระ
ให้สึกทันทีเลย สึกแล้วลบชื่อ เอายาลบชื่อไม่ให้ติดอยู่ใน

บัญญัติ ลบออกหมดเลยไม่ให้ยุดิดในบัญญัติของวัดต่อไป ถึงขนาดนั้น เรียกว่าลบหมด แต่ว่าเมื่อสึกไปแล้ว กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ท่านสงสารก็เอาไปเลี้ยงไว้ที่ หอสมุดแห่งชาติ ให้ทำงานอยู่ที่นั่นแหละ ก็มาเรื่อยๆไป

เลิกสิ่งเสพติดชีวิตพองใส

สมัยอาตมาอยู่วัดสามพระยา มีพระองค์หนึ่ง เตียนนี้ไปเป็นเจ้าคณะจังหวัดสงขลา ชื่อ ก.สรนรินทร์ เขียนกลอน เขียนอะไรเก่งเหมือนกัน นายชิดมาหาบ่อยๆ มาแล้วถ้ายังไม่เมา เอาเหล้ามาวางไว้ ยังไม่ให้ดื่ม วางไว้ให้ดูแล้วให้เขียน...เขียนดี แต่ว่าวันหลังพอให้ดื่มก่อน แล้วจึงให้เขียน ไม่ได้เรื่องเขียนตั้งต้น ตรงนี้บรรทัดตกลงมา เขียนเส้นนี้มุมขึ้นไปข้างบนเลย ไม่มีไปตามบรรทัด ไม่มีตรง เอียงลงบ้าง เอียงขึ้นบ้าง เขียนได้แต่ไม่ค่อย เรียบร้อย มือก็สั่น อย่างนี้เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง

สุนทรภู่ของเรา นั้น ก็เรียกว่าเก่ง ถ้าท่านไม่เมา
ท่านเก่งกว่านั้น จะอยู่ในวังไม่ตกต่ำ นี่ชีวิตระเหเร่รอน
เพราะเรื่องเมา มันไม่ใช่เรื่องอะไร มันเป็นอย่างนี้ ส่วน
ดีคือท่านเป็นครูกลอนแปด เรียกว่าเป็นนักประพันธ์กลอน
ที่มีชื่อ แต่ว่าส่วนเสียของท่านมันก็มี มันลบกัน..ดีกับเสีย
ลบกัน เลยปั้นอนุสาวรีย์ไว้ที่เมืองแกลง ให้คนได้เห็นถึง
ความดีงาม แต่ส่วนเสียก็อยู่ที่เมานี้เอง คนเราถ้าไม่เมา
จะดี ดิดสุราแล้วไปไม่รอด ผลที่สุดล่มจม เอาตัวไม่รอด

อันนี้จึงเป็นเรื่องที่น่ากลัว เป็นอันตรายมาก
เรามีลูกมีหลานต้องพยายามแนะนำพรั้าเตือน อย่าให้เขา
ไปเสพสิ่งเหล่านี้ ให้เขางดเว้นจากสิ่งเหล่านี้ ด้วยวิธีโทษ
ให้เขาเข้าใจ

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

• อมตวาจา...หลวงพ่อบัณฑิตนันทะ

พระอยู่ที่ใจ

การไหว้พระ...

ต้องไหว้ด้วยความตั้งอกตั้งใจ

ไหว้พระเสร็จแล้ว ต้องนึกถึงพระ...

คือ พระพุทธเจ้า นึกถึงความเมตตา

ปัญญา ความรอบรู้ของพระองค์

นึกถึงความบริสุทธิ์ของพระองค์

ทำใจเราให้มีความรักต่อเพื่อนบ้านและสัตว์

เราเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้า...จะโง่อยู่ไม่ได้

จะต้องเป็นคนฉลาด แหลคมคม

เราต้องหักทำจิตของเราให้บริสุทธิ์ สะอาด

ด้วยการตรวจดูตัวของเราอยู่เสมอ

การปฏิบัติอย่างนี้เรียกว่า...เรามี 'พระอยู่ในใจ'

ปรัชญาแห่งชีวิต

ธรรมะคุ้มครองจิต

‘ธรรมะ’ นั้นแหละ

คือ...สิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด

ผู้ใดหันหน้าเข้าหาธรรมะ...

ผู้นั้นย่อมมีความสุขสบายใจ

ผู้ใดไม่หันหน้าเข้าหาธรรมะ...

ความทุกข์ก็เพิ่มมากขึ้นทุกวันทุกเวลา

ชีวิตกับธรรมะต้องอยู่ด้วยกัน

ถ้าชีวิตปราศจากธรรมะแล้ว

...ชีวิตนั้นจะไม่มีความสุข

เพราะไม่มีธรรมะเป็นหลักคุ้มครองจิตใจ

ด้วยบรรดาความสุขทุกข์ที่เกิดในชีวิตของเรานั้น

ล้วนแต่ตั้งต้นมาจากใจของเราเองทั้งสิ้น

• อมตวาจา...หลวงพ่อบุญญานันทะ

กาลเวลา

วันเวลาที่ผ่านไปนั้น...

ไม่ใช่ผ่านไปเฉพาะกาลเวลา

แต่เราได้จุดคร่าสรรพสิ่งทั้งหลายให้ติดไปด้วย

ทำดีเวลาไหน...ก็ดีเวลานั้น

ทำชั่วเวลาไหน...ก็ชั่วเวลานั้น

ชั่วดีอยู่กับการกระทำ มิได้อยู่ที่เวลา

สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นนั้น...

เพราะมีปัจจัยปรุงแต่ง พอหมดแล้ว...ก็แตกดับ

ร่างกายของคนเราก็เช่นกัน...

มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ไม่เที่ยง...ไม่คงทนถาวร

เมื่อถึงที่สุดของการเปลี่ยนแปลงก็หมดลมหายใจ

ปรัชญาแห่งชีวิต

ชีวิต

ความแก่..

ติดตัวมาตั้งแต่เราเกิด

แต่เป็นความแก่ชนิดลอกทำให้เราชื่นใจ

เรียกว่า...‘แก่ปกปิด’

อาการที่ร่างกายของเราเติบโตในครรภ์มารดา

จนคลอดเป็นตัวออกมานั้น...เป็นความแก่นั่นเอง

และแก่ขึ้นตามลำดับจนถึงที่สุด แล้วก็มีการแก่ลง

ลูกโป่งที่เราอัดลมเข้าไบนั่น...มันโตขึ้นทุกที

เมื่อโตเต็มที่แล้วก็แตกดับไป...สลายไป

มันหาได้ตั้งอยู่นานไม่

เมื่อหมดกำลังแล้ว ก็ต้องลงมาสู่พื้นดิน ฉันทิด

ชีวิตของเราก็มีสภาพ ฉันทัน

บันทึกการจัดพิมพ์

หนังสือชุด ธรรมบารมี ของ พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณ พระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทะ แห่งวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ชุดนี้ ธรรมสภาได้รวบรวมจากปาฐกธรรมของหลวงพ่อปัญญานันทะ ที่ได้เมตตาแสดงแก่สาธุชน ซึ่งเป็นปาฐกถาธรรมที่เข้าใจได้ง่าย แต่ทรงคุณค่า และมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

ธรรมสภา ได้จัดพิมพ์หนังสือธรรมบารมีชุดนี้ เพื่อเป็นธรรม สักการะ และแสดงกตเวทิตาแด่หลวงพ่อปัญญานันทะ ในวโรกาสที่มีชนอายุครบ ๘๙ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ และเพื่อสืบทอดพระธรรม คำสอนอันประเสริฐให้แพร่หลาย อันเป็นการประกาศเกียรติคุณแห่งองค์ แสดงปาฐกถา ดังต่อไปนี้

หนังสือชุด “ธรรมบารมี” ของ หลวงพ่อปัญญานันทะ

- เรื่องที่ ๑. เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา
- เรื่องที่ ๒. ความจริงอันประเสริฐของมนุษย์
- เรื่องที่ ๓. ธรรมะเพื่อความก้าวหน้าแห่งชีวิต
- เรื่องที่ ๔. ธรรมะที่ไขแก้ปัญหาของชีวิต
- เรื่องที่ ๕. แนวทางสู่ความดับทุกข์
- เรื่องที่ ๖. ทำอย่างไรจึงพบสุข
- เรื่องที่ ๗. ทำอย่างไรจึงพ้นทุกข์
- เรื่องที่ ๘. ดับทุกข์ได้ด้วยฉันทะ

บุญกุศลอันเกิดจากการจัดพิมพ์ในครั้งนี้ คณะผู้จัดพิมพ์ ขอโน้ม ถวายแด่ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณหลวงพ่อปัญญานันทะ องค์แสดง ปาฐกถาที่เปรียบเสมือนแสงสว่างในการดำเนินชีวิต อันจักทำให้ดำเนินชีวิต อยู่ด้วยความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและมนุษย์โลกทั้งปวง

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข